

Melankolik Pollyanna

Öfkemi derin susturmuşluğum,
Yeşil ve yağmurlu gençlik karmaşam
Şekilsiz ve belirsiz yanılmışlığım
Asabi denizlerin tanıyıym ben
Gönlüm dargın, beni affet

Latif rayihalarda kaybolmuşluğum,
Mavi mor düğümlemiş bilmek telaşım
Olmak cesareti... bilinmemişliğim
Keşfedilmemiş çayırların dostuyum ben
Gönlüm dargın, beni affet

Divit uçlarında çizgi çizgi sevmişliğim,
Bordo mürekkepli sıcacık çocuksuluğum
Haklı haksız kabul edilmiş üzülmüşlüğüğüm
Semanın yalnız bulutlarının kimsesiyim ben
Gönlüm dargın, beni affet

İmtihansız, çabası meltem meltem
yorulmuşluğum,
Metropol grisi sislerin içinde tutunmuşluğum,
Tünel sonu gün ışığı, ümit ucu
Zor kış sonrası ağaçların kökdaşımı ben
Gönlüm dargın, beni affet

Zeyneb Seyyide Şen

SEHER

KÜLTÜR, SANAT, EDEBİYAT

HAZİRAN 2026

23

HAZİRAN 2026

SEHER

KÜLTÜR, SANAT, EDEBİYAT

ön söz

SEHER

Kültür Sanat Edebiyat Dergisi

kuruluşbindokuzyüzseksendokuzsayıyirmiüç

Kartal AİHL Adına Sahibi

Doç. Dr. Özkan Öztürk

Yayın Danışma Kurulu

Beyza Soral

Sedat Cankılıç

Ahmet Ercan

Celal Fedai

Güner Özen

Murat Bildik

Genel Yayın Yönetmeni

Ümit Yaşar Özkan

Yayın Kurulu Başkanı

Zeynep Kasapoğlu

Yayın Kurulu

Zehra Kasapoğlu

Zeynep Çakır

Mehmet Akif Tekeli

Betül Dila Nur Topcu

İsmail Efe Gökkaya

Mehmet Kerem Taş

Melek Meryem Kaplan

Nuray Balta

Grafik

atölyebalik

Kuşlar sehere benzer...

Gecenin en karanlık anlarından sonra belirirler. Önce bir ses duyulur; belli belirsiz, uzaklardan gelen bir çağrı gibi. Sonra gökyüzü ağır ağır aydınlanır. Ufuk çizgisi renklenir. Dünya yeni bir güne hazırlanırken kuşlar kanat çırpmaya başlar.

Belki de bu yüzden seher vakti sadece bir zaman dilimi değildir. O, yeniden başlamanın adıdır. Umudun karanlığa galip geldiği o ince eşiktir. Dün ile yarın arasında kurulan görünmez köprüdür.

İnsan hayatı da biraz böyledir. Her insanın içinde bir gece vardır; soruların, arayışların, tereddütlerin ve bekleyişlerin gecesi... Ama aynı zamanda her insanın içinde bir seher de vardır. Kalbin sessizce uyandığı, hakikatin yavaş yavaş görünür olduğu, yeni anlamların doğduğu bir seher...

Seher yalnızca güneşin doğuşunu haber vermez, insanın kendine dönüşünü de müjdelir.

Bu yüzden kuşları severiz.

Onlar bize yolculuğu hatırlatır. Yeryüzüne bağlı kalmadan göğe yönelmeyi, bulunduğu yerden daha yükseğini aramayı öğretir. Her kanat çırpışı yeni bir ufka doğru atılan cesur bir adımdır. Her uçuş, insanın içindeki sonsuzluk arzusunun sessiz bir tercümesidir.

Elinizde tuttuğunuz Seher dergisi de böyle bir arayışın ürünüdür.

Bu sayfalarda genç kalemlerin heyecanını, öğrencilerimizin düşlerini, meraklarını, sorularını ve keşiflerini bulacaksınız. Kimi satırlar bir kuşun ilk uçuşu kadar ürkek kimileri ise ufuklara doğru açılan bir yolculuk kadar cesur olacaktır. Fakat hepsinin ortak bir yanı vardır: Hepsi yeni bir sabaha inanmaktadır.

Çünkü seher daima geleceğe açılan bir kapıdır.

Her seher vakti yeni bir tecellinin habercisidir. Her gün yeniden yaratılan âlem gibi insan da yeniden düşünmeye, yeniden öğrenmeye, yeniden güzelleşmeye davet edilir. Bu daveti duyanlar için hayat sıradan bir tekrar değil sürekli yenilenen bir keşiftir.

Dergimizin adı olan Seher işte bu umudu temsil ediyor.

Karanlığa rağmen ışığı,

sessizliğe rağmen sözü,

bekleyişe rağmen hareketi,

alışkanlıklara rağmen yenilenmeyi...

Ve belki en çok da her sabah yeniden kanatlanan o seher kuşlarını...

Dileriz ki bu sayfalarda yer alan her yazı, her şiir ve her düşünce; okuyucusunun gönlünde küçük de olsa bir seher vakti açsın. Çünkü dünya, büyük değişimlerden önce küçük aydınlanmalarla güzelleşir.

Seheriniz bereketli, ufkunuz açık olsun.

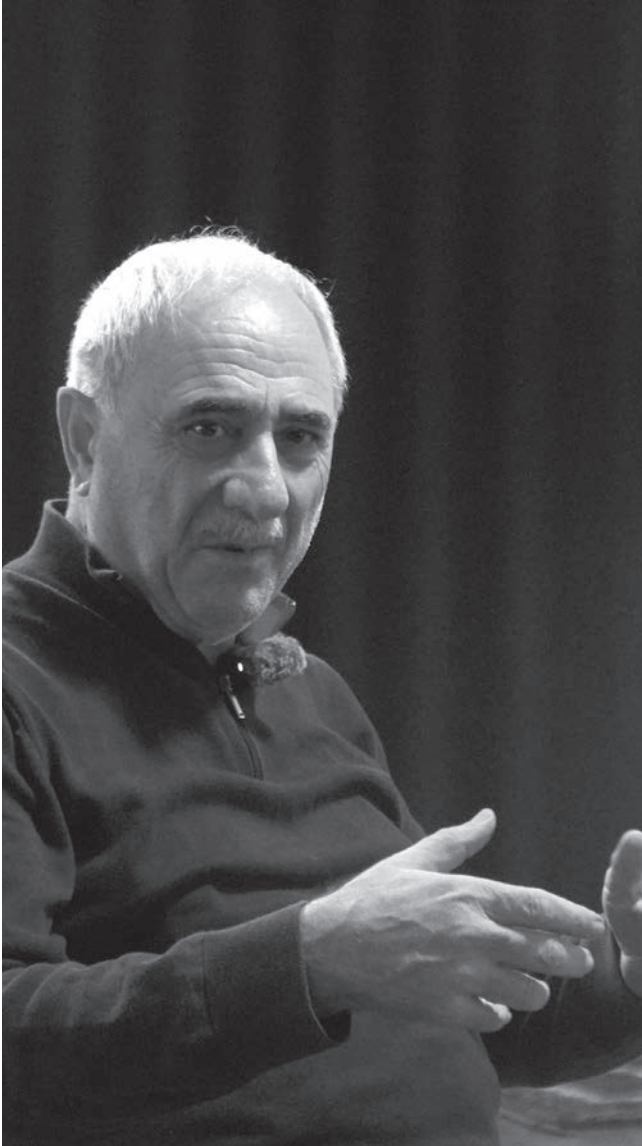
Doç. Dr. Özkan Öztürk

Kartal AİHL Müdürü

bu sayıda

bu sayıda SEHER

4

merhaba

seherle kalkıp seherle yürüyenler

5

çizgi

Zehra Kılıç

6

Bî-nasîb

İrem Bodur

7

Ufka Ulaşmak

Muhammed Enes Demirel

9

Öncelik Neyin?

Hümeysra Özsoy

10

Güz Leylekleri

Zeynep Berra Can

13

Leydim

Burak İrkil

14

“İnsan kelimelerle büyür.”

Nurullah Genç ile Söz, Hafıza ve İnsan
Üzerine

Seher

20

Sessizliğin Vahşeti

Hafsa Küçükoglu

22

Zamanın Bendeki Hâli

Bahar Baydur

23

Göğsü Kınalı Serçe

Elif Ahsen Soylu

14

“İnsan kelimelerle büyür.”

Nurullah Genç ile Söz, Hafıza
ve İnsan Üzerine

bu sayıda

26

İnsana Dair Bir Şiir
Ahmet Salih Öntürk

28

Minyatür Sanatına Bakış
Beyza Nur Okumuş

32

Babaları Ağlatan Çürük Ahşap Masalar
Ahmet Akif Önal

34

Biraz da Santur Anlatsın:
Sedat Anar ile Ağittan Besteye
Söyleşen: Zeynep Efe

38

çizgi: "Canım İstanbul"
Zeynep Özdoğan

40

Nida
Zeynep Çakır

41

Tercüme-i Hâl
Abdullah Arıbaş

42

Dokuz Dakika
Amine Berra Özcan

44

çizgi: Ying Yang
Yunus Emre Köse

45

Kiarostami Sinemasında Yolculuk
Nuray Balta

47

Gazze'de Bulutlar
İsmail Efe Gökkaya

48

Ufuktaki Yelkenli
Hanife Ayşegül Ezer

50

Bahçemizdeki Ayak İzleri
Beyza Baykan

51

çizgi
Nevzat Kerem Daniş

52

İkinci Bakış
Danya Abdo

56

Yaprak Dökümü'nde Sessiz
Aydın Trajedisi
Zeynep Kasapoğlu

58

Nedir, Nasıl Söylenir?
Derleyenler: Abdullah Tarık Gümüş,
Mehmet Akif Tekeli

60

Mutfaktaki İktidar
Edibe Ebrar Şirin

62

Baldıran ve Hakikat: Sokrates'i
Kim Öldürdü?
Cane Teskiye

64

Spor, Kimlik ve Direniş Bağlamında Muhammed
Ali'nin Toplumsal ve Kültürel Etkisi
Mehmet Kerem Taş

merhaba!

GÖRÜŞMEYELİ NASILSINIZ?

Bilen bilir, geçen sene bu geleneği kendi renklerimizle devam ettirmeye başladık. Bugün fidan daha da büyüdü ve nihayet ikinci meyvesini verdi. İşte bu nüsha size ikram ettiğimiz o meyveden bir dilim, bizimle tattığınız için müteşekkirimiz.

Sorun, lütfen çekinmeyin: Neden ormanda onca ağaç varken Seher fidanını suluyoruz, dört gözle meyvesini bekliyoruz?

Çünkü bu ağaç bizim. Dallarında, yapraklarında parmak izlerimiz var. Bir kaygısı da yok üstelik, meyvesinin tadı farklı her sene. Özgün ve özel.

Bu yüzden bilin istiyorum: burada kimse kürsüsünden vaaz vermiyor, kendini kanıtlamak için yazmıyor. İki arkadaş gibi muhabbet ediyoruz, biz bizyiz ve en güzel kısmı da bu. Yazarlar ve çizerler hepsi kendinden birer parça bırakıyor, soframız zengin, herkes bir başkasında kendini buluyor. Bir ayna tutuyoruz ve gelip geçen anlardan yalnızca birindeki "biz"i inceliyoruz. Ama yargılamak için değil, fark etmek için. Elinizde tuttuğunuz bu sayfaların kıymeti gayesindendir, bize bizi göstermek.

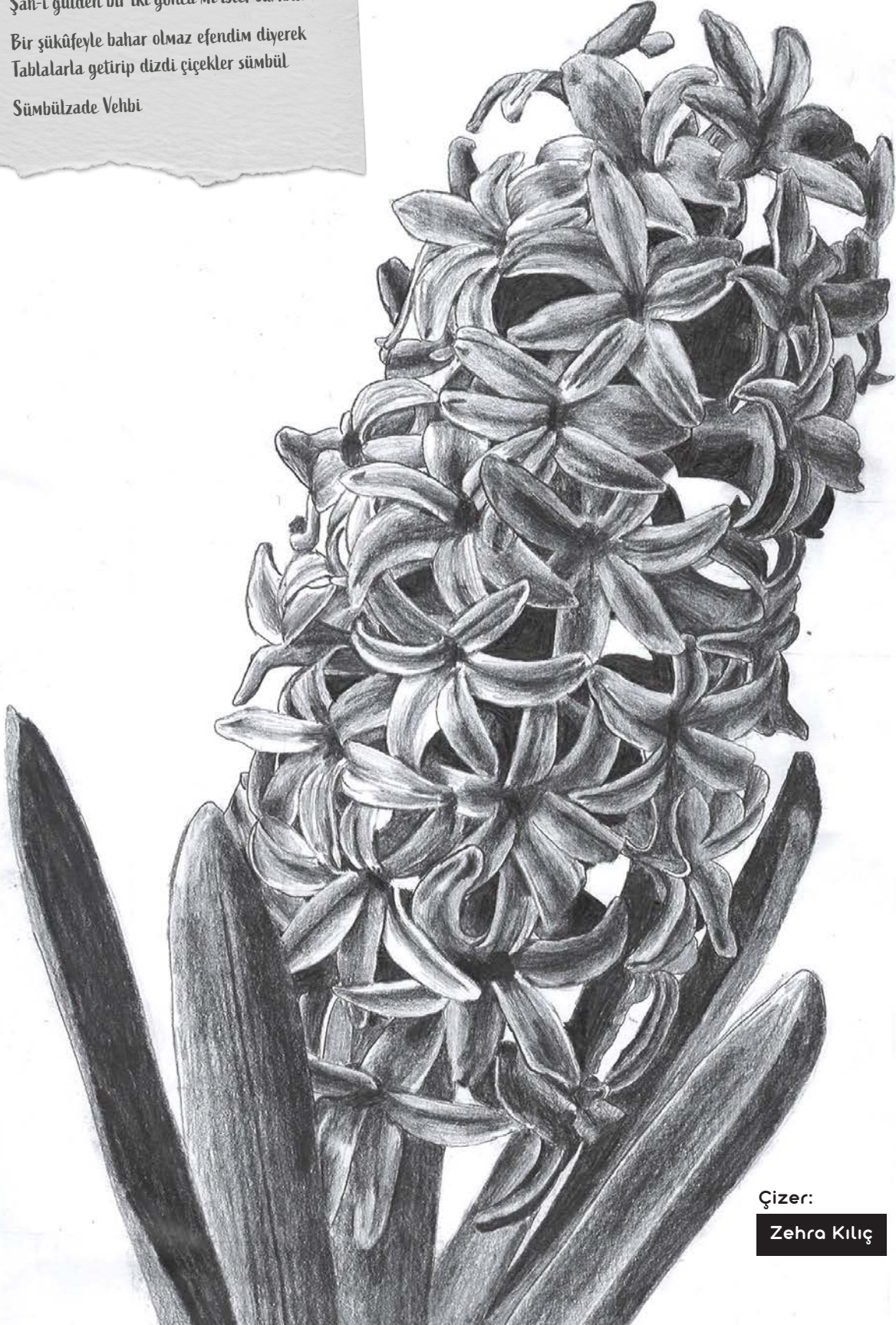
Şimdi fidanın yapraklarını çevirin ve "biz"de kaybolun. Aynı yolda yürüdüğümüz insanlar, bakalım neşemiz de acımız da ortak mı?

seherle kalkıp seherle yürüyenler

seher

Karşısında dikilip durduğunun aslı nedir
Şah-ı gülden bir iki gonca mı ister sümbül
Bir şükûfeyle bahar olmaz efendim diyerek
Tablalarla getirip dizdi çiçekler sümbül
Sümbülzade Vehbi

Çizer:

Zehra Kılıç

Bî-nasîb

İrem Bodur

Bir gülşen tasavvur ederim ki nûru ziyâde,
Benim adım o gülşenin defterine yazılmamış.
Rüzgârı yüzüme değse de kifâyet,
Vuslatına yolum düşmemiş.

Ol gül ki hüsnüyle baharı mest eder,
Bir bûlbûl bulmuş kendine hemdem.
Ben ise sükûtun perdesinde saklı,
Nâlemi içimde eylemişim müstem.

Bilirim, hüsn hüsnü ister,
Nûr nûra meyleder her dem.
Benim ise nasîbime düşen
Gölgeyle hemhâl olmaktır âlem âlem.

Ne cemalim güle yaraşır
Ne sadâm bûlbûlün nağmesine denk.
Toprak nasıl göğe ermezse
Benim murâdım da o denli cenk.

Şeb ile gönlüme mestur bir dert iner,
Adı söylenmez, hâli malum.
Sabrın gölgesinde büyüyen bu sır,
Bana verilen tahammül.

Gülşenin kenarıdır meskenim
Kokusuyla yetinirim.
Bî-nasîb olmak da bir nasîbdir derler,
Ben de bu hükme razı gelirim.

Ne güle itabım var,
Ne bûlbûle kinim.
Söze hacet yok artık
İçimde gizli derdim.

bir akşamüstü seferi

Ufka Ulaşmak

Muhammed Enes Demirel

Bir gün Üsküdar sahilinde yürüyordum güneş batmaya doğru. Denizi seyretmek en sevdiğim şeylerden biridir. Hele tam denizin bitip gökyüzünün başladığı ufuk noktasına bakmak... O sırada yorgunluğum biter ve birçok farklı şey düşünürüm. O çizgiden sonsuz anlam ve duyguya ulaşırım. Sonsuz... Sınırımız ne kadar? Bunları düşünmek de insana ayrı bir coşku veriyor.

Güneş batmaya yakın beklediğim vapur geldi, ben de vapurun üst katında ufku ve İstanbul'u gören bir yere oturdum. Yine ufuk noktasına kilitlendim. Ah ah, çocukluk ya, hep oraya ulaşmak isterdim. Tam o ufukta neler var, çok merak ederdim. Belki onun sınırındır. Yaşımız bir yere geldi, biliyorum, orasına ulaşamam. Çünkü oraya yürüyünce o çizgi de sizden uzaklaşır. Ama yine de bakmak, o çizginin bulanıklığının ardına sığın o şeyleri düşünmek...

Vapurumuz bir yere yanaştı ve oradan bir anne ile çocuğu çaprazdaki koltuğa geçtiler. Bu soğukta

üst kata çıkmalarının sebebinin çocuğun denizi izlemek istemesi olduğunu anladım. Annesinin "Deniz işte ne yapacaksın, her yer deniz. Üşüteceksin hem bak, ben de üşüyorum." diye çocuğu aşağı indirmeye zorlaması çocuğun ağlamasına sebep oldu. Ben hiç dayanmam böyle şeylere. Kalktım yanlarına gittim. Annesine isterse aşağı inebileceğini ve benim oğluna göz kulak olacağımı söyledim. Başta sıcak bakmasa da sonradan ikna oldu ve aşağı indi. Çocukla beraber eski yerime geçtim ve denizi seyretmeye devam ettik. Yüzümü çocuğa çevirdim. Parlayan o siyah boncuk gözlerinin yanlarına birikmiş yaşlara tanık ettim. Sonra da baktığı yere odaklandım. Baktım, baktım ve baktım...

— Ne görüyorsun?

— Babamı.

Bu cevap beni şaşkına çevirmişti.

— Babanı mı?

— Evet.

— Nasıl, baban orada mı?

— Evet amca.

Sessizliğe büründüm. Amca olacak yaşta değildim ancak pek önemsememiştim. Çocuğun dedikleri daha çok ilgimi çekmişti. Kısa bir sessizlikten sonra çocuk sessizliği bozdu:

— Babam bir iş için yurt dışına gitti ve uzun süre gelmedi. İki yıl önce babamı sık sık sorardım. Ne zaman gelecek diye. Bir gün arkadaşlarımla konuşurken babamın gelmeyeceğini söylediler. Ablamın yanına gittim ve ben babamı istiyorum, dedim. Ablam da babamın orada olduğunu söyledi.

Gözyaşlarım belli olmasın diye yüzümü diğer tarafa çevirmiştim. Çocuk kısa süren sessizliğin ardından devam etti:

— Biliyor musun amca, ben de bir gün oraya gideceğim. Babamla görüşeceğim, dedi ve ağlamaya başladı.

Sarıldım, içim sızlamıştı. Kendimi toparladıktan sonra,

— E-ee ne güzel işte, bir gün gider ve görürsün, dedim.

— Ama annem bunun imkânsız olduğunu söylüyor!

İşte o an ben de ağlamaya başladım. Ufkun ulaşılabilirliği mümkün olmamalıydı. Çocuk devam etti:

— Amca, gerçekten imkânsız mı? Babama hiç ulaşamayacak mıyım?

Kendimi toparlamaya çalıştım ve titrek bir sesle,

— Yok yok, imkânsız değil. Babana ulaşacaksın muhakkak. Hem sen babanla görüşmüyor musun ufka bakınca?

— Evet amca, her baktığımda babamı orada görüyorum.

O anda hayatımın aydınlanması geldi. Ayağa kalktım ve yaşımdan beklenmeyecek bir şekilde sevindim. Ufka baktım... Evet! Bulmuştum. Ufka ulaşmanın yolunu bulmuştum. Neden hep yanlış bakıyordum ki ufka, bu nasıl aklıma gelmemişti?

Çocuk hâlimi görünce şaşırdı:

— Amca ne oldu, neden bir anda sevindin o kadar?

Çocuğun yanına eğildim ve dedim:

— Vallahi babana ulaşacaksın.

Çocuk şaşırmış ve sevinmişti. Tekrar ettim:

— Ufka bakınca babanı görüyorsun orada değil mi?

— Evet amca.

— Öyleyse ona gerçekten ulaşacaksın. Sen başkalarına inanma, dedim. Çocuk bu sefer çok mutlu bir şekilde baktı.

Limana geldiğimizde güneş batmıştı ancak gökyüzü kızılığını koruyordu. Koşarak sahilde oturabileceğim bir yere geçtim ve ufka baktım... Evet, ufka ulaşabiliyordum. Ne kadar da güzeldi. Dakikalar boyu ufkun tadını çıkardım.

Herkes ufka ulaşabilir, uzaklara hatta yıldızlara ulaşabilir. Nasıl mı? Size bir ipucu vereyim: "Ellerinizi değil gözlerinizi kullanın."

Öncelik Neyin?

Hümevra Özsoy

Bugün "Öncelik neyin?" sorusunun cevabı tek bir kişi, kurum ya da değer değil; doğrudan gürültünün kendisi. Gündemimiz fazlasıyla kalabalık. Bildirimler, trendler, son dakika haberleri, sınavlar, gelecek kaygısı... Hepsi aynı anda konuşuyor ve en yüksek sesle bağırarak önceliği kapıyor. Böylece öncelik en önemli olana değil en çok dikkat çeke- ne veriliyor. Öncelik insanın kendine, ailesine ve değerlerine değil yetişmesi gereken işlere, kaçırıl- maması gereken fırsatlara ve hemen cevaplanması

gereken mesajlara ait oluyor. Hız, anlamın önüne geçiyor. Düşünmek yerine tepki veriyoruz. Her şeye yetişmeye çalışırken gerçekten değerli olanlara geç kalıyoruz, belki de hiç uğramıyoruz. Stephen R. Covey'in de bahsettiği gibi "Çoğumuz zamanımızın çok büyük bir kısmını acil olan şeylere harcıyor, gerçekten önemli olanlara ise yeterince zaman ayırmıyoruz." Bu yüzden "Öncelik kimin?" sorusunun cevabı biraz acı: Öncelik zamanımızı çalanın. Oysa olması gereken cevap çok daha yalın: Öncelik, bizi insan yapanın.

Güz Leylekleri

Zeşnep Berra Can

Yine bir cumartesi. Bir telaş ve karmaşıa içinde yeni kurulan tezgâhlar arasında kaybolup giden alacakaranlık, yerini göğü kızıla boyayarak ufukta parıldayan güneşin tok aydınlığına bırakmıştı. Genç kız acelesi varmışçasına atıyordu adımlarını. Arnavut kaldırımlarının arasına sızmış, geceden kalan çamurlu yağmur suyu; adımlarının ritmine ayak uyduramayıp sıçradığı bileklerinden kasımpatı motifli basma eteğine ulaşmadan süzölüyordu. Kasasında güneşin öpücüğüyle kızarmış taze ala domatesleri taşıyan külüstür kamyonetin motor sesi, biraz evvel annesinin göğsüne huzurla başını yaslayan bebeğın korkuyla ayılıp tatlı uykusunun yerini alan çaresiz çığlıklarına karışıyordu. İç çekti kız tantanadan bıkmışçasına. "Susmak nedir bilmez mi bu çocuk? Ne zaman görsem bağılıyor..." Düğüm olmuş kulaklığını bir hışımla çözmüş, sağ tarafı bozuk olduğundan sol kulağına takmıştı onu. Artan ritme yumuşak bir terennümle eşlik etmeye başlamış, zihni kendi âleminin derinliklerine dalıp gitmişti böylece. Öyle ki az kalsın uğraması tembihlenen domates tezgâhını kaçıracaktı. Sendeleyerek yanaştı tezgâha.

"Günaydın Cennet teyze, anneannem iki kilo domates istiyor. Çakır olandan da olsa olur mu?"

Yaşlı satıcının dudaklarının kenarı kıvrıldı genç kızı görünce. Bostanın arasına karışan ısırgan otu yüzünden kabarmış, nasırlı elleriyle en taze, en nadide domateslerini seçti kasadan. Tebessümü; keskin el-

macık kemiklerini ortaya çıkarmış, dolgun yanaklarıyla bir ahenk oluşturmuştu kırışmış yüzünde. Safir mavisi gözlerindeyse enteresan bir dinginlik vardı, bakmaya cesaret edeni derinliğine çekerdi sanki. Her gördüğünde hayran kalırdı, bu güzelliğe hayret ederken içinde kıpırdanan gıptaya karşı koyamazdı kız.

"Kuzum, hoş geldin." Yanaklarını sıkamak için uzandı. "Anneannen nasıl yavrum benim?"

"İyi o da, sağ ol. Selam söylüyor... Ha! Bir de salatalık alacaktım."

Kadın farklı bir poşete salatalık doldururken göz ucuyla baktı ve gülümsedi.

"Ne kadar da büyümüşsün sen. Maşallah çok güzel bir kız olmuşsun."

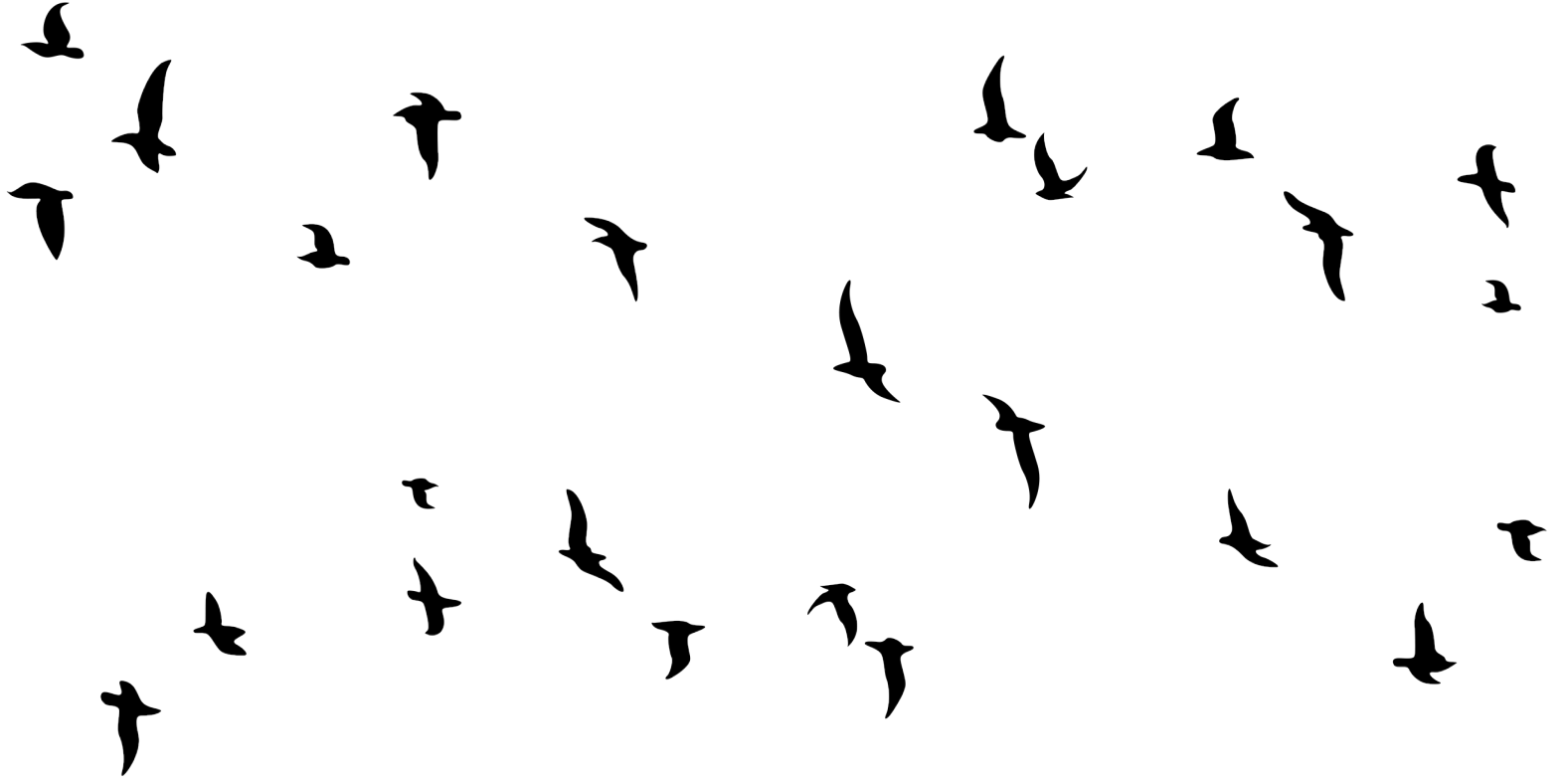
Kız utançla başını öne eğdi. Yanakları al al oldu. Omuzlarına düşen kızılca bukleler, kınanın etkisinin azalmasıyla kestane rengine dönmeye başlamıştı. Kaşlarına kadar uzanan kirpikleri, kehribar gözlerindeki yorgunluğu bir nebze olsun gizleyebiliyordu. Belli ki yine bir sokak alttaki camiden okunan sabah ezanıyla uyanıp geri uykuya dalamamış, düşünceleleriyle başının etini yemişti. Kadınla vedalaşıp anneannesinin evinin sokağına döndü. Gökyüzünde aynı istikamete doğru süzölen leylek sürüsünün her sene güzün habercisi olması gibi onun da bu manzaraya baktığında gözlerinde canlanan sahne hep aynıydı. Tuhaf bir ayrılık hissi uyanırdı içinde. Nedensizce çö-

Çizer:

Merçem Sena Özmeriç

ken bir kasvetin avuçları arasında bulurdu kendisini. Nereden, niçin doğar bu düşünceler anlam veremezken her zamanki gibi dimdik, her zamanki gibi güçlü duran anneanesi geldi gözlerinin önüne. Ama kalbinin bir köşesinde her bir kanat sesi ile kuvvetlenen, açıklayamadığı o sessiz burukluk; inadına yerleşmiş-çesine varlığını hatırlatıyordu. Demiri paslanmış dış kapıyı çalarak seslendi.

“Ben geldim anneanne!”

Nemli topraktan yayılan kokudan çiçeklerin yeni sulanmış olduğunu anladı genç kız. Anneanne, meyve sebze yetiştirmekten elini ayağını çekmiş olmasına rağmen kıyamadığı çiçeklerine bebekler gibi bakardı. Küçük bir kıkırtı kaçtı kızın dudaklarından geçmiş günleri hatırlayınca. Bu bahçe, kardeşleriyle en iri salatalığı bulmaya çalıştıkları zamanlar dopdoluydu. Her zamanki gibi yine geçmişe takılı kaldı çocuk kahkahalarının ve pişen taze fasulyenin kokusuyla karıştığı bulanık zihni. Anneannenin sesi delip geçti kafasındakileri.

“Ellerim hamurlu yavrum. Kapı aralık, gel içeri!”

Çiçek desenli, ekru sofa bezinin üstündeki sinide hamur açıyordu yaşlı kadın. Narçiçeği oyali yazması-

la iyice kır düşmüş saçlarını örtmeye çalışmış fakat yılların yaşanmışlığıyla kırışan alnına düşen birkaç isyankar saç telini zapt edememişti. Kız içeri adımını atar atmaz sıcacık bazlama kokusu doldu burnuna. Mutfağa varana kadar eriyen tereyağına banmanın hayalini kurdu sıcak ekmeği. Anneanne kalkıp hamurlu ellerini musluğun altına tuttu, domateslerin yıkandığı leğendeki su yavaş yavaş bulanıklaştı. Kadın ıslak elleriyle tuttuğu kızın yanağını şefkatle öptü. Sıcak teninde hissettiği nemle irkilerek geri çekildi kız “Anneanne, bak yüzümü ıslattın yine. Şu ellerini sil bi’ önce diyorum.” Çekmecedeki havluları eşelerken eline gelen bir tanesiyle ellerini kuruladı yaşlı kadının. Şikayet ediyordu oysa ne kadar çok seviyordu bu duyguyu, anlatamazdı. Sininin etrafına oturup kahvaltılarını yaparken içine çöken hüznle bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçip gitti hatıralar: anneannesinin kınayla karışık zeytinyağlı sabun kokan saçları, evin içindeymişçesine yüksek sesle okunan cuma selası, bahçeden içeri sızan kaynamış salçanın ıslı kokusu... Yudumladığı çay, ekmeğin sıcaklığına dayanamayıp eriyen tereyağı bir anlığına boğazında düğümlendi. Kulaklarında gökyüzünde süzülen vedalar ile yankılanan, adını henüz koyamadığı bir hüzn âdeta sessiz bir gölge gibi çöktü yüreğine.

şair olmaktan başka çaresi kalmayan biri

Leydim

Burak İrkil

Leydim...

Ben zindanların büyüttüğü bir sabiyim
Saçlarını prangaların okşadığı bir çocuk
Ve siz leydim...
Gardiyanıydınız, o küf kokulu mahzenlerin
Ve tercümanı, gittikçe kabaran hislerin...

Leydim...

Bakışlarım kimsenin kesesinin zabiti değildi
Minnet etmezdim kimsenin tek kuruş meteliğine
Ama siz leydim...
Şatoların serenadından bir zarafet kuşandığınız gün
Ben ilk defa ölümüne güzelliğinize dilendim...

Leydim...

Bilir misiniz kristal pervazlara kutsallık addederdim
Rüyadan çalıntı siyah gözlerinizle tanışmadan evvel
Ve ben leydim...
Anladım ki Yusuf'un düştüğü kuyuymuş gözleriniz...
Ve Musa'nın asasıyla yarıp geçtiği deniz...

Leydim...

Hiç unutmuyorum, bir akşamüstüydü
Hayran hayran bakıyordunuz yağın yağmura
Ve ben leydim...
Yeni yağmurlar yağdıramayacağıma göre
Şairiniz olmayı seçtim...

“İnsan kelimelerle büyür.”

Nurullah Genç ile Söz, Hafıza ve İnsan Üzerine

Söyleşen: Seher

Sayın hocam, Nurullah Genç kimdir?

Vallahi bu soru sorulduğunda ben genellikle şöyle cevap veriyorum: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, Erzurumlu, vatanperver, milletperver, bizim medeniyetimize ve inanç değerlerimize sıkı sıkıya bağlı. Şu anda altmış altı yaşına girmiş durumda. Sadaka-i cariyeyi önemseyen ve kendimden sonraya ne bırakabilirim diye mücadele eden bir adam. İktisat okumuş, sanat edebiyatla alakası var. Çocukluğunda öğrendiği bir kavramı hayata geçirmek için çırpınıp durur: Hezarfen olmak yani farklı farklı alanlarda bir şeyler yapabilmek. Dört çocuk babası, dört torun dedesi. Kısacası aylaklığı sevmeyen bir adam.

Sizin de değindiğiniz üzere işletme fakültesinde akademisyenlik yaptınız. “Yönetim, alanında bir sanattır.” diyerek aslında bir yöneticiyi sanatçıya mı benzetiyorsunuz? Ya da bir kurumu yönetmekle bir şiiri inşa etmek arasında nasıl bir benzerlik var?

Bütün ilimlerin kaynağı Cenab-ı Hak değil mi? Kâinat bir sistem. Mesela dünyayı kâinatsız, kâinatı dünyasız düşünebilir misin? Düşünemezsin. Çünkü içinde bir hakikat. Bedendeki bir hücreyi beden dışında düşünebilir misin? Düşünemezsin. Bütün ilimler de kendi içinde bir sistem. Yani matematiği siz edebiyatsız düşünemezsiniz. Bunların hepsi birbirleriyle iç içe. Hepsinin toplandığı devasa kâinat hangisi? Küçük ama büyük kâinat insan. Ne diyor İbn Arabî? Kâinat büyük bir insan, insan küçük bir kâinat. Küçük ama kâinat diyor. Büyük ama insan. O küçük kâinat yani o insan edebiyatın konusu mu? Evet. dili var, duygusu var. Bir fizyolojisi var mı? Evet. Biyolojik bir varlık mı? Kimyası var mı? Diğer hangi bilimler olabilir? Tarih onunla ilgili mi? Coğrafya onunla ilgili mi? Evet. Bir tane bilim dalı söyleyin bana insanla ilgisi olmayan. Nasıl oluyor ki bütün bilim dalları insanla ilgili de insan “Benim şiirle ne alakam var?” diyebiliyor. Değil mi? Asıl çarpıklık burada. Onun için çok güzel bir soru sordun.

Ben işletme okurken de işte bizim hocalarımızdan biriyle yaptığımız bir çalışmada hocam bana şöyle söylemişti “Evlad, sen şiirle sanatla ilgileniyorsun ya. Bak bizim yönetim organizasyonu dersimiz var. Yönetim kitaplarının başında şöyle yazar: Sanatların en eskisi, bilimlerin en yenisi yönetim dilidir.” Yönetim, şiirden daha zor bir sanat. Yani hiçbir kelime bana direnemez. Benim gücüm yettiği zaman o kelimeyi kullanırım. Benim gücüne bağlı değil mi? Hiçbir renk ressamı, hiçbir ses bestekâra direnemez. İnsan bana diremiyor. Ben şimdi Merkez Bankasındayım, binlerce adamımız var. Adamı yönetmeye çalışıyoruz. Adam başka bir âlemde. Yani bana tamam diyor, arkadan hayır diyor. Yüzüme gülüyor, arkadan başka bir şey yapıyor. Yüzüme ciddi oluyor, arkadan kahkaha atıyor. Bunu nasıl yöneteceksiniz? İnsanın bir iç âlemi var. Hesabı var. Farklılaşması var. Olduğu gibi görünmeyebiliyor, görüldüğü gibi olmayabiliyor, anlamanız zor. Onu yönetmek bir kelime grubunu yönetip şiir yazmaktan çok çok daha zor. İşte bunları öğrenince ben bir taraftan yönetim organizasyona yöneldim. Zaten on dokuz yaşında dolabımın kapağına öyle yazmıştım. “Yirmi sene sonra Türkiye’nin tanıdığı bir şair olacağım inş.” Altına da “Yirmi sene sonra yönetim organizasyonu profesörü olacağım inş.” diye yazmıştım o hocayla yaptığımız çalışma neticesinde. Bu nedenle zor gibi görünen aslında zor değil. Yani benim işletmeyle ilgili bir çalışmadan çıkıp şiire dönmem, şiirle ilgili bir şey yapmam zor gibi görünüyor. Asla zor değil. Hatta o kadar çok dinlendirici ki.

Benim size tavsiyem, tek alanda kalmayın. İlgi duyduğunuz bir alan vardır. O alana yoğunlaşın, diğer alanlarla da irtibat kurun. Mesela benim bilardoyu anlattığım gibi Türkiye’de kimse anlatmamış. Şükürler olsun. Semih Saygıner bir keresinde dedi ki vallahi ben bilardoyu bilmiyordum. Niye? Emek verdim çünkü. Oturdum 6 ay bilardoyu okudum masanın başında. Hem antrenman yaptım, hem bilardonun tarihini okudum. Gittim işte Helmut Hark diye bir yazarın bilardo öğretim kitabı var, doktora tezi. Onu buldum. Baştan sona okudum. Kavramlarını çıkardım, anlamlarına baktım.

Nurullah Genç, (d. 9 Eylül 1960, Horasan, Erzurum) Türk şair, iktisatçı.

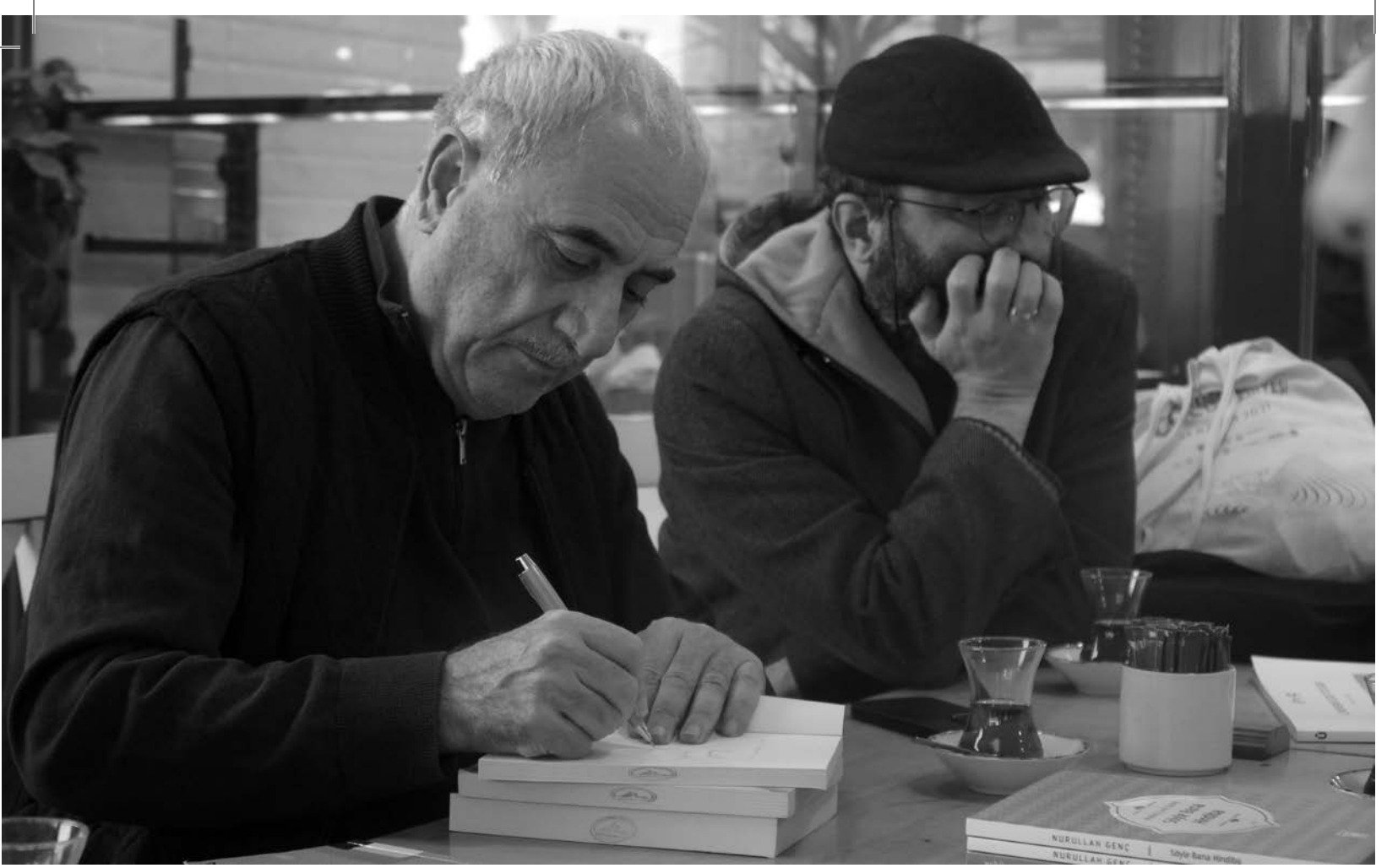
1983 Yılında Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi işletme bölümünü bitirdi. Aynı üniversitede yüksek lisansını tamamladı. Yine aynı üniversiteden doktor, doçent ve profesör unvanlarını aldı.

2003-2010 yılları arasında Kocaeli Üniversitesi'nde görev yapan Genç, daha sonra İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde bölüm başkanlığı ve dekanlık yapmıştır. Okulda "liderlik analizi", "işletme yönetimi", "yönetim ve organizasyon", "uluslararası işletmecilik" derslerini vermiştir.

Yıllardır işletme yönetimi ile ilgili olarak pek çok işletmeye danışmanlık yapan ve eğitimler gerçekleştiren Genç, proje uygulama ve stratejik planlama konularında da hizmet vermektedir.

29 Aralık 2012 itibarıyla Sermaye Piyasası Kurulunda yönetim kurulu üyeliği görevine başlayan Genç, 2015 milletvekili seçimleri öncesinde aynı yılın şubat ayında görevinden istifa etmiştir.

41 tane de şiir çıktı. *Bilardo Telmihleri* diye ve o kitap uluslararası bir edebiyat dergisinde makale oldu şu anda. İnsanlar alıntı yapıyorlar “bilardo üzerinden sömürgeciliği okumak” diye. Şimdi çok yönlü olmasanız bu olabilir mi? Mümkün değil.

Baktığımız zaman sizin bilhassa gençlik yıllarınızda yaşadığınız yıllar aslında biraz zor. Ama aynı zamanda renkli günler. O günlerin sizin şu anki hâlinize veya şiirlerinize aksettığını gözlemlediniz mi?

Bir defa ben çok umutlu bir insanım. Umutsuzluğu ve yeisi hiç sevmiyorum. “Allah var ne gam var”a çok kalpten inanmış birisiyim. Siz vazifenizi yaparsınız, Allah da yolları açar. Çünkü kâinatın sahibi o. Ol der ve olur. Kün feyekün. Tamam, bizim için bir hastalık çok sıkıntılı bir şey olabilir ama o, ol dedi mi iyileştirir. Bu, o yıllardaki kanaatim, Bugün de kanaatim hiç değişmedi. Aynı şekilde devam ediyor. Bu yüzden o çok sıkıntılı yıllarda bile hayatı renkli hâle getirmeyi becermek için uğraşıp duran biriydim ben. Tren garında yalnız başıma otururken bile kendi kendine fıkra anlatıp gülerdim. Kimse yok, anlatacak kimse yok. O zaman ben kendi kendime anlatayım da biraz güleyim, derdim. Bu aslında tabii çocukluktan itibaren bizi yetiştirenlerin bize kattıkları ruhun neticesinde ortaya çıkıyor. Yani o davranışların bir arka planı var. Çocuk hafızasına neyi yazarsanız çocuk o hafızaya yazılan kelimelerle büyüyor. Bakın bir daha tekrar ediyorum. İnsan kelimelerle büyür. Çünkü öğrenmeye müsaittir. Açık bir hafızası vardır. Onu psikologlar beyaz bir perdeye benzetirler, çoğu defa ne düşerse o kalır orada. Kazımak oradan son derece zordur. Çocuk hâliyle ona bu bulut, bu

yer, bu gök, bunlar öğretildiği zaman ya da bu din, bu Allah, bu peygamber denildiği zaman onlar oraya yazılır. Eğer aile umutlu, güzel, huzur veren kelimeler yazarsa çocuk öyle bir hayatın mümessili oluyor büyüdüğü zaman. Tersî olursa kavga, gürültü, huzursuzluk, dedikodu, küfür sözü... Bunların içerisinde büyürse çocuk bir süre sonra öyle bir hayatın mümessili hâline geliyor.

Köy ortamında çok güç bir hayat var ama insanları hiç huzursuz, umutsuz görmüyorsunuz. Ya Allah bismillah, deyip ellerine tırpanlarını alıp tırmıklarla tarlaya giden, kışın hayvanlarına bakan ahırlarını temizleyen, evlerini temiz tutan temizliğe azami derecede önem veren ama akşam namazıyla yatsı namazı arasında da siyer-i nebiler okuyan, Battal Gazi destanları okuyan, hikâyeleri anlatan, masalları anlatan, yatsıdan sonra şiir fasılları, gazel fasılları, musiki fasılları yapan umutlu insanlar... o insanlar büyüttü bizi. Bu yüzden o yaşlarda da ben o sıkıntılara rağmen huzurlu ve umutluydum. Tabii sıkıntılı olduğumuz, huzursuz olduğumuz şeyler çok. Ama iç huzuru anlamında hiç huzursuz olduğumu hatırlamam. Yani çok şükür Müslümanım. Çok şükür Rabb’ime inanıyorum. Kusurluyum, günahkârım, eksiklerim çok ama ben ona inanıyorum. Onun merhameti anne babanın çocuklarına merhametinden daha fazladır kullarına. Ben ona teslimim, affeder beni inşallah. Kendisine ruhum döndüğü zaman da beni iyilerin yanına koyar diye hep umut etmişim yıllardır. Böyle yaşıyorum. İşte bu bütün o sonucu ortaya çıkaran bunlar.

Mesela aslına dönmek diye bir şeyden bahsedilir. İnsan bazen yanlış şeylere yönelebilir. Hayat onu başka şeylere ta-

"Yönetim, şiir
yazmaktan daha zor
bir sanat. Hiçbir kelime
bana direnemez ama
insan bana direniyor."

şyabilir. Ama kendi kendine bir sorgulama yaşadığında hafıza-
da güzel kelimeler varsa, çocuklukta yazılanlar sağlamsa onlarla
bütünleşip yeniden bir toparlanma çabası içerisine girebiliyor.
Bizi az önce söylediğim gibi büyüttüler. Yani doksan üçten mi-
sal vereyim. Ortalık toz, duman, körfez savaşı var. Bosna Savaşı
var. Biz çarşıda pazarda yürürken *Tasalanma yığdım zaman biz-
den yanadır / Külümüzden yükselen duman bizden yanadır / Son
durak son ilahi ferman bizden yanadır / Dünya düşman olsa da
iman bizden yanadır / Kapıları açacak coşkun bir niyaz kaldı / Ufka
bir vakit yığdım inkılaba az kaldı* diye geziyordum. Erzurum so-
kaklarında, caddelerinde dolaşırken bu marşı okuyordum kendi
kendime. Niye? Buna inanıyordum çünkü. Ama o söylediğime
sahip olamayan arkadaşlarımız bazen Allah Allah, diyorlardı ya.
"Bu kadar toz dumanın içerisinde sen epey bir hayalperestsin.
Bunları nasıl hayal ediyorsun?" Evet, ben güzellikleri hayal et-
mekten mutluluk duyuyorum. Hep güzel şeyler hayal ettim.

**Hezarfen gibi yetismekten bahsettiniz. Çok çeşitli
alanlarda kendinizi çok yönlü yetiştirdiniz. Bu entelektüel
merakiniz nasıl oluşmuştu?**

O bahsettiğim odada büyüklerimiz şöyle cümleler kurarlardı:
Allah insanı çok yönlü yaratmıştır -onlar boyut kelimesini kul-
lanmazlardı. Zaten bu söz, çocuk olarak sizin hafızanızda şöyle
yazıyor: Ben tek yönlü olmamalıyım. Benim çok yönüm var. Sa-
nat edebiyattan bahseden insanlar, aynı zamanda tarlada çalı-
şırlardı. Bakardın düğünde orta oyunu oynuyorlar, bir bakardık
işte Allah için kavga ediyorlar mesela. Yani bu adamlar kavgacı,
tiyatrocü, sanat edebiyatla meşgul, bedii sanatlarla meşgul,
tarlada çalışan, tırpan çeken, tarih okuyan, siyer-i nebi okuyan
çok yönlü insanlar. Köy hayatında çok yönlü adam bulmak son
derece zordur veya temsil kabiliyeti çok azdır sayı olarak. Şimdi
öyle bir köyde doğdum ki Sibirya gazisi bir adam, Sibirya'dan

dönmüş gelmiş, köyü yeniden yapmış. Sekiz yıl başka
yerden gidip gelmiş, yeniden imar etmiş köyü ve biz
onun kurduğu misafir odasında dünyaya gözümüzü
açıyoruz. Biz dört beş yaşından itibaren şiir dinliyoruz.
Şu anda bile kaç şiir var hafızanızda ezbere bildiğiniz?
Yirminin üzerinde şiir ezberlemiştim ben sekiz on yaşın-
da. Neden? Üç yüz altmış beş günü odada tekrar ediyor
bunlar. Yazı yok, kış yok. Her gece buluşuyorlar. İşte he-
zarfenlik bu. Tek boyutlu kalmıyor adam. Yani tarlasında
yazını kışını aynı geçiren bir adam değil, farklı.

Mesela yılda bir defa amcam İstanbul'a geliyor. Bura-
dan sahaflardan kitaplar topluyor. Farklı farklı kitaplar
okuyorlar. Amcam Rıza İdris'i üniversiteye götürmüş-
tüm. Tarihçi bir arkadaşımın odasına bıraktım. Sen bi-
raz sohbet et, dedim. Benim derslerim var, yapıp gele-
ceğim. Dersten çıktım, iki üç saat sonra telefon ettim.
Çabuk gel bu adamı al götür, dedi tarihçi arkadaşım. Ne
oldu, dedim. Aşağılık kompleksine girdim ağabey, dedi
ya. Ben yardımcı doçent tarihçiyim. Adam bana Roma
tarihini anlatıyor, dedi. Kaynağını soruyorum bana kay-
nak veriyor ağabey, dedi. Daha birçok teferruatını tartış-
mışlar. Bak, bunu bana tarihçi söyledi.

Şimdi hiç bekler misiniz? Köyden gelmiş bir adam. Eli
yüzü güneş yanığı. Fakat tarih doktorası yapmış adam-
la neler neler tartışıyor. Niye? Bu adam kırk yıl aralıksız
kitap okumuş köyde. Ya Sibirya gazisi dedem demiş sen
okuyacaksın ve okutacaksın. Çalışmayacaksın. İşte bu
çok yönlü olmak onlarda hayatın bir getirisiydi. Zaten
olması gereken bir şeydi. Ben ne yaptım şimdi ilkokulu
okudum, ortaokulu okudum, liseyi okudum. Ama hep
aklımda şu var: Ben sadece bir iş yapmamalıyım, bir-
den fazla şeyle meşgul olmalıyım. Bunu yerleştirmişler
kafaya. Bir taraftan boyacılık yapıyorum, bir taraftan
inşaatlarda çalışıyorum, fırında çalıştım, tren garlarında
uyudum, şiirle, sanatla ilgileniyorum. İşte yine o yıllar-
da masa tenisi oynadım, satranç oynamaya başladım.
Futbol oynuyorum okul takımında, tiyatroya girdim. İlk
boks maçında nakavt oldum, bıraktım. Ondan sonra
işte güreşe girdim, güreş tutuyordum, bir hastalık ge-
çirdim, bıraktım. Baktım onları yapamıyorum, satranç
oynadım. Üniversite yıllarında Yurt-Kur Bölge Tiyatro-
su'nu idare ettim. En son Molière'in Cimri'sini oynayıp
bitirmiştik tiyatroyu. Durmadan bir şeyler daha yap-
yım diye uğraşıyordum. Neden? Ben sadece iktisatla
kalmamalıyım.

Hatta şöyle söyleyeyim. Şimdi üniversite tercihleri ya-
pacağız. Ben edebiyatı birinci sıraya yazmıştım. Sonra
dedim ben zaten edebiyatı öğrenmek zorundayım, niye
birinci sıraya koyuyorum ki? Namık Kemal'in bir sözü var

o aklıma geldi: Edebiyat yapanın edebiyat okuması, edebiyat okuyanın da edebiyat yapması lazım gelmez. Yani diyor ki eğer edebiyatla ilgileniyorsanız ille de diploma almanıza gerek yok. Edebiyat fakültesinde okuyorsanız şair olmanız gerekmez. Çünkü o da yetenekle olan bir şey. Ben zaten edebiyatın kalbinde doğmuşum. O zaman niye edebiyat tercih edeyim? İşletmeyi de öğreneyim ki farklı bir disiplin öğrenmiş olayım. Belki başka başka yan dallara da nüfuz ederim diye işletme okudum. Eskiler, birçok alanda söz sahibi insanlara yed-i tûlâ sahibi insanlar demişler. Yani uzun el. Buradan da haberi var. Buradan da haberdar. Konuşuyor yani her alanda. Bunun bereketini o kadar çok yaşadım ki. Hayatımda hiçbir derste zorlanmadım bugüne kadar.

Yağmur şiirinizin bestelenen hâliyle dinleyiciye ulaşması hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ben Yağmur'un ilk bestesini bir arkadaşın arabasında dinledim. Taner Yüncüoğlu'dan. Bestelendiğinden benim habirim yok. Arkadaşımdan da benim şiirden haberi yok. Çok enteresan bir görüntüyüdü yani. Şiir daha yeni çıkmış o zamanlar. Dedi ki bir best kaset çıktı. Çok güzel ilahiler, besteler var. Koyayım mı arabanın kaset çalarına dinleyelim, dedi. Olur, dedim. Açtı. *Var edenin adıyla insanlığa inen nur*. Allah Allah, arkadaş kim yaptı, dedim. Dedi Taner Yüncüoğlu. Dedim bu benim şiirim. Nasıl yani, dedi. Yani kasetin içinde yazı vardır, dedim. Hiç bakmamış, kaseti bir açtı içinde Nurullah Genç diye yazıyor. Senin nasıl haberin yok, dedi. Dedim haberim yok. Ta yıllar sonra Taner Yüncüoğlu geldi. Hocam hakkınızı helal edin. O zaman bir arkadaş bu metni bana verdi, dedi. Size de ulaşamadık, cep telefonu yok. Nasıl olsa naat yazmış bize hakkını helal eder, dedik. Helal olsun, dedim. Ama bu şekilde duydum.

Daha yakın zamanda, birkaç ay önce birisi bestelemiş. Hiçbir tepki göstermedim. Yapsınlar. Ne olacak ki? İnsanlara fayda sağlayacaksa, hoşlarına gidecekse, mutlu olacaklarsa... Dolayısıyla bestesi yapılsın. Yeter ki güzel yapılsın. Çarçur edilmeden yapılsın. Yani sanat değeri olsun. Kusursuz olması mümkün değil ama en azından sanat değeri yüksek olması çok önemli. Onun için varsa böyle bir maharetiniz, istediğiniz gibi alabilirsiniz.

Benim en çok hoşuma giden Yağmur bestesi Ersen Dadaşlar'ın yaptığıydı. Fakat çok eski bir sanatçı olduğu için çok itibar görmüyorlar artık biliyorsunuz. Beni aradı bir gün. Nurullah Genç ile görüşebilir miyim? Buyurun. Ben Ersen, dedi. Hangi Ersen, dedim. Dadaşlar. Dedim hemşehrim benim. Ben, dedi Yağmur'u besteledim. Ne güzel yaptınız, dedim. Ya hocam gözyaşlarıyla besteledim, dedi. Bunu size telefonda dinletebilir miyim, hayır diyorsanız yayımlamayım, dedi. Dinledikten sonra dedim çok güzel kardeşim

bunu yayımlayın. Televizyonda da okumuştum. Ama bizim camia pek bilmiyor Ersen'i. Mesela o çok hoşuma gitmiştir.

Mehmet Emin Ay besteledi. Taner'den sonra 5-6 tane daha bestesi yapıldı ama kim besteledi, nerede, nasıl yaptı bilmiyorum. Mustafa Demirci izin almıştı benden *Siyah Gözlerine Beni de Götür*'ün bestesini okurken. *Avareyim, asudeyim, yorgunum*. Onu da Mustafa Uysal diye birisi bestelemişti. İbrahim Sadri hemen her okuduğunda izin aldı benden şiirler için. Ama almayanlara da helal olsun hakikaten.

"İnsan kelimelerle büyür. Çünkü öğrenmeye müsaittir. Açık bir hafızası vardır. Onu psikologlar beyaz bir perdeye benzetirler, çoğu defa ne düşerse o kalır orada. Kazımak oradan son derece zordur. Çocuk hâliyle ona bu bulut, bu yer, bu gök, bunlar öğretildiği zaman ya da bu din, bu Allah, bu peygamber denildiği zaman onlar oraya yazılır."

yeryüzünün altında kalan zaman

Sessizliğin Vahşeti

Hafsa Küçükoğlu

Gözlerini açtı. Göz kapakları, üzerine çöken tonlarca karanlığın mutlak galibiyetini reddedercesine acı hakikati sezmiş bir inatla baş kaldırıyordu. Ancak gördüğü tek şey, zifiri bir boşluk ve genzini yakan yoğun bir toz bulutuydu. Sağ bacağı, üzerine devrilen beton yığınının bile daha ağır, daha yabancı bir kütleye dönüşmüştü. Artık vücudunun bir parçası değil, enkazın soğuk temelinde çakılmış kaskatı bir taş gibiydi. Bedeni, içinde hâlâ direnen ruhuna ihanet edercesine etrafa yabancı ve ağır bir koku yaymaya başlamıştı. Fakat bu fiziksel çöküşten daha amansız olanı, ucu bucağı olmayan o belirsizlikti. Bu karanlık bekleyiş, içindeki son yaşama arzusunu sessiz bir parazit gibi sömürüp bitiriyordu. Âcizlik duygusunu, ruhunu ezen bu daracık hücrede hiç olmadığı kadar ağır bir şekilde tadıyordu.

Boğazındaki düğüm; pişmanlıkları ve ailesi hatrına geldikçe büyüyor, bir ur gibi tüm varlığını ele geçiriyordu. Birden zihnindeki gri tozların arasından bir görüntü sızdı: Annesi ve babası yaşıyor muydu? Onlarla o son sofrada oturduğu anı anımsadı. Envaiçeşit yemekle donatılmış masa annesini yine epey yormuş görünüyordu. Annesi göz altları çökmüş, ferî sönmüş bakışlarını tabağındaki tek bir bezelye tanesine dikmiş; bir heykel gibi kaskatı oturuyordu. Sanki hayatın tüm ağırlığını o porselen tabakta taşıyormuşçasına bakışları takılıp kalmışken masanın kenarına parmak uçları beyazlaşana dek bastırıyordu. Onun bu dünyadan elini eteğini çekmiş hâli, çocuğu her gün tarif edilemez bir kedere boğardı. Babası ise yüzüne sağ

taraftan vuran ikinci güneşinin altında, annesinin bu eriyen varlığına zıt bir gövde gösterisi yapar gibiydi. Dirseklerini masaya genişçe yaymış, sanki yarın yokmuşçasına tabağındakileri iştahla bitiriyordu. Babasının bu kayıtsız çiğneme sesleri, annesinin derin sessizliğiyle çarpışıyor; sofrada konuşulmayan ne varsa odanın havasını biraz daha ağırlaştırıyordu.

Zihni daha derine, her şeyin çok daha berrak olduğu o uzak çocukluk anılarına kaçtı. O mütevazı müstakil evlerindeki bir kış gecesini hatırladı. Babası gece yarısı onları uykularından kaldırıp bahçeye çıkarmıştı. Kar taneleri dolunayın ve sokak lambasının boğuk ışığından güç alarak gökyüzünden süzülüyor, dünyayı bembeyaz bir masal diyarına çeviriyordu. Yerde kar tanelerinin birleşmesiyle oluşan o yumuşak tümsekler ve üzerinde mutlu üç çift ayak izi... Burnuna aniden sobanın üzerinde pişen kestanelerin o isli, sıcak kokusu geldi. Şimdi ise gökdelenlerin soğuk gölgesinde, yüksek tavanlı ama ruhsuz yeni evlerinde nasıl bir hayat sürdüğünü anlamlandıramıyordu. Bu beton yığınlarının arasında yitip gitmekten büyük bir acı duyuyordu. Önündeki en büyük engel, aslında üzerine çöken bu kolonlar değil, bizzat kendisiydi. Sürekli yapacağı şeyleri ertelemek, onun yaşamasını engellemişti. Her akşam annesinin mutfaktaki o yorğun ellerine bakıp mutfak önlüğünün bağcığını onun yerine çözmeyi ve ona sadece bir bardak su verip "dinlen artık" demeyi hep "bir dahaki sefere" bırakmıştı. O küçük kumaş parçasını çözmek için gereken on saniye şimdi enkazın altında bir ömür kadar uzak

görünüyordu. Ertelenen her küçük temas şimdi göğsünü binlerce tonluk bir taş gibi eziyordu. Sessizliğin vahşeti artık bütün hücrelerine işlemişti.

Dışarıdan nadiren de olsa boğuk uğultular geliyordu. Tam bilinci kapanmak üzereyken yukarıdan gelen metalik, ritmik bir darbe sesi zihnindeki o uğultuyu bıçak gibi kesti. Bir sarsıntı. Ardından tozların arasın-

dan sızan incecik, titrek bir ışık huzmesi... Ölüm zaten her zaman bir nefes kadar yakın değil miydi insana? Belki öyleydi ama o an, ciğerlerine sızan o tozlu ve taze hava ona başka bir şeyi fısıldadı: Henüz o son nefesi vermemişti. Gözlerini kapatmadı, o küçük ışık huzmesinin genişleyip karanlığı yırtmasını beklemeye başladı.

kendinden eksilerek

Zamanın Bendeki Hâli

Bahar Baydur

Birikip taşan, boşaldıkça dolan
Kum saati taşır içinde insan.
Kum taneleri mi dağılır her an,
Yoksa ben miyim zamanda dağılan?

Engin bir nehir uzanır içimde,
Kıvrılır uçtan uca her biçimde.
İnce ince zaman mı akar nehrimde,
Yoksa ben miyim akan kendi seyrimde?

Bir soluk gibi çıkarken göğsümden
Geçen yıllardır eksilten beni benden.
Yıllar mı geçer sahiden içimden,
Yoksa ben miyim geçen kendimden?

Bir iz kalır mı her geçenin ardından,
Avuçlarımda tutamadığım anlardan?
Zaman mı kalır geriye anılardan,
Yoksa ben miyim kendimden kalan?

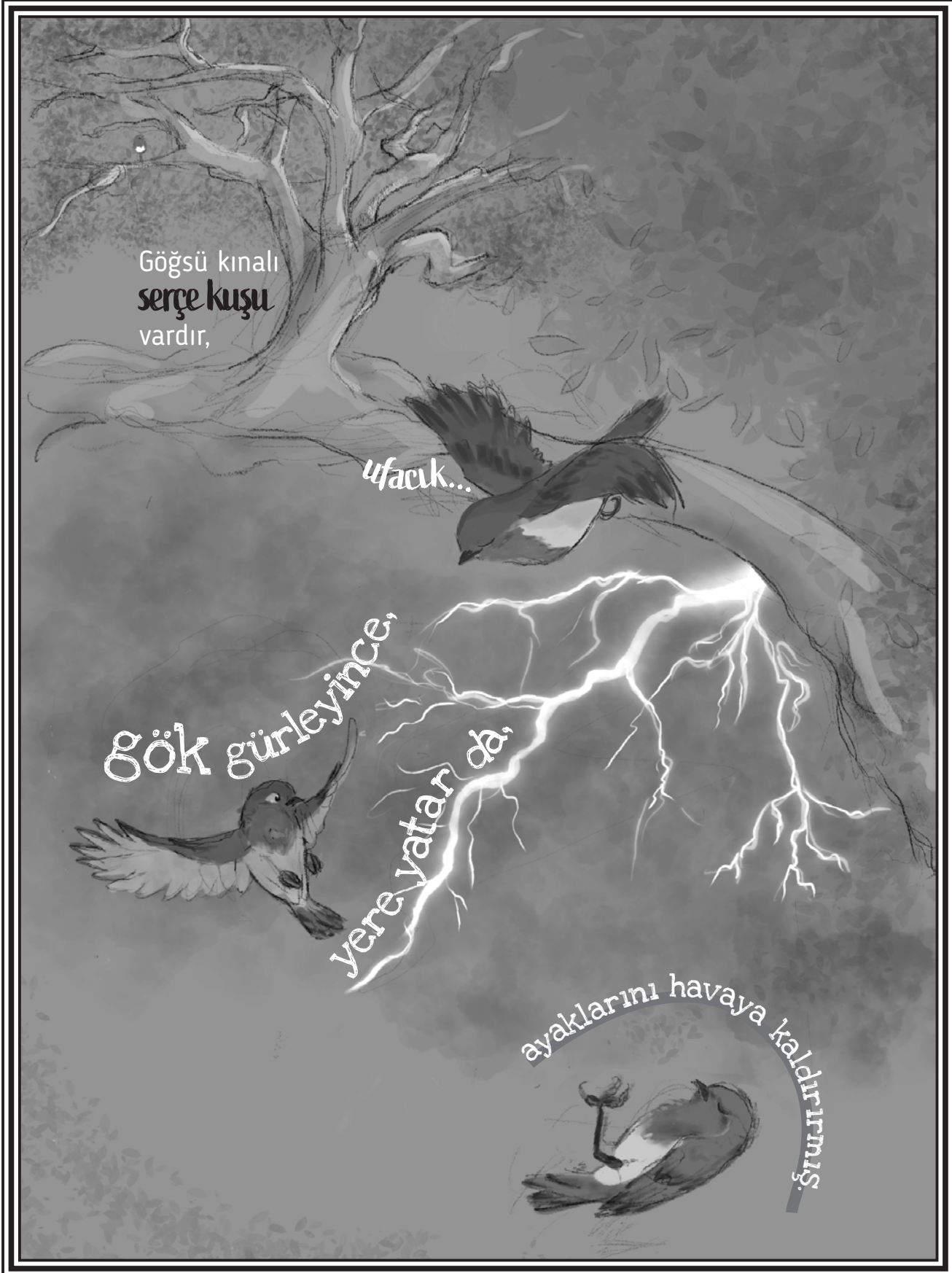

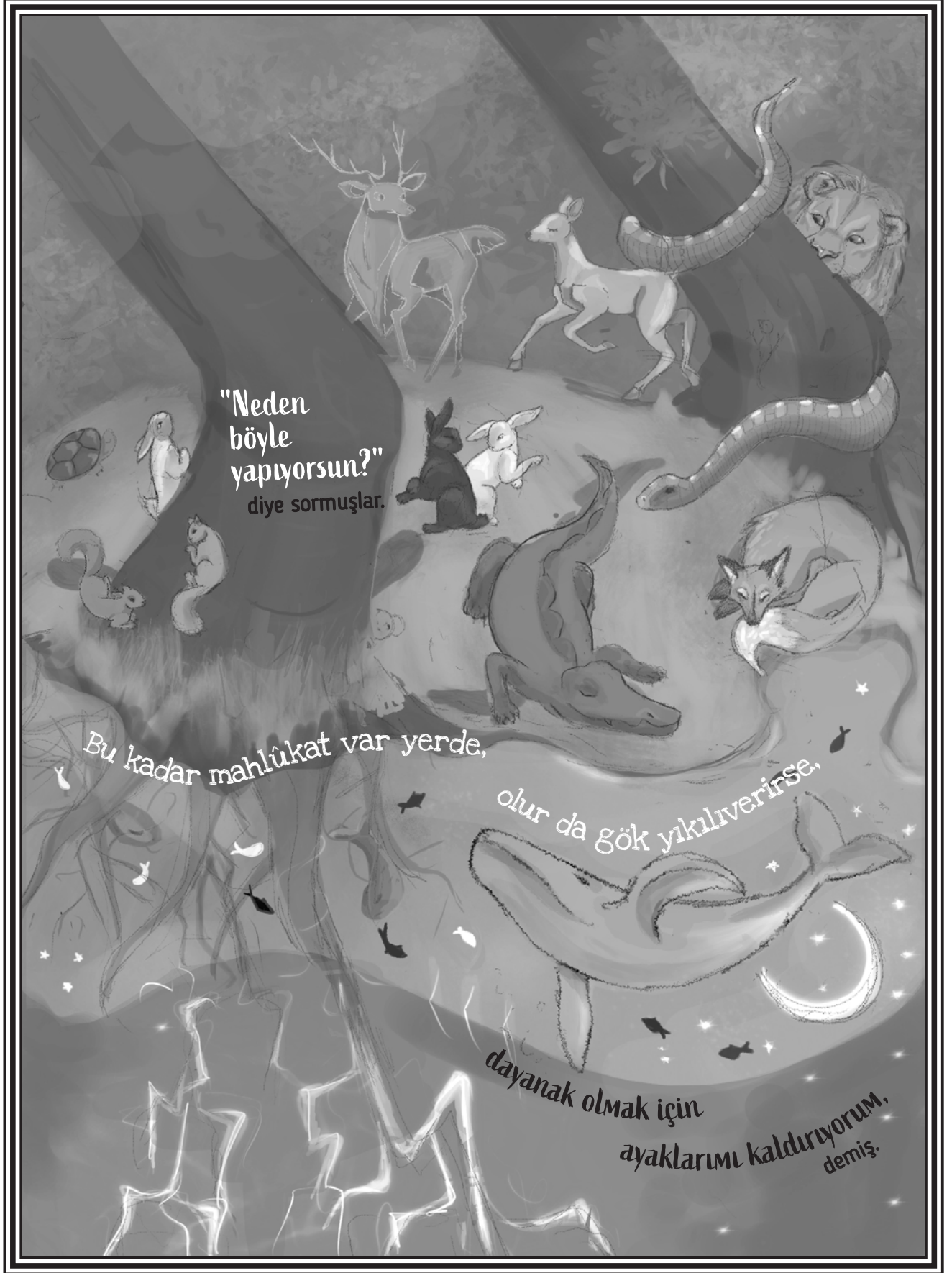
izgi masal

Göğsü Kınalı Serçe

Elif Ahsen Soylu

seher

Böyle dermiş,
bir yandan da
TİTRERMiŞ
gök gürlerken.

Korkundan dermiş: kırk kantar yağın eriyor.

Be, demişler.
Sen kendin yoksun
beş dirhem,
nereden oluyor
da kırk kantar
yağın eriyor?

Aa! Âlemin kendine göre dirhemi,
kantarı var, demiş serçecik.

SİZ NE ANLARSINIZ?

insan biraz da damgalarındır

İnsana Dair Bir Şiir

Ahmet Salih Öntürk

İnsan damgaların mahur sesiyle
Ve gecenin akılsız nefesiyle söyler
Arkalarda bulunmalıdır
Her zamanın cazip müziği çünkü
Öyle düşüncesine takar
Damgalar
Hayatın sillesini çalan kılıfını hazırlar
Damgalar

İnce bir su sesi akan düdüğünde
İnsanın
Rayların, yolların ve fenerlerin
Suskunluğu da gizliden, öteden
Damgalar
Korkma diye edilen tembihler
Devrilen çamlar insana kıvrımlı veyahut
Yollar aralar
Ruhunu içtenlikle kuşatmışken
Sanki insan bu dünyanın çivisi çıkmış
Profesyonel Mete'si olduğunu
Bilir damgaları da bilir

Hayat pek muhteremce garip
Şişeler saklanan umutları kiminin
Ekmeği buğdayı kiminin damgası
Delikli borulardan fırlayanlara inat kimi
İçin şahadet üzere çırpınan İbrahim'in balıkları
O kimse için azametli bir ateşin
İnsanı bekleyen intikamcı damgaları

Seçimleriyle damgalanır
Zamanın merhametine mahkûm ve mahrum
İnsan ve ona dair olanlar
Korkan insan nidaları uğruna saldırmalı
Dindirmeli insan damgaları
Öyle öğretiler veyahut ona

Üşüdüğünde gökyüzüne bakmayı ve şهادeti
Usulca tekrarlamayı unuttu
Küçümsenmiş insana dair duygular
Kızıl toprak altına atılmış
Damgaların hikmeti
Medeniyetlerin, depremlerin özetidir
Damgalar belki de bizim damgalarımız

Titreyen ve çırpınan
Gönlümüzün, gönlümün
Olması, yanması
Benim damgam
Ve biliyorum ki son defa ve yerin
Ve güneş ve masum ay inadına
Buluştuğunda ve zamanın zembereği
Sıfırlandığında, uyuduğunda ve uyandığında
Damgamızın insan ve insana dair olduğunu
Aman bir kardelen olduğunu
Şiddetle biliyorum

Minyatür Sanatına Bakış

Beşza Nur Okumuş

Minyatür kelimesinin kökeni Latince “kırmızı renge boyamak” anlamına gelen “miniare” kelimesine dayanmaktadır. Sonrasında Fransızcaya “miniature” olarak geçen terimin Osmanlı döneminde “tasvir, nakış” gibi kelimelerle ifade edilmesi tercih edilmiştir. Ayrıca bu sanatı icra edenler için de nakkaş, muşavvir, tasvir/minyatür sanatçısı, şebihnüvis gibi farklı isimler kullanılmıştır.

Nedir?

Minyatür sanatı en genel tanımıyla bir olay, öykü veya bilginin çok ince işlenmiş küçük boyutlu resim diliyle tasvir edilmesidir. Bu sanatın ilk örneklerinin Eski Mısırlılara ait olduğu düşünülmektedir. Orta Çağ Avrupası’nda el yazmalarının bölüm başlarında metnin ilk harfinin etrafına kırmızı-turuncu minium (kırmızı kurşun tozu) ile icra edilen sanat miniatüre adlı tezhipten gelmektedir. Sonrasında “minor (küçük resim)” anlamını da karıştırmıştır.

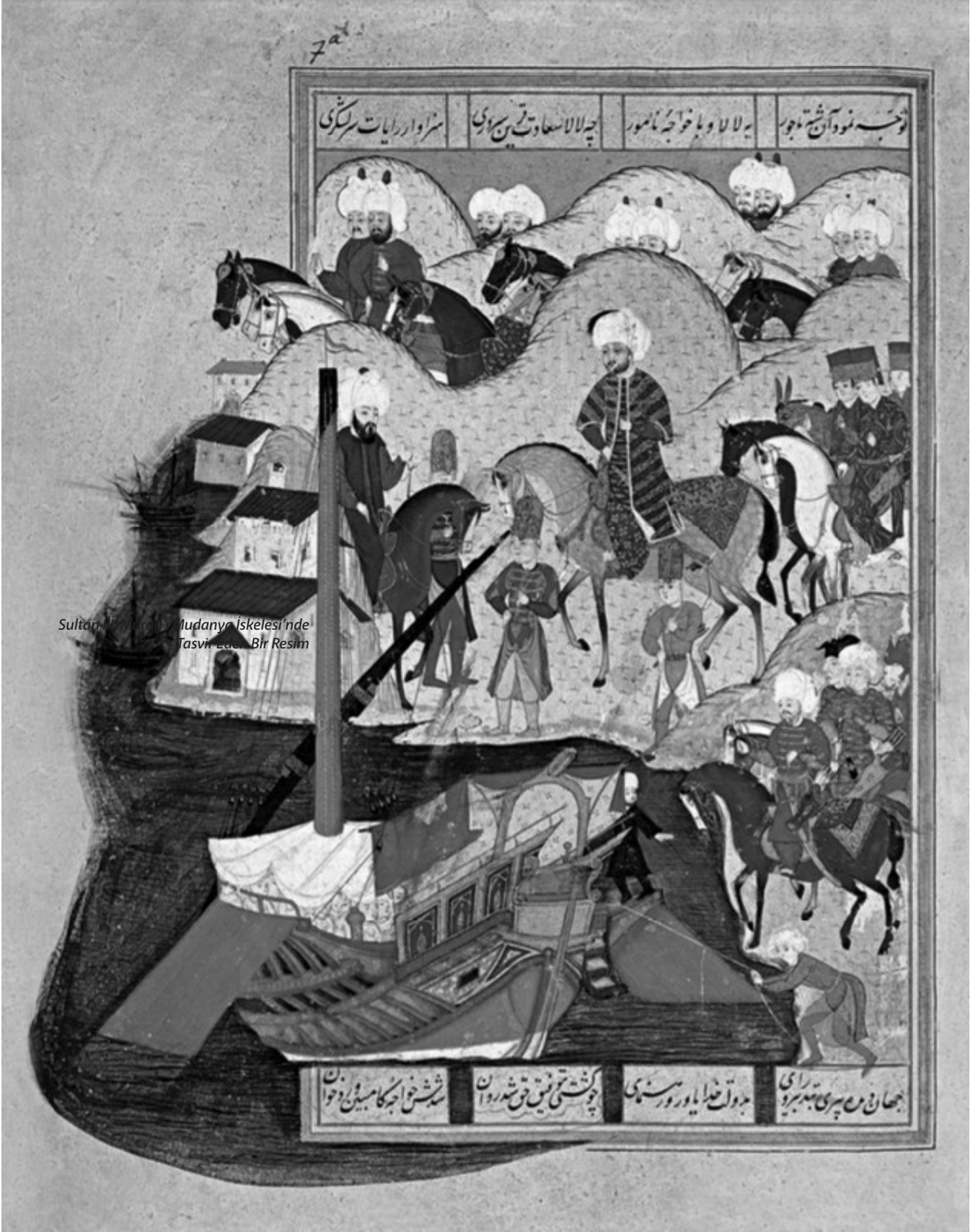
Orta Çağ Avrupası ve İslamiyet tesiri altında bulunmuş olan minyatürler, el yazması kitaplarda metni açıklamak amacıyla detaylı olarak işlenmiştir. Minyatür sanatı, anlatılmak istenenin mümkün olduğunca her detayıyla aktarılmasından dolayı perspektif olmaması ve resimdeki şahsiyetlere/nesnelere verilen öneme göre figürlerin boyutlarının değişmesi ile dikkat çekmektedir. Minyatürü resimden ayıran özelliklerden biri de Avrupalı tarzdaki resimlerdeki gibi dinî ya da tarihî bir figürün gerçekçi aktarımının ön planda olmamasıdır. Bunun yerine öğeler öneme göre ön plana alınır, önemli olanların boyutu daha büyük ve resmin alt tarafında bulunurken nispeten daha önemsiz olanlar resmin üst kısmına doğru dizilir.

Nasıl Yapılır?

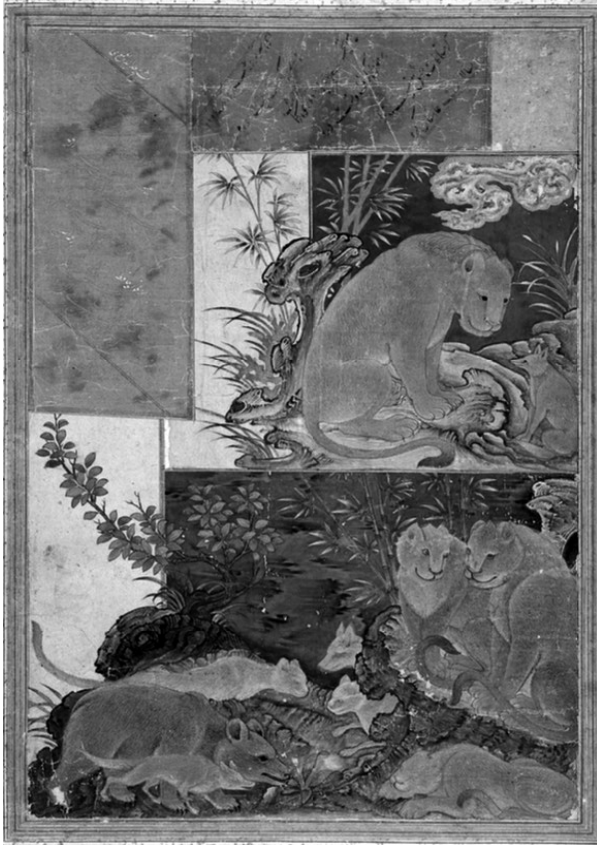
Geleneksel minyatür sanatında altın ve gümüşün sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. İnsan kıyafetlerinde, eşyalarda, doğada, bulut ve gökyüzünün resmedildiği tasvirlerde altın tercih edilirken deniz ve akarsularda ise gümüş tercih edilmiştir. Ayrıca genellikle kitap sayfası boyutunda ve el yazması eserlerde görülen minyatürler, çoğunlukla dikey boyutta çizilmişlerdir.

Geçmişte minyatür yapımında çeşitli bitki kök ve gövdelerinden elde edilen boyalar kullanılırken günümüzde ise sulu boya, akrilik boya veya guaj boya kullanılmaktadır. Eskiden minyatür sanatında altın ve gümüşün yapışkan özellik kazanması için Arap zıncı denilen madde kullanılırdı. Minyatürdeki ince ve detaylı olan kontürler için yavru kedi tüylerinden yapılan çok ince uçlu fırçalar tercih edilmektedir. Boyama işince farklı kalınlıkta fırçalar tercih edilmektedir.

Minyatür yapılacak kağıdın pürüzsüz olması detayların daha kolay çizilebilmesi açısından önemlidir. Bu sebeple çizime başlamadan önce kağıda nişasta, yumurta akı, Arap zıncı gibi maddelerin karışımıyla yapılan “ahar” isimli bir karışım sürülmektedir. Ardından renklerin saydamlığı için bir kat altın tozu sürülmesi de tercih edilir. El yazması eserlerde minyatürlerin etrafına halkâr veya zerefşân isimli süslemeler yapılır. Halkâr tezhip, hat ve minyatürlerin etrafını çevreleyen ve daha büyük motiflerin tercih edildiği, görece kolay olan süslemedir. Zerefşân ise altın serpilerek yapılır. Bu süslemeler minyatürün ön planda olması amacıyla daha sade bir görünüme sahiptir. Geçmişte kitap süsleme sanatı olarak yapılan minyatür, günümüzde bağımsız bir sanat dalı olarak yapılmaktadır.

Sultan III. Murad'ı Mudanya İskelesi'nde Tasvir Eden Bir Resim

Kelile ve Dimne'den Bir Minyatür

Türk Kültüründe Tarihsel Gelişimi

Minyatür sanatının Türk kültüründeki etkisi Orta Asya'ya, Uygur Türkleri dönemine (745-840) kadar dayanmaktadır. Turfan bölgesinde ortaya çıkıp devamında Türk kültüründe minyatürün temelini oluşturan bu dönem eserlerinde Mani dininin etkisi görülmektedir. İslamiyet öncesinde Türklerin başlıca dinî inançları Mani ve Buda dinleri olmuştur. Minyatürün temellerinde katkısı bulunan Mani dininde minyatür oldukça önemli bir yer kaplamaktadır.

Uygur Türklerinin ardından minyatür geleneği devam etmiş ve Selçuklu Türkleriyle birlikte ilk İslam minyatürleri görülmüştür. Türklerin Orta Doğu ve Arap coğrafyasına gelmesiyle Arap minyatürünün etkisi de kendisini göstermiş olup Anadolu'ya gelmelerinden itibaren Bizans sanatı da Türk İslam minyatürlerini etkilemiştir. Selçuklular döneminde minyatüre oldukça

Abdullah-ı Buhârî Albümü'nden Saraylı Kadın Minyatürü

önem verilmiştir, XII. yüzyılda minyatürlerin konusu sadece dinî unsurları değil din dışı unsurları da kapsamaya başlamıştır. Ayrıca bu dönemde İran ile yoğun ilişkilerin bulunması sebebiyle İran minyatürü de Türk minyatür kültüründe etkili olmuştur. Osmanlı Devleti'ne geldiğinde ise minyatürde XVIII. yüzyıla kadar İran ve Selçuklu etkisi görülmüştür. Bu dönemde Sinan Bey, Baba Nakkaş, Nigarî, Nakşî, Şah Kulu gibi nakkaşlar ön plana çıkmışlardır. XVIII. yüzyıl önemli nakkaşları arasında ise Selimiyeî Reşid, Süleyman Çelebi ve Levnî bulunmaktadır. Bu sanatçılar arasında Levnî kendine has ve gelenekten bağımsız tarzıyla bir dönüm noktası olarak dikkatleri çekmektedir.

Kaynakça:

<https://www.kulturportali.gov.tr/portal/minyatur-sanati>
<https://yakegm.ktb.gov.tr/TR-345151/minyatur-sanati.html>
<https://islamansiklopedisi.org.tr/minyatur>
<https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/minyatur-sanati>

Varaka ve Gülşah'tan Minyatürlü Bir Sayfa

Babaları Ağlatan Çürük Ahşap Masalar

Ahmet Akif Önal

Doğa, sık sık gergin ve sessiz anların üstesinden gelinmesine yardımcı olmak için çeşitli gürültüler gönderir. Mutfakta, üstü muşambayla örtülmüş kırık camın köşesinden imalı ve tiz bir sesle uğuldayan rüzgâr da doğanın bu yardımlarından biriydi. Uğultunun teşvikiyle birlikte odanın içinden kalın ve boğuk bir ses yükseldi:

— Geçen sonbaharda yenilettiğim deri bot var ya, onu satarız. Bir de annenizin gelinliği hâlâ duruyor, kıymetlidir, iyi para eder. İkisini elden çıkarır, gerekirse üstüne biraz da borç alırız.

Hane halkının da zamanının çoğunu geçirdiği bu salon, evin en büyük odasıydı. Borçları nasıl kapatacaklarını kara kara düşünen evin babası salonun tam ortasındaki ahşap masanın kenarına oturmuş, bir kolunu masaya yaslamış, başını da eline dayamıştı. Diğer elinde çok sevdiği tespihini tutuyordu. Genelde boyuna salladığı tespih, bugün odadaki diğer her şey gibi hareketsizdi.

Ev sakinlerinin yarısı babanın yanında kalan koltukta, diğer yarısı ise odanın karşı köşesindeki sedirdeydi. Onların dışında evin ikinci erkeği Halil de masanın diğer tarafındaki sandalyede oturmuş ayağını sallıyor ve hızlı hızlı konuşuyordu:

— Ahh baba!.. Diyorum ya sana, bu sefer geçen seneki gibi değil. Son üç ayın mahsulü yok oldu gitti. Annemin gelinliğini satıp halledebileceğimiz bir iş değil bu. Hadi bu zararımızı bir şekilde kapattık diyelim, normaldeki hâlimizi sen benden iyi biliyorsun. Mutfağın camı kırılalı yedi ay olacak. Onu tamir ettirmek şöyle dursun, neredeyse sağlam kalan camları satacağız.

Evin yükünü babasıyla paylaşmasını kimse Halil'den istememişti. Sorumluluğu kendi isteğiyle omuzlamış, evdeki tüm sorunları kendi sorunu bilmeye zamanla alışmıştı. Babasına pek çok meselede yardımcı olmasının yanı sıra ev halkının görüş ve istekleri konusunda babaya karşı sözcü görevindeydi. Lafını esirgmeden söyler ve ailesine her

şeyden çok önem verirdi. Bunun gibi zamanlarda ise daha altmış yaşına gelmemiş babasının çökmüş ve çaresiz hâlini görmek içini cız ettirirdi.

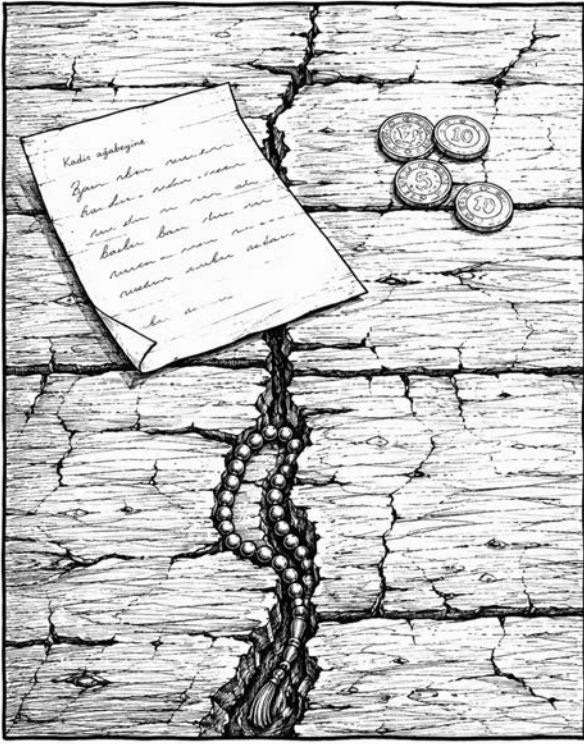
Babasını bu hâlde görmeye daha fazla dayanamayan Halil gözlerini odanın içinde gezdirdi. Sağındaki sedirde karısı oturmuş, kucağındaki bebeği uyutmaya çalışıyordu. Diğer tarafında annesi ve iki kız kardeşi koltuğa iyice sinmiş, bu konuşmanın bir an önce sonlanmasını bekliyorlardı. Annesi Hatice Hanım usul usul kocasını seyrediyordu. Evinin direği, dört çocuğunun babası ve torununun dedesi... Yıllar yılı aynı yastığa baş koyduğu adamın geldiği bu hâlde şahit olmak, eşi olarak en çok onu etkiliyordu. Fakat Hatice Hanım'ın bu düşüncelerinden yola çıkıp da babanın hayata karşı mağlup olmuş birisi olduğunu sanmayın. Kendisi ömrü boyunca babalık profesyonelliğinden en ufak ödün vermemiştir. Dışarıdayken başı öyle diktir ki ne zorluklar yaşadığını bilmeyen birisi, ceketi her daim ütülü ve temiz olan bu adam için yalnızca yorgun olduğu yorumunu yapabilir. Evde ise kendisinden en ufak hayıflanma duyamazsınız. Yalnızca başı eğiktir biraz.

Altı yaşındaki en küçük kardeş gündemdeki konulardan bihaber, annesi ve ablasıyla oynayıp vakit geçirmeye çalışıyordu. Ablası Nurcan ise bir yandan kardeşini oyalıyor, diğer yandan da abisi Halil ve babası arasındaki konuşmayı takip ediyordu. Abisinin, ailenin refahını kurtaracağına dair şüphesi yoktu. Ortaokula abisinin çabaları sonucunda gidebilmişti.

Sessizliği bozan da Nurcan oldu, babasının kendisine duyduğu sevgiden cesaret alarak evdeki herkesin bahsetmekten korktuğu konuya pat diye girdi:

— Sen hâlâ Kadir ağabeyi mi çağıralım diyorsun ağabey?

Halil daha cevap bile veremeden baba başını kaldırdı. Masaya dayadığı kolunu bir anda kaldırıp masaya vurdu. (Halil'e karşı olan öfkelerini anlatacak kadar şiddetli fakat uyuyan torununu uyandırmayacak kadar yumuşak.) Çürümüş ah-

33

Biraz da Santur Anlatsın: Sedat Anar ile Ağıttan Besteye

Söyleşen: Zeynep Efe

1988 yılında Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesinin Argıl köyünde doğdu. Çocukluğu hikâye anlatıcısı olan dedesi ve def eşliğinde ilahiler söyleyen ninesinin yanında geçti. İlkokul öğretmeninin tavsiyesiyle üçüncü sınıftan beri bağlama çalmaya başladı. İran'da santur ve def eğitimi aldı. Uzun yıllar sokak müzisyenliği yaptı; Türkiye'nin yanı sıra birçok ülkede konser verdi. 2013'te ilk albümü Belagat'ı yayımladı. TRT Müzik'te programlar sundu, müzik ve edebiyat alanında çeşitli kitaplar kaleme aldı. Santur icrası ve Doğu müziğine yaptığı katkılarla tanındı. Müzik çalışmalarını konserler, albümler ve edebiyat üretimleriyle sürdürmektedir.

Öncelikle müziğe başlama hikâyenizden bahsetmenizi rica edeceğiz. Mutlaka büyüdüğünüz çevrenin ve ailenizin büyük etkisi olmuştur. Bunlardan bahsedebilir misiniz?

Çocukken başladı her şey. O yaşlarda sesler üzerine uzun uzun düşündüğüm vakitler oldu. Çocuk aklımla sesleri merak etmemin ilk sebebi, dayımın işitme engelli kızı Sarya'ydı. Sarya'yla oynarken yarım yamalak öğrendiğim işaret diliyle konuşmaya çalışırdım. Müziği düşünürken her seferinde Sarya gözümün önüne gelirdi. "Bir insan duymadan nasıl yaşayabilir?" diye sorardım kendime. Ana rahmine düştüğü andan itibaren duymaya başlayan insan nasıl olur da hayatı boyunca seslerden mahrum kalırdı? Sarya'yı her gördüğümde garip bir üzüntüye kapılırdım. Onun çaresiz ve bir o kadar da hüzünlü ve sessiz bakışlarını izler, "Benim duyduklarımı ömrünün sonuna kadar duymadan nasıl yaşayacak?" diye üzülürdüm. Sesler onun içine dökülüp kırılırdı ve oradan çıkamazdı, böylece o kırılmış sesler onun suskusunu oluştururdu. Beni müziğe iten de Sarya'nın suskusuydu.

Müziğe dair etkilendiğim bir diğer kişi de ninemdi. Daha doğrusu müziğimde feyzaldığım insanlardan birisi. Ninem doğup büyüdüğü Halfeti'de taziyevevlerin de kadınların olduğu kısımda doğaçlama ağıtlar yakan birisidir. Onun ağıtlarını dinleyerek dizinin dibinde büyüdüm. Müziğimin neden hep hüzünlü olduğunun da kanıtıdır ninem Şahide Bacı. (O ağıtları kayda aldım Halfetili Şahide Bacı adıyla. Sosyal platformlarda dinleyebilirsiniz.) Aslında ondan duyduklarımı kendi müzik anlayışla yeniden yorumlayıp bestelerime yansıtıyordum. Bunu çok sonradan kendim fark ettim. Hatta şimdiye kadar eğlenceli müzik yapamamamın sebebini de nineme bağlıyorum. Ben hüzünle mutlu oluyorum. Yanılmıyorsam İbn-i Arabî söylemişti. "İnsan en hüzünlü anında ruhuyla konuşur." Müzik beni ruhumla buluşturan bir aracı.

Sokak sanatçılığı döneminizdeki unutamadığınız bir anınızı anlatır mısınız?

2013'te Sagopa Kajmer'in gelip bizi dinlemesi ve köfte ısmarlayıp iki saat boyunca müzik üzerine sohbet etmemizi unutamam. Unutamam çünkü kendisi gerçek adını söyleyip bizimle muhabbet etti. Ben o zaman Sagopa Kajmer'in kim olduğunu bile bilmiyordum. Sonradan santur kayıtlarımdan birisini kullanmak için mail atınca kim olduğunu öğrendim.

Bir diğer anım da şudur: Ankara'da sokak müziğine ara verdiğimi yazmıştım Facebook'ta. Sonra bir çiftin bebekleri ile fotoğraflarını mesaj kutumda gördüm. Şöyle yazmışlardı: "Sedat ağabey seni çok seviyoruz. Senin *Karanfil Sokak* parçanı dinlerken tanıştık biz ve şu an bebeğimizle sana poz vermek istedik."

Bestelerinizin neredeyse hepsinde santuru kullanıyorsunuz. Ayrıca sadece icra etmekle de kalmadınız, santur üzerine bir kitap bile yazdınız. Bu misyonu nasıl edindiniz?

Ben çok az uyuyan bir insanım. 5 saat verimli uykuyla rahatça gün geçirebiliyorum. Müziğe ayırdığım zamandan daha çok okumaya zaman ayırıyorum. Kitaplar benim için dosttan da öte bir sırdaş. Bibliyofilim. Hem İstanbul'daki evimde hem de Halfeti'deki evimde iyi bir kütüphanem var. Toplamda 12.000 kitaptan oluşan iki kütüphane. Okumak dışında iyi bir CD arşivim var. Evde müzik yapmadığım zamanlar sürekli müzik çalar. Mesela iyi bir caz, Orta Doğu müziği ve klasik Batı müziği arşivim var. 8.000 CD albümüm var. Bunları şu yüzden anlatıyorum: Sürekli okuyup dinleyerek ve araştırarak yaşıyorum. Ardından beste yapıp kitaplar yazıyorum. Santur hakkında sadece Türkiye'de değil dünyada da birkaç kitap vardı. Ben on sene belge bilgi topladım ve kitabı yazdım. Mutlu oldum. Murat Bardakçı, Doğan Hızlan, Ahmet Telli ve Beşir Ayvazoğlu gibi kıymetli insanların takdирini kazandım bu kitapla.

Az önce de değindiğimiz gibi sadece müzikle değil edebiyatla da meşgul oluyorsunuz. Yanılmıyorsak şimdiye kadar yayımlanan sekiz kitabınız var. Yani bir koltukta iki karpuz taşıyorsunuz ve bunun etkilerini müziğinizde de görüyoruz. Bu edebî zevkinizi aldığınız, sizi etkileyen özel şairler/yazarlar var mıydı?

Elbette var. Müzisyen olarak etkilendiğim isimlerin portrelerini yazdım Everest Yayınları etiketiyle çıkan "Bir Müzisyenin Arayışı" kitabımda. Yazayım birkaç müzisyeni:

Arvo Part, Metin Kemal Kahraman, Abdullah İbrahim, Ahmad Jamal, Gurdjieff, Keith Jarrett, Anouar Brahem, Joep Beving, Henry Gorecki, Olivier Messiaen ve daha birçok besteci... Kitap konusunda onlarca isim sayabilirim ama 2023'te beni en çok etkileyen yazar ve kitap Henry David Thoreau'nun "Walden" adlı kitabı oldu. Hatta kitap hakkında Yeni Şafak kitap ekine yazı bile yazdım. Bir de son bir yıldır yoğun bir şekilde Fazıl Hüsnu Dağlarca okuyorum. Müthiş bir şair. Onu okurken okyanusa açılıyor gibi hissediyor insan.

Geçmişten günümüze müziğin evrelerini düşündüğümüzde günümüz müziğini nasıl değerlendirirsiniz? Bu dönemde bir müzisyen olmaktan memnun musunuz yoksa başka bir dönemde sanatınızı icra etmek ister miydiniz?

Günümüz müziği üret-sun-tüket üzerine kurulu. Kalıcılıktan çok uzak. İki yıl önce kimsenin dilinden düşürmediği bir şarkıyı iki sene sonra herkes untabiliyor. Müzik her zaman bize bir hikâye anlatmalıdır. Müzisyen bir notanın ardında

"2013'te Sagopa Kajmer'in gelip bizi dinlemesi ve köfte ısmarlayıp iki saat boyunca müzik üzerine sohbet etmemizi unutamam."

gizli olanı keşfedendir. Yeni bir ses arayışı peşinde olmalıdır. Bu bile başlı başına bir hikâyedir. Bu arayış geleneksel olandan geçer. Bazen dedemizden duyduğumuz bir masal bestemize ilham olabilir. Bazen yolda gördüğümüz bir kuş, bazen bir şiir, bazen bir resim bize ilham kaynağı olabilir. Yaratıcılık ve uzun ömürlü besteler böyle çıkar ortaya.

Müziğin peşine düşmeli ve müzik yolunda kaybolmalısınız. Kendimden yola çıkarak örnek vereyim: Ben santur çalmayı Tebriz'de öğrendim. İlk önce enstrümanı icra edildiği ülkede, geleneksel hâliyle öğrendim. Santurla ilgili onlarca hikâye dinledim. Sonra kendi çalım tekniğimi geliştirdim. Şunu unutuyor herkes: Eğer tamamen yeni bir tarzda müzik yapmıyorsanız eski olanı, yani geleneksel olanı yeniden yorumlamadığınız müzik. Yani artık Karacaoğlan gibi şiir yazıp beste yapan yoktur. Varsa da bir avuç insandır. Çağ atlıyoruz çünkü. Ama sokaktan var olup gelen bir rap müziği vardır. İyi bir rap müzisyeni aynı zamanda iyi bir şairdir, söz ehlidir. İşte rap müzisyeni günümüz ozanlarıdır. Sekiz yıl boyunca Ankara sokaklarında santur çalıp bestelerimi söyledim. Sokak müzisyenleri de günümüz ozanlarıdır.

Homeros'un derlediği destanlar günümüzde hâlen yeniden yorumlanıp insanlara sunuluyorsa bu geleneksel olanın; yeniden, farklı ve çağa uygun bir şekilde hâlen yaşadığını da gösterir. Kendi üzerimden bir örnek daha vereyim. Dünya müzik piyasasında şu an şöyle bir durum var: Yüzlerini Doğu'ya dönüp, iyice seyredip Batı'da müzik yapıyorlar. Doğu destanların, masalların, efsanelerin yeridir. Onu kapitalist sistem de tüketemez. Kimse klasik Hint müziğinin bozulduğunu söyleyebilir mi? Hint müziği dimdik ayakta.

The Beatles, Pink Floyd'u etkileyen klasik Hint müziğidir. Hayran oldukları müzisyen Nusret Fatih Khan'dır. İngilizler yıllarca Hindistan'ı sömürdüler ama kültürlerini yok edemediler. Geleneksel olan ve gelenekselden beslenen her şey kendini korur ve sevdirebilir her daim. Benim gibi düşünen müzisyenler de bu gelenekselliği yeniden yorumlayıp dinleyiciye sunarak mutlu olan müzisyenlerdir. Bazen görüyorum. XVII. yüzyılda Osmanlı sarayında müzik nasıl yapıyorsa ve o dönem müzisyenler hangi elbiseyi giyiyorsa öyle giyinip sahneye çıkan müzisyenler var. Onları görünce gülüyorum sadece. Müzik hep kendini yeniler ama maalesef Türkiye'deki müzisyenler hâlen geleneksel yaklaşacağız diye komik duruma düşüyor. Osmanlı-Türk müziğinde usta-çırak ilişkisine dayalı meşk usulü vardı. Bir bestecinin bestesi mutlak bir şekilde sahiplenilmeden her icrada yeniden inşaaya açık bir biçimde icra edilirdi. Ama biz hâlen XVII. yüzyılda saraydaki müziği icra etmeye çalışıyoruz, komik.

Müzik, toplumsal söylemi taşıyan en önemli ifade kanallarının başında gelir. Duygular kadar bir dönemin ruhu, kavramları, ilişkileri, olguları da müziğin üzerine yüklenir. Her çağın getirdiği zorunlu değişimler vardır ve her çağın kural bozucuları vardır. Her çağ belli bir gramer ve anlatım değeri oluşturur müzikte. Besteciler de bunu kendi müziğine uyarlar. Yaratma süreci içinde olan sanatçı ortaya çıkaracağı eserin kim tarafından anlaşılacağını düşünmez, o yaratmakla meşguldür. Ben hem müzisyen hem besteci hem de dinleyici olarak rahatlıkla şunu söyleyebilirim: "Müzikte yaşanan değişimler çoğu dinleyici ve müzisyen tarafından ilk başta yadırganır." Yeni şeyler söylemek her zaman eleştiri odağı olur ve sonrasında zamanla anlaşılır. Şimdiki müziğin aşırı

“İyi bir rap müzisyeni aynı zamanda günümüz ozanlarıdır.”

çoğulculuğu, yaşadığımız dönemin aslında kendine ait bir müzik kültürünün olmadığını gösteriyor gibi. Elbette ki az sayıda da olsa kendilerine özgü müzik yapmayı başarmış besteciler ve icracılar var.

“Bâki kalan bu kubbede hoş bir sada imiş” der şair. Sizden bu kubbede kalacak olan hoş sada hangi eseriniz olacak sizce?

Kesinlikle “Yak Sinemi Ateşlere” adlı bestem olacak.

Sizi kardeşinizle ve eşinizle sıkça görüyoruz. “Tanıdıkla iş yapılmaz.” sözü hakkında ne düşünüyorsunuz? Ailenizle çalışmak sanatınızı nasıl etkiliyor?

Bizde durum tam tersi. Üç yıl birlikte de yaşadık. Artık sahnede birbirimize bakmadan bile nerede nasıl çalacağımızı biliyoruz. Elbette bazen tüm müzisyenler gibi geriliyoruz hatta tartışıyoruz ama beş dakika sonra yine aynı enerji ve ruhla çalmaya devam ediyoruz. Bunu da aile olmamıza borçluyuz tabii ki. Üçümüz de egodan uzak, evimizin salonunda yaptığımız samimi müzik icraları gibi sahnede çalışıyoruz ki insanlar da bunu hissediyor ve görüyor. O yüzden çok seviyorlar. Biz de mutlu oluyoruz bu sayede.

Son olarak şunu sormak istiyoruz: 18 yaşındaki Sedat Anar’a bir cümle söyleme imkânınız olsa ne söylemek isterdiniz?

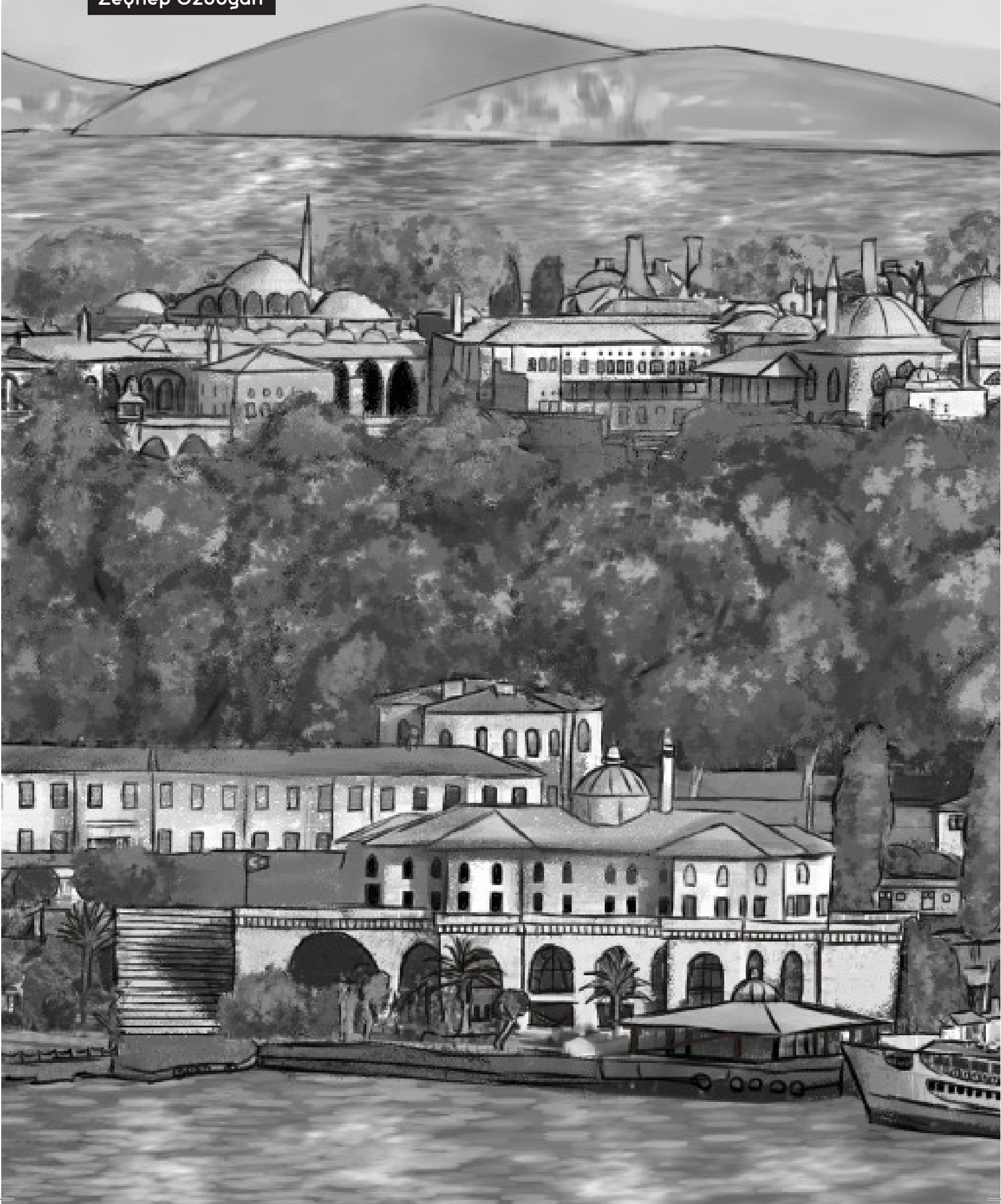
“Daha çok oku, daha çok yaz ve daha çok müzik dinle.” derdim.

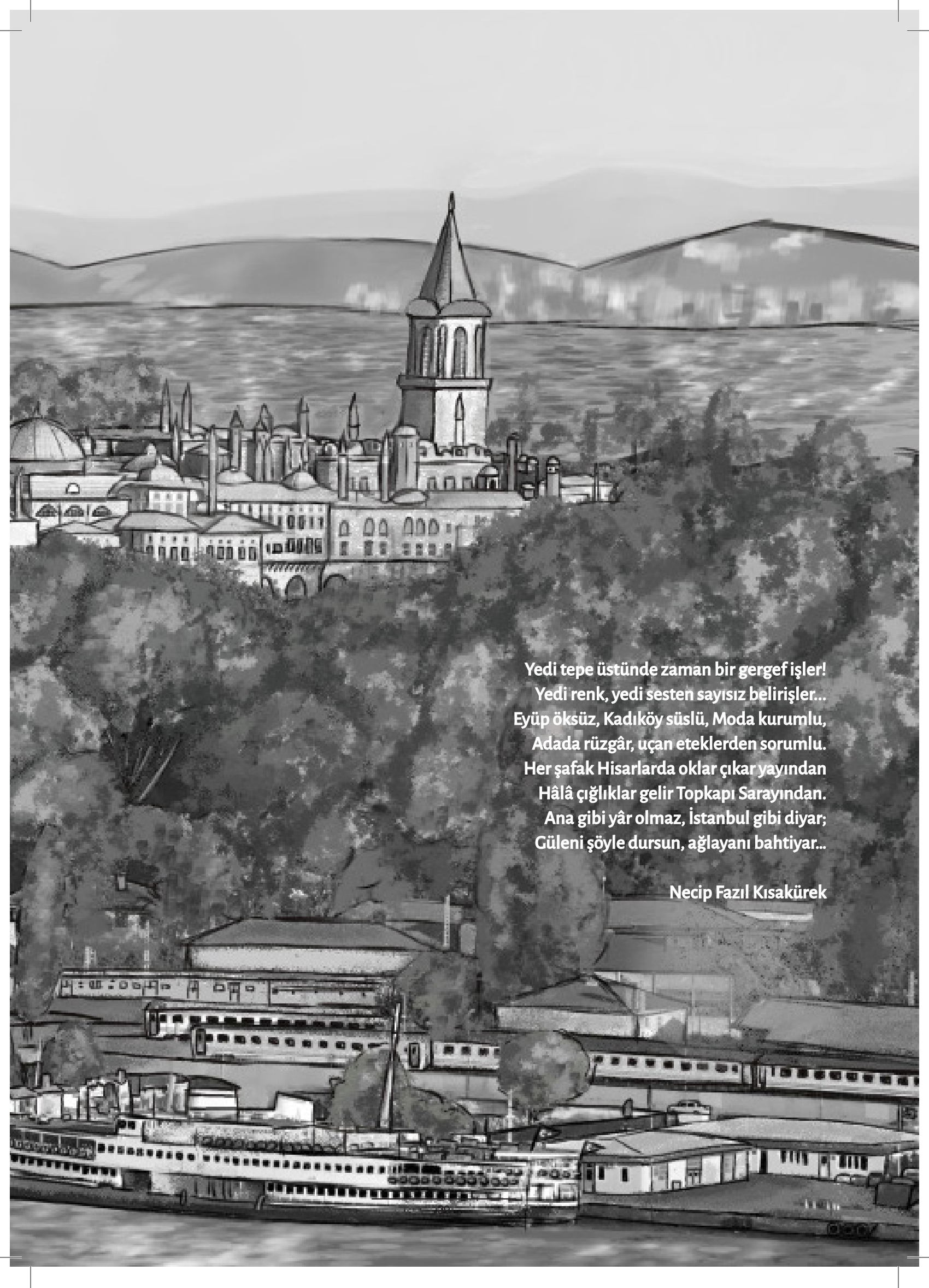

"Canım İstanbul"

Çizer:

Zeynep Özdoğan

Yedi tepe üstünde zaman bir gergef işler!
Yedi renk, yedi sesten sayısız belirişler...
Eyüp öksüz, Kadıköy süslü, Moda kurumlu,
Adada rüzgâr, uçan eteklerden sorumlu.
Her şafak Hisarlarda oklar çıkar yayından
Hâlâ çığlıklar gelir Topkapı Sarayından.
Ana gibi yâr olmaz, İstanbul gibi diyar;
Güleni şöyle dursun, ağlayanı bahtiyar...

Necip Fazıl Kısakürek

yolun sonu

Nida

Zeşnep akır

izer:

Mustafa Hilmi Girgin

İnsan bir arayışta sürekli. Bir şey var, bulursa kurtulacak.
Erişirse ona ondan mesut kimse olmayacak. Ama ben artık
bu yalana inanmıyorum.
Yok, yolun sonunda ışık yok.

Seni aramayı bırakıyorum. Yolun sonu gözükmeden öyle alelade bir yerde hem de. Karanfile benzeyen bulutları aramayı bırakıyorum. Damlaları yakalamak için yağmura koşmayı bırakıyorum. İçtiğim her sudan ferahlık ummayı bırakıyorum. Seni bırakıyorum ya işte seni andıran her şeyi bırakıyorum. Bataklığında çırpınmaya bir son veriyorum. Artık başı dumanlı dağlar gibi durduğum yerdeyim.

Kokladığım çiçekler yalnızca öyle oldukları için güzeller. Güneş her gün yolunu aydınlatmak için doğmuyor. Denizin hırçınlığı senin hid-detinden değil, başım hasretinden ağrımıyor. Her şey aslı ile, senden sebep değil. Bunu bildiğimden beri bir meltem saçlarımla oynadığında seni anımsamıyorum, bir yolculukta karşılaşırız diye her seferi beklemiyorum, olur da bir gün sen okursun diye yazmıyorum şiirleri.

Sonunda anladım, sen beni kurtaran değilsin. Yaşamaktan kaçmak istediğimde sığındığım ıssız bir limansın. Ben o limanın sisli güvertelerinde beni buralardan alıp götürecek gemiler görüyorum sadece. Başıma gelenlere değer biçmek için uydurduğum anlamlarsın. Oysa kaçmak hikâyede ölmek demek, sen yalnızca yüzleşmeye cesaret edene kadar saklandığım mağaramsın. Pahan -yediremesem de kendime- bu. Sonuçta her mektupta bir şiir, her bakışta bir anlam, her insanda bir yürek yok. Bu yüzden kendimi senden azlediyorum ve seni aramayı bırakıyorum.

Seni aramak; bulmak üzerine değil, kaybolmak üzerine. Bir an, ardından geçen yıllar, bir an daha belki, keşfedilen yeni anlamlar... Sen busun ve öyle kalacaksın. Bulunmak için değil aranmak için varsın. Ama ben seni bulmak için arıyorum. Bu yüzden seni aramayı bırakıyorum.

bir miktar hayret

Tercüme-i Hâî

Abdullah Arıbaş

Herze ile dolup taşan arz-ı İsmira'dan hevesle attım kendimi
Her zerresi taassup dolu insanlarla yıkmıştım orada bendimi

Herkede dolup taşan sabrıma kattım seferde en safi azıgımı
Herkesin haset dolduğu azıgımla aradım gönlümün hazıgını

Hayallerimi süsleyen arz-ı İslambol'a hevesle attım kendimi
Hayâdan nasibini almamış insanlarla yıktım burada bendimi

Hayretimi bu gözlerim dahi saklayamadı ve çektim yazıgımı
Hayy'a gönlümü vererek uhulet-u suhuletle buldum rızıgımı

Dokuz Dakika

Amine Berra Özcan

Bu tanıdık kokulu, beyazın siyahtan daha karanlık durduğu koridorlara geldiğinden beri yaptığı tek şey sürekli olarak saatini kontrol etmektir. Gözleri kan çanağına dönmüştü. Önünü doğru düzgün göremiyordu. Titreyen elleriyle saati sabit tutarak yüzüne yaklaştırıp tekrar baktı. Üçü yirmi sekiz geçiyor. Yine aynı saat. Bir dakika içinde üçüncü kez saate bakıştı ve sürekli aynı rakamları görmek onu daha çok strese sokuyordu. Rakamlar onunla alay eder gibi öylece dikiliyorlardı. İyice bunalmıştı. Hava soğuk olduğu için gömleğinin üstüne en kalın kazağını bilerek giymiş olsa da şu an onu en çok daraltan şeylerden biriydi bu kazak. Nefes alamıyor gibi olup sürekli elleriyle yakasını çektiyordu. Fakat kazaktan daha bunaltıcı bir şey vardı: Zaman. Geçmek bilmiyordu. Daha kötüsü ne kadar beklemesi gerektiğini bilmiyordu ve bu belirsizlik nefesini kesiyordu. Oturduğu yerde bacağını sallamaktan ayağı ağrımaya başlamıştı.

Ayağa kalktı, yapabileceği tek şey koridorda ileri geri yürümekti, o da aynen öyle yaptı. Adımları temkinli değildi, daha çok delirmişçesineydi. Hiçbir şey yapmadan beklerken aklını oynatmamak için sabırsızca yürüyordu. Tekrar saatine ilişti gözleri, üçü yirmi dokuz geçiyor. Aklından geçen tüm kötü senaryolar bittikçe başa sarıyormuş gibi kafasında dönüp duruyordu. Hepsini unutmak istiyordu. Hatta bu sabaha geri dönmek, bugüne kadar adını duymadığı bu hastanenin onun için eskisi gibi önünden geçip gidebileceği, içi hakkın da hiçbir fikri olmadığı sıradan bir yapı olmasını diliyordu. Önünden geçen her hastane görevlisine yalvarırcasına bakıyor, bu bitmek bilmeyen sıkıntıdan kurtulmak için bir haber bekliyordu. Bütün bu yaşadıklarının kendi suçu olduğunu düşünüyor, her geçen saniye vicdan azabıyla kavruluyor ve kanlar içindeki oğlu aklına geldikçe kendinden nefret ediyordu. Oğluna sarılmak istiyordu. Şu anda en olamayacak zamanda istiyordu bunu. Hâlbuki bunu yapmak için o kadar zamanı olmuştu ki... Hep geçiştirmiş, rahatından ödün vermemek için başından savmıştı oğlunu çoğu zaman. Eve geldiğinde gözlerinin aradığı ilk şey uzanmak için rahat bir

koltukken şu anda nerede olduğunu bildiği hâlde oğlunu arıyordu her yerde. Bu beyhude çabasının sonucu olarak saate bakmakla yetindi. Üçü otuz iki geçiyordu.

Tekrar ayağa kalktı, lavaboya yöneldi adımları. İçeri girip aynadaki yorgun simasına baktığı anda tekrar tüm gerçekliği yüzüne çarptı olanlar. Sokaktayken arkadaşı arayınca oğlu yalnızca iki dakikalığına görüş alanından çıkmıştı. İşte o esnada kulakları tırmalayan o korna sesi gelmişti. Niye koşmuştu ki sanki? Karşı kaldırımdaki baloncu zaten yavaş yürüyordu. Eğer koşmasaydı, onu bekleseydi böyle olmazdı belki. Sonuçta yalnızca iki dakika. Kendi kendine aklından geçen şeye güldü. Sinirleri bozulmuştu. Şu anda beklemekten harap olduğu dört dakika ona tüm ömründen daha uzun gelirken oğlunun koşarak gittiği o iki dakika tüm felaketler için ne kadar uzundu.

Kendi sorumluluğunda olan olaylarda başkalarını suçlamak küçüklükten edindiği bir alışkanlık mıydı yoksa sadece bahane mi arıyordu emin olamıyordu ama eşi de hep aynısını söylerdi. Göğsüne çöken iç karartıcı umutsuzluğundan onu sıyıran bu farkındalık mıydı bilinmez, musluğu açıp buz gibi suyu yüzüne birkaç kere çarptı. Aynada son kez kendine bakıp tekrar beklediği alana döndü.

Saatine baktı. Üçü otuz beş geçiyordu. Biraz önce umutsuzluk içini kemirirken tam yedi dakikada kendine gelebilmişti. Bu yedi dakikanın tüm ömründen anlamlı olduğunu düşünüyordu. Bazı insanların deyimiyle onun için bir dönüm noktasıydı. Birazdan oğlunun yanına gidecek, ona doya doya sarılacak ve bir saniyelğine bile olsa gözünün önünden ayırmayacaktı. Diğer bir ihtimal daha vardı ama onu düşünmek, aklına getirmek dahi istemiyordu. O ihtimali düşünecek gibi olduğunda tüm vücudu buz kesiyordu ve buna izin veremezdi. Kendini hazırlamalıydı, birazdan oğluyla görüşeceği için duygusal davranmamalıydı. Bir baba olmalı ve gücü ondan aldığını sezdirmeden dimdik durmalı, güç vermeliydi. Saatine tekrar baktı, üçü otuz yedi geçiyordu. Tam dokuz dakika olmuştu.

Bu sırada açılması için sabırsızlıkla beklediği kapı açıldı ve içeriden beyaz önlüğüyle uzun bir doktor çıktı. Yaklaştı, gözleri umutla parlayan babaya vereceği haberin ağırlığıyla duraksadı. Konuşmak için açtığı ağzından çıkacak sözlerin yaşatacağı duyguları hisseder gibi oldu. Bu gibi haberleri yüzlerce kez vermiş olmasına rağmen hâlâ ilk günkü kadar zordu onun için. Tüm profesyonellik bilinciyle cesaretini topladı ve konuştu. "Elimizden geleni yaptık ama oğlunuzu kurtaramadık. Başınız sağ olsun."

Karşısındaki dağ gibi adamı yıkan tek bir cümlesiydi. Adam donuk bakışlarla yere çöktü. Anlamamazlıktan gelmedi, inkâr etmedi. Kabullendi. Aslında içten içe fark ettiği, beklediği ama inanmak istemediği bu gerçekle biraz önce hayatta olduğunu bildiği oğlunun ölüm haberiyle çöktü olduğu yere. Doktor daha fazla durmadı orada, hızlı adımlarla uzaklaştı. Bu haber onun için de yıkıcı olmuştu. Ama arkasında bıraktığı babanın üzüntüsünü derinlemesine anlamazdı tabii.

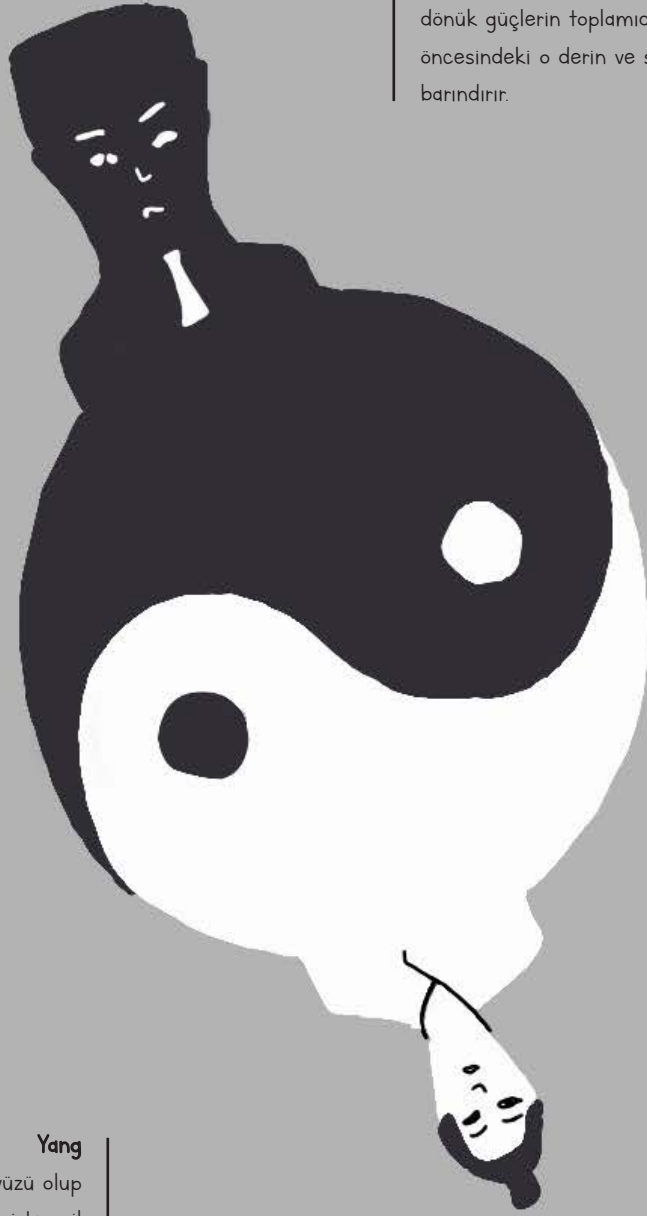
Evet, o adam bir babaydı. Evladının acı haberini almasına rağmen bir babaydı ve oğlu hâlâ bu hastanedeydi. Eğer üzülürse oğlunu da üzebilirdi. Sonuçta insanın ruhu ile bedeninin ayrılması hissetmesini engellemezdi ki. Doğrulamaya çalıştı, yapamadı. Çöktüğü yerde sildi akan göz yaşını. Aklında maziden birkaç an canlandı. Oğlunun doğum gününde birlikte oyun oynarken oğlu sırtına çıkmış, o gün de doğrulamaya çalışıp kalkamıyormuş gibi yapmıştı. Oğlu çok güçlü olduğu için sevinip koşa koşu annesine anlatmaya gitmişti. Şu anda da sırtında oğlu olduğu için kalkamamayı ne kadar isterdi. Hâlbuki hastanenin ortasında sefil gibi yere çökmüş bir şekilde duruyordu. Ruhunu bedenine ağır geliyordu. Ne kadar çabalasa da kalkıp oğlunun yanına gidemiyor, yalnızca hatıralarında ziyaret edebiliyordu onu. Zaten zihninde oğlu ile birlikte olan sayılı hatırası vardı. Daha fazla olmasını çok isterdi ama neyseki hatırladığı birkaç anı dahi şu dayanılmaz acısını biraz olsun dindirmişti. Bu geçici dinginliğin zihninin bir oyunu olduğunu biliyor ama bu oyuna ortak olmaktan suçluluk hissetse bile bu ortaklık kolayına geliyordu. Belki de ayağa kalkmasını engelleyen tek şey ferî olmayan bacakları değildi. Bu erteleme utançtan da kaynaklı olabilir miydi? Aklından geçen bütün düşünceleri kovdu. Tüm vedalar dokunarak olmak zorunda değil, diye geçirdi içinden. Gülümsedi, oğlunun onu gördüğünü bilircesine sevgiyle gülümsedi. Dudakları aralandı ve ağzından dökülen ilk cümle oğluna verdiği söz oldu. "Oğlum, söz veriyorum sana balon alacağım. Söz, baba sözü."

陰

Ying

Varlığın karanlık ve alıcı tarafını simgeleyen, gece ile sükûnet gibi içe dönük güçlerin toplamıdır. Eylemin öncesindeki o derin ve sessiz potansiyeli barındırır.

Yang

Evrenin aydınlık ve hareketli yüzü olup güneşi, ateşi ve aktif ilerleyişi temsil eder. Durağanlığı bozan o canlandırıcı iradenin dışı vurumudur.

陽

Kiarostami Sinemasında Yolculuk

Nuray Balta

Arkadaşımın Evi Nerede?: Sorumluluğa Giden Yol.

Uzun veya kısa, insanın yaşamı katedilmesi gereken yolların toplamıdır. Her varlığın kendine has olan serüveni, onu dönüştürmeye adanmıştır. Dönüşüm, biz yolda ilerledikçe kendisini yavaş yavaş belli eder. Bu nedenle yolculukta asıl önemli olan katedilen mesafe ya da varış noktası değil; attığımız her küçük adım, gördüğümüz sayısız yüz, durakladığımız her bir nokta ve duyumsadığımız her şeydir.

İnsanın özünde bulunan bu kaçınılmaz yolculuk, sinemanın da en temel ilham kaynaklarından biri olmuştur. Birçok yönetmen bu dönüşümü herkesin kavrayabileceği, net ve hazır bir biçimde sunar. Oysa bu, insanın deneyimlediğinden çok uzakta yalnızca bir kurmacadır. Abbas Kiarostami'nin sineması ise bu kurmacanın tam aksine insana insan olduğunu hatırlatan en gerçekçi ve minimalist örneklerdendir.

"Emniyet kemerinizi bağlamak, psikiyatristin koltuğuna uzanmak gibidir." Yolculuktan bu denli derin bir mana ile bahseden Kiarostami, dönüşümü toz duman içindeki patikalar ve sarp yokuşlar üzerinden anlatır. Onun dünyasında yolda tanıştığımız insanlar ve edindiğimiz deneyimler, yeni kimliğimizin inşası için vazgeçilmez kaynaklardır. Kiarostami her filmde yolculuğu farklı bir tanımla ele alır: Kimi zaman bu ölüm ile yaşam arasında gidip gelen bir yoldur kimi zaman da vicdanın ta kendisidir.

Arkadaşımın Evi Nerede?: Sorumluluğa Giden Yol

Kiarostami'nin ilk duraklarında yol sadece iki nokta arasındaki bir çizgi değil, bir "vicdan" meselesidir. *Arkadaşımın Evi Nerede?* filmindeki o dolambaçlı zikzak yollar Ahmed'in elindeki defteri ulaştırma çabasıyla sorumluluğun ağırlığını taşır. Yola çıkmadan önce edilgen bir çocuk gibi görünen Ahmed, yolculuk süresince kararlar alan ve kendi iradesini kullanan bir bireye dönüşür.

Ve Yaşam Sürüyor: Sürekliliğin Yolu

Yol kimi zaman da enkazın arasından doğan bir umuttur. *Ve Yaşam Sürüyor* filminde depremin yıktığı coğrafyada yollar bize acıyı değil hayatın devam etmeye olan mahkûmiyetini anlatır. Burada Kiarostami, kamerayı yıkıma değil yolun kenarında hâlâ var olan yaşama çevirir. Yol bu filmde bir "süreklilik"tir. İlk sahnelerde Köker'e dışarıdan gelen misafirler orada yaşamın bittiği kanaatindeyken yola devam ettikçe hayatta kalanların hâlâ gülebildiğine, evlerini onarmaya çalıştığına ve gündelik hayatı baştan kurma çabalarına tanık olurlar. Bu filmde yolculuk, bakış açısını dönüştürür.

Kirazın Tadı: Ölümün ve Yaşamın Yolu

"— İntihar etmek üzere evden ayrıldım, dutlarla geri geldim. Beyim, bir dut benim hayatımı kurtardı. Bir dut..."

Ve Yaşam Sürüyor: Sürekliliğin Yolu

Kirazın Tadı: Ölümün ve Yaşamın Yolu

— *Yani eşin ve sen dutları yediniz diye her şey düzeldi mi?*

— *Hayır ama ben değiştim. Bakış açım değişti."*

Yaşamının bir amaca bağlanması gerektiği, insanlığın ortak bir gerçeğidir. Peki, bu amaç daima çıplak gözle görülebilir mi? Film bir arabanın içinde, tozlu dağların ve dik yokuşların arasında geçer. Badii Bey arabasına aldığı insanlardan birçok farklı söz işitir. ancak bunlar içinde en kıymetlisi "dutun hikâyesi"dir. Bu noktada başka birisinin yolculuğu, belki de izleyicinin dönüşümünün ilk adımıdır.

Yaşamın anlamı her zaman aşikâr olmak zorunda değildir. Bazen bir dutun tadına bir kez daha bakma ihtimali, uçurumun kenarından ayrılmamız için ye-

terlidir. Kiarostami bu filmde kesin bir karakter dönüşümü sunmak yerine izleyiciyi kendi düşünceleri doğrultusunda bir son çizmeye iter.

Kiarostami sinemasında filmin sonu asıl yolculuğun başlangıcıdır. Yönetmen birçok filminde yolculuğu ana tema olarak değil insanla beraber var olan bir gerçeklik olarak ele alır ve bizleri de o gerçeklik ile tanıştırır. Ahmed'in ulaştırmaya çalıştığı defter Badii Bey'in aradığı yardımcı ve nicesi, yaşamın sadece sona ulaşmak için atılan adımlardan oluşmadığını bize tekrar tekrar hatırlatır. Çünkü hayatın anlamı menzile varmak değil, o yolu yürürken dönüşen benliğimizdir. Film bittiğinde biz de kendi yolumuza döneriz ama artık heybemizde o kirazın tadı, o defterin ağırlığı ve yaşamın sürekliliği vardır.

hürriyetin gecikmiş sabahı

Gazze'de Bulutlar

İsmail Efe Gökkaş

Cihanda gök dertsiz, apak
Gazze'de cem etmiş ebr-i esved

Aç çocuğu acıtmasın diye cihan nuru
Akan kan nehri kenarında dupduru

Umutsuzluk vurmuş mührünü her bir yüze
En büyük umutlar, sessizce yaşar

Bilinir ki en tatlı baharlar
Fırtınalar ardında güneşini saklar

Zulümden örülme kara, kibirli duvar
Elbet bir gün hürriyet ateşiyle yanar

Senin yaşadığın coğrafya da
Bir gün nurun ile taşar.

Ufuktaki Yelkenli

Hanife Aüşegül Ezer

Hayat bazen sanki bir yol ayırımına gelmişiz de seçimlerimiz en büyüğünü, en önemlisini yapıyormuşuz hissini yaşatır bize. Bu, belki de yaşamının ne demek olduğunu henüz bilmediğimizdendir. Görüş açımızın yeterince geniş olmamasındandır. İnsanın yaşamına işleyen, kısmen kimliği hâline gelen “meslek” konusu da böylesi bir seçimdir hayat yolunda. Büyüdükçe büyür, seneleri oluverir insanın. Yayıldıkça yayılır düşünce dünyamıza, nihayetinde fark ederiz ki çocukluktan beri aynı soru döner durur aramızda: Büyüyünce ne olacaksınız? Bu soru bir yelkenli olur insanların zihin denizinde; büyüdükçe açılır, açılır, âdeta bir keşif yaparcasına gelecekte beklentileriyle yüzleştirir insanı. Peki ama zihnimizdeki yelkenli, umutla bakmayı istediğimiz geleceğe doğru açılırken mutluluğu, huzuru nerede arar? Rutin hâlini alan gündelik meşgalelerin yanında benliğini inşa etmesine, kimliğini taşımasına vesile olacak sahalara, uğraşlara da düşündürür bu soru insana. Maddiyatı amaç değil de araç hâline getirebilmeyi gündemine oturtur. Böylece günümüzde insanların yaşam tarzına doğrudan etki eden mesleklerin, iş hayatının yanında bunun üzerine koyulabilecek “ek”ler ve artılar bir hayli önem arz eder. Huzur arayışının temelinde yatan problem budur aslında. Artı ürünlerin hayatımızdaki yeri...

Maddi kazanımların hayatta amaç değil araç olması gerekir. Zira insanın düşlerinde daha ileride içindeki motive edici güçte var olduğunu görmeyi istediği bu artı ürünler, maddiyatla satın alınamayacak şeyler olur. Çünkü bu ürün yelpazesi yalnızca maddede vuku bulmaz. İçine iyi niyetin katkısı edildiği, üzerine düşünülüp itina ile tasarlanan, nihayetinde faaliyete geçirilen hizmetlerdir bir nevi. İnsan, zihninde ve kalbinde arzuları arasında daha önce hiç deneyimlemediği yahut onun için yalnızca nostaljiden ibaret olan bu faydalı olma içgüdüsünü barındırmazsa rutin ve çoğu zaman maddeci zevklerinden oluşan gündeminden farklı olarak üretmenin verdiği enerjiye, güzel ahlaka, hayra yüklemesi gereken anlamı ve huzur arayışını; paraya ve onun dönüşüklerine, satın alabileceklerine, mala, mülke, konfora, refaha yükler. Böylece huzur ve içsel tatmin zamanla erir, yavaş yavaş kaybolur. Çünkü geçici hevesler karşılandıkça geçici mutlulukları beraberinde getirir, zaman içinde sönen heves ise mutluluğu getirdiği gibi geri götürür. Sonra “Neden

mutlu olamıyorum?” soruları kendine cevap aramaya başlar zihnin içinde. Bulunamayan cevaplar beraberinde birtakım boşluklar açar, tedavi edilmediği takdirde insanı işgal eder. Sonra farkına bile varamadığı bir döngünün içine girer insan. Açılan boşlukları doldurmak için yanlış yöntemlere başvurur. Bağımlı bir tüketici hâline gelir. Temel ihtiyaçlarını karşılamının ve günü kazasız belasız bitirmenin “yaşamak” olduğuna inanır. Başka türlüşünü deneyimlememiştir çünkü. Yiyip içmekten, barınmaktan başka kendisi ya da çevresindekiler için ortaya koyduğu bir çabası hiç olmamıştır. Başkalarına baktıkça, onlarda var olan azmi gördükçe “Yaşamak neden bu kadar ciddiye alınıyor?” der kendi kendine. Dışarıdan bir bakış, yüzeysel bakan bir göz tatminsizliğin hâkim olduğu bu zihin yapısının kendisini içinde bulduğu “keder” hâlini göremez, anlayamaz. Kişinin kendisi bile sorununun ne olduğunu bilmiyordur. Keder, insana insan olduğunu hatırlatacak bir hâl olmaktan çıkar ve aylıklığı devam ettiği sürece insanı ümitsizliğe sevk eder. Kendi kendine ördüğü bu zincir, pasif kalmasına sebep olan bir kısır döngü hâline gelir. Bu zincir; küçüklükten itibaren bizimle birlikte büyüyen korkularımızla, içi boşaltılan ve saman tadı veren hayallerle, yanlış inanışlarla, tembelliğin verdiği yalancı rahatlığın insanı istila etmesiyle beslenir. Oysa başarıma hissi ve etkisi öyle büyüktür ki aylıklık, yerinde saymak, sözlerini bir türlü icraate dökememek nasıl lezzet alamayan insanın kollarını bağlıyor ve onu hiçbir şey yap(a)mamaya itiyorsa başarının, elde tutulan ürünün verdiği lezzetin tadını almak da insana herhangi bir yerden başlamanın kolaylığını, ilk adımı atma cesaretini verir.

İlk adımı doğru yere atmak, insanın içinde bulunduğu durumu, ortamı ve işlediği ameli içselleştirebilmesi açısından önemlidir. Çünkü insanların farklı alanlarda yetenekleri, ilgi ve alakaları olduğu göz önünde bulundurulursa herkesin keyif aldığı, tamamladığı zaman tatmin olduğu işte potansiyelinin zirvesine doğru yol alması gerekir. İçten gelen bir motivasyon olmadan bunu yapmak hem sürdürülebilir olmaz hem de zaman içerisinde kişinin kendisine ettiği bir eziyet hâline gelir. Ancak insan kendisini doğru tanıyarak ilgi alanını tespit edebilirse o zaman yaşamak anlam kazanır. İnsan, yaptığı işten keyif aldıkça yaşamının tadına varır. İleriyeye dönük amaçları belirginleşmeye başlar.

Kimi insanların düşünce dünyaları bir yelpaze gibidir, genişçe düşünür, etrafıca analiz ederler. Kelimeleri kullanır, onları kağıda nakşederler. Büyük bir ustalıkla, ahenkle yerleştirirler cümlelerine. Bazen ardı ardına sıralanan cümleleri büyük kitlelerin karşısında dile gelir. Sessizliği bozan sesi olurlar insanların; onların yaralarına dokunur, teselli ederler. Zihinlerde oluşan boşluğu ne ile kapatacaklarını, nasıl konuşacaklarını çok iyi bilirler. Kimileri vardır ki renklerle anlatır, renkleriyle konuşur. Bazen bir kağıdın üzerinde bazen profesyonel bir tuvalde bazen de devasa bir duvarda buluştururlar renklerini. Sonra kulağa ritimle hitap edenler, melodileriyle var olanlar vardır. Enstrümanlarıyla, kendi sesleriyle, zaman ve mekân tanımaksızın tercüman olurlar duygu ve düşüncelerine. Bir başka topluluk okuyanlardır. Öğrenmek için, anlamak için ya da sadece sevdikleri için bir kitapla başlayıp hayatı, insanları, olayları ve farklılıkları okurlar onlar. Bazıları da faydalı olmak için maddi hayırlara kapı aralar; parasıyla, malıyla, varlığıyla hayır işler. Bunun yanında vaktinin büyük çoğunluğunu maddi manevi insan hizmetine vakfedenler de vardır. Bedenen, zihnen, kalben kendinden bir parçayı ortaya koymaktır nihayetinde aslolan. Uğraşan insan; beynine, onu mutlu edecek faaliyeti veren insandır. Çünkü beyin, işe yarama duygusuyla birlikte bir soruna çözüm ararken, düşünürken, bir problem üzerine çalışırken ve nihayetinde ortaya çıkan ürünlerle varlığını hisseder. İnsan zaman içerisinde çevresinde beliren ürünlerini gördükçe kendine güveni artar. Başlamak artık daha kolaydır, bir işi bitireceğine olan inancı yerindedir. Tam bu noktada “sebat” sürekliliğin kilit noktası hâline gelir.

Üretkenliği yakaladıktan sonra bunu devam ettirebilmek ve yaşamın tamamına yaymak için en başta hayat yolculuğunun duraklarına takılıp kalmamak, söz konusu durakta bize ayrılan süreyi aşmak suretiyle treni kaçırmamak gerekir. Her durak yeni bir tecrübe, farklı bir düşüncedir insanın zihninde. Sevdiği bir insanı kaybeden birinin içinde bulunduğu durak tat kaçırır, hüznü dolu bir tecrübe oluverir. Ama uzun süredir üzerinde çalıştığı kitabının en sonunda yayımlanması, yazar için hem öğretici hem teşvik edicidir. Önemli olan bu duraklarda fazla oyalanmamak, yola çıkma amacını bilerek sebatla devam etmektir. Hayat amacını tam anlamıyla tayin edememiş bir insan, duraklarda kendisine verilen süreden fazla vakit geçirir. Yaşadıklarına, sahip olduklarına, olmadıklarına,

olaylara takılıp kalır. Hayatın özü dururken kabuğunda sonuçsuz bir arayışa girer. Bu sırada kaybettiklerini de göremez. Ancak yaşadığı olayların sebeplerini, başına gelenlerin hikmetini anlamaya çalışırsa zaman trenine biner ve yoluna devam eder. Hedefinden şaşmamanın çok önemli bir püf noktasıdır aslında bu: Yaşama amacını, yaratılış gayesini bilmek. İşte o zaman artı ürünlere sahip olmanın anlamı daha iyi anlaşılır. Faydalı olmak, dua almak insana huzur vermeye başlar. Yalnızca iyi kötü maddi bir varlığa sahip olup bunu harcamak üzerine kurulu olmayan bir hayat inşa etmek; insanın küçüklükten gençliğe, yetişkinliğe hatta yaşlılığa kadar uzanan sürecinde her daim içinde var olmasını istediği bir tatlı huzuru erişilebilir yapar onun için. Hayat gayesi için attığı her adımda aracı olarak kullanabildiği bir miktar para, biraz kelime, birkaç tuval ile fırça, üç beş hafta sonu, okunan yeni bir dünya; insanın huzur arayışında elinde tuttuğu bir ışık olur. Nihayetinde küçük anlarda büyük gayelerle örülü bir çaba, tadını bilen insanın vazgeçilmezi hâline gelir. Önemli olan, mesleği ne olursa olsun insanın dokunuşuna kattığı niyettir. Çünkü huzur her zaman iyi niyette, dualarda ve bir tutam “himmet”te saklıdır.

Bahçemizdeki Ayak İzleri

Beşza Baykan

*Yüreğimin gençliğe şiir yazdıran
yanlarına, Kaihl'in tüm çiçek
kızlarına ithafen...*

Gurbet bahçemin ak gülleri,
Yüreğimin nakışlı tülleri.
Sizde okudum bir gençlik şiiri,
Dimağımın silinmez bir eseri.

Gözlerinizde bir kardeş selamı,
Tatlı dilinizde Allah kelamı,
Avuçlarınızda dua nişaneleri,
Silip götürmüş tüm bahaneleri.

Alnunuzda karalar aklanır,
Size baktıkça içim paklanır.
İçinizde ürkek taylar saklanır,
Sevdikçe göğre doğru şahlanır.

Sizsiniz yarının umut otağı
Aydınlık günlerin ışıklı çerağı.
Seher yelinizde erir gider kırağı
Her biriniz dört duvarın mahir çırağı.

Çizer:

Nevzat Kerem Daniş

İkinci Bakış

Dan̄a Abdo

Mükemmel bir yer düşünün. Mükemmel... Olabildiğince kusursuz olsun. Aklınıza ne geldi? Ne canlandı? Göz alabildiğine altın rengi buğday tarlası, bozkırların ötesinde yeşil dağlar, tek tük bulutların olduğu, güneşin uysal uysal etrafı aydınlattığı bir alan. Alanın ortasında birkaç ev. Bacalarında dumanın tüttüğü, kocaman çınar ağacının gölgesine sığınan evler... Biraz öteye bakıyorum, bölgenin su kaynağı olan göl sütliman ancak zaman zaman gelen rüzgâr ve göle düşen yemyeşil yapraklar suyu dalgalandırıyor. Biraz daha yaklaşıyorum. Yavaş yavaş bozkırların arasında yürürken hemen yanımda düşe kalka savaşçılık oynayan çocuklar görüyorum. Yalandan silahlar, kaleler ve kılıçların yanında gülüşme sesleri tarlaları çınlatıyor. Yürümeye devam ediyorum, anneler toplanmış bir yandan çocuklarını mutlu mesut izliyorlar bir yandan da çocuklarının büyüyünce sağlıklı ve mutlu bir ömür sürmeleri için dua ediyorlar, birbirlerine temennilerde bulunuyorlar. Sağırma bakıyorum; genç kızlar eş zamanlı olarak hem son zamanlarda tedavüle çıkmış kıyafetler, hediyeler ve hobi-lerden bahsediyorlar hem de kimisi bilgisayarlar ve tabletlerinden ellerinin altındaki işlerini bitiriyorlar. Kimisi ise ekrana bakmaktan yorulmuş etrafa bakınıp uğraşacak iş arıyorlar. Yürüyorum... Babalar ve gençlerin yarısı o bölgede yaşayan birisinin bozulmuş çatısını tamir etmek için toplanmışlar, güle oynaya yardımlaşıyorlardı. Gençlerden biri çamura basmış, ayağı kaymış ve elindeki tüm tahtalar yere saçılmıştı. Herkes kırılırcasına gülüyordu. Uzaklarda bir yerde bir yaşlı adam kenarda iskemlesine çökmüştü. Yavaşça yanına gittim.

— Selaamünaleyküm amca, dedim gülerek.

Amca yüzüme baktı. Ne düşündüğünü anlayamadım.

— Aleykümselam. Yenisi ya buralarda?

— He ya amca! Geçerken buranın huzuru beni çağırmış oldu.

— Essah... Huzur.

Amcayla konuşurken konudan konuya hiç farkına varmadan geçtik. Bölgenin huzurunun yalnızca sakinlerine mi has olduğunu yoksa bu durumun civarların tamamına mı yayıldığını sordum.

— Ne diyeyim. Kendimi bildim bileli huzur bulamamıştım ve şu an karşımızda duranın huzur olup olmadığını da bilmiyorum. Huzuru nasıl tanımladığını da sormalıyım.

— Geleceğe karşı insanın içini kemiren rahatsız edici bir duygu yoksa bu... huzurdur?

— Eh buralarda yaşayanların görünürde böyle bir kaygısı yok. Ne bir geçim derdi ne bir anlaşmazlık. Zaten bu köy kurulalı birkaç yıl anca oldu.

Şaşırtıcıydı. Birkaç yıl içerisinde böyle bir düzen kurabilmiş olmak büyük bir başarı diye düşündüm. Ancak amca benimle aynı düşüncede değildi.

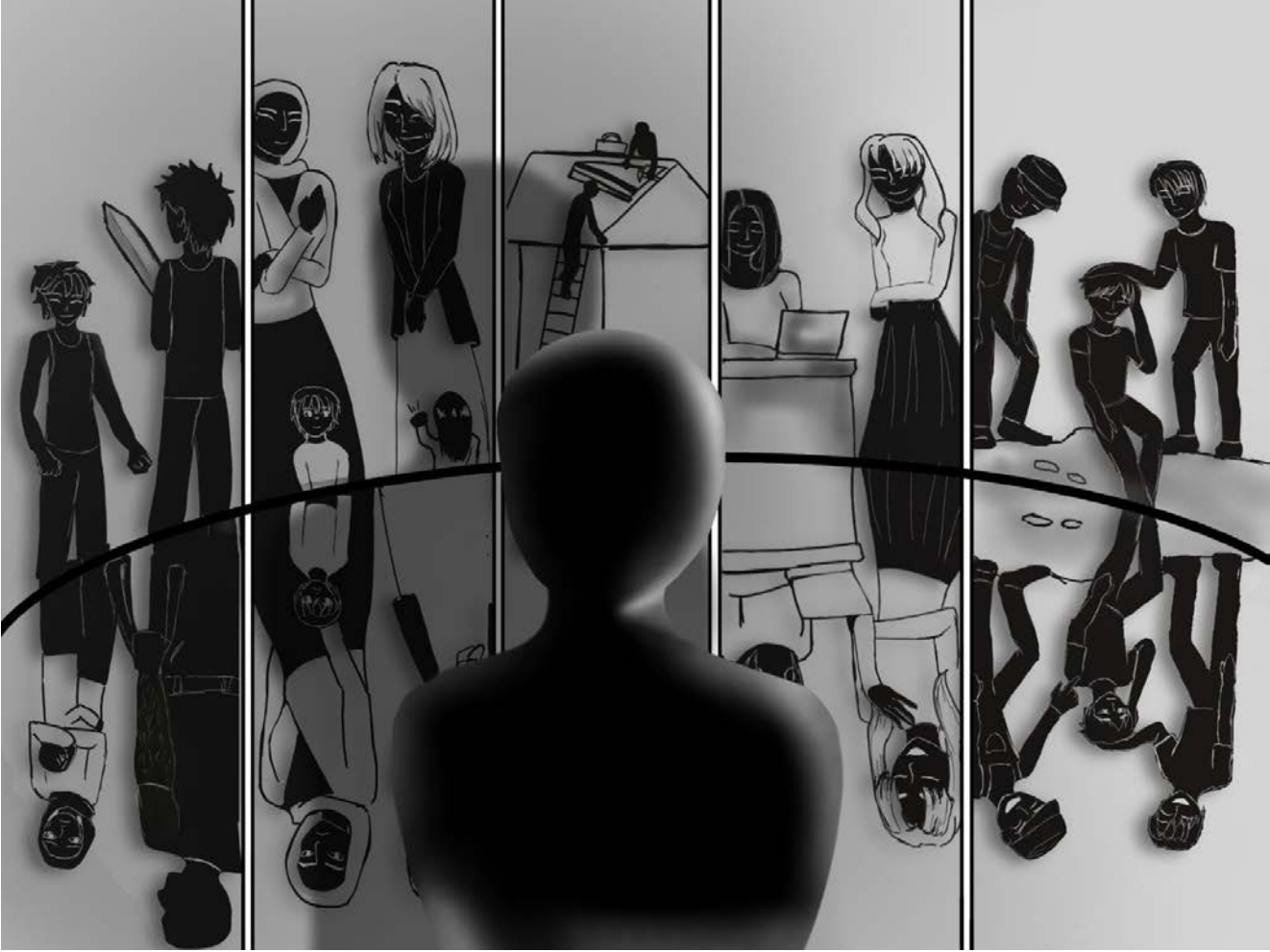
— Üç kişinin yaşadığı yerde huzur üç yıldan fazla sürmez.

İç çektim. Karamsar insanlardan oldum olası nefret ederdim. Nasıl cevap vereceğimi de bilemedim. Ta çocukluğumdan beridir bunlarla uğraşıp durdum. Kendim de öyleydim bir zamanlar. Huzurun var olamayacağına inandım. Ne zaman hayallerimin suya düşse ben de yelkenleri indirdim. Yavaş yavaş yelkenlerimi açmaktan vazgeçmeye başladım. Bir insanla arkadaş olunca ne zaman yollarımız ayrılacak diye bekledim. İşlerim yolunda giderken her zaman bir şeylerin karman çorman olacağı anı kolladım ve maalesef ki etrafımdaki herkes böyleydi. Etrafa sürekli “dünyanın sonu geldi” der gibi bakanlarla çevrelenmiştim. Birçok arkadaşım yaşamanın anlamının olmadığını, hayattan vazgeçmemelerinin tek nedeninin bunun haram olması olduğunu söyleyedurmışlardı. Benim de barajım

Çizer:

Betül Güler

yıkılmıştı. Ne işe atılsam anlamsız buluyordum. Bir şeye heveslendiğimde hep sonu hüsrana oluyordu. Ben artık yorulmuştum. Herkesin benden daha iyi olması, sürekli bir adım geride olmak boğazımı sıkıştırıyormuş gibi rahatsız ediyordu. Sağıma soluma baktığım zaman kafalarını eğmiş bir şekilde hızlı hızlı yürüyen insanları görürdüm bir tarafta. Diğer tarafta ise hayatlarını daha nasıl gösterişli hâle getirebilirim, diyen boş kabuklar. Kah hızlı yürüyenlerden gördüm kendimi kah boş kabuklardan. Hatta belki de bir hiç uğruna koşar adım ilerleyen bir boş kabuktum. Herkesin kendinde güvenir görüldüğü sahada ben onlara ayak uydurmak için kendimi sürekli paralıyordum. Bunu yaparken de bunu anlamlı bulduğumdan değil artık hayatın böyle olduğunu kabullendiğimden yapıyordum. Huzurlu bir hayata sahip olamayacaktım ve yalnızlık benim kimliğimin en sevdiğim kısmı olacaktı. Buna razıydim.

Ta ki birkaç yıl öncesine kadar. Bir arkadaş ile tanıştım. O arkadaş ne yaparsa yapsın üzülmezdi. Sürekli gülerdi ve

ne zaman görsem hâlimden memnundu. Oysa hâli vakti yerinde veya aile durumu iç açıcı da değildi. Buna rağmen müteşekkirdi hayatta olduğu için. Anlamadım.

— Hayatın sevilmecek ne tarafı var, diye sordu bir gün.

— Benim eksik olmam.

— O zaman seni tamamlayacak insanlar bul.

Anlamıyordu. Mesele sadece bir iki şeyde iyi olup olmamak değildi. Hiçbir şeyde iyi olmamaktı. Anlatamıyordum. Muhtemelen anlatsam bile bana "Senin fark edemediğin ancak başkaları için değerli olan özelliklerin var." diyecekti. Örnek vermesini istesem bile veremeyecekti ya da benim insanlara göstermelik olsun diye yaptıklarından örnek gösterecekti. Düşündürüyordu bu beni. İnsanlardan gösterişi alsak geriye ne kalırdı? Dümdüz bir insanı arkadaş edinecek biri var mıydı etrafta? Dümdüz bir insan olmayı kabul edecek ya da?.. Bunun da ötesinde insanlardan

benliklerini örtme yetilerini menetsek ne olurdu ki acep? Kendilerini pazarlayabilen insanların benim gibi zaafalarını örtemeyeceklerini düşünmek komik ve eğlenceliydi. Ancak bunu yapabilmenin herhangi bir yolu olmadığına göre toplumun zayıf görülen tabakasında yaşamaya devam edecektim. Tepem atıyordu çünkü popüler insanların aslında bizden herhangi bir farklarının olmadığını bilen üç beş kişi kaldık şunun şurasına. Sinirimi o arkadaşımın çıkarmaya karar verdim. Onun bu mutlu kabuğunu üzerinden söküp atacaktım. Belki böylece sonunda beni anlamaya başladılar.

İşe öncelikli olarak onu şaka yollu aşışmakla başlayacaktım. İki arkadaşın arasında olur böyle şeyler dozuna sadık kalarak kendisini kötü hissettirecektim. Bu planın ilk adımıydı...

Ne yaptıysa dalga geçtim, iyi olsun kötü olsun yaptığı şeylerin anlamının olmadığını hissettirmek için elimden geleni yaptım. Sürekli dertleşir gibi yanına gelip hayatımda ters giden olayları (onun da yaşadığını bildiğim olayları özellikle) ona anlatıp durdum, ne çözüm önerse de her zaman çözümlerindeki eksiklikleri ortaya çıkarıp aksini iddia ettim.

Yakınlarının kötü taraflarını gözüne sokmakla devam ettim. Ne zaman bana bir yakınının yaptıklarından bahsetse anlattıklarında her zaman bir art niyet bulmayı başarıyordum ve ona bu art niyetleri ballandıra ballandıra anlatmak bana hiç de güç gelmiyordu.

Günler, aylar böyle ilerledi. Arkadaşımdan içine kurt düştüğümünden emindim ancak bunu kanıtlamıyordum çünkü... o hâlâ... eskisi gibi... gülüyordu. Neden? Neden mesela? Bunun nesi eğlenceli? Yaptığın her şey senin daha da küçük düşmene sebep oluyor, ne yaparsan yap yarana-mıyorsun, yakınların her zaman senin kötülüğünü istedi. Bir tahtan eksik falan mı? Dayanamayıp gittim metroda yolculuk yaparken yanına sokuldum, hayattan yorulup yorulmadığını sordum.

— Ne yorulması ya? Hayat yorucuyken güzel. Düşünse-ne her gün yatıyorsun. Ne anlamı olurdu ki?

— E sen şu anki hayatının anlamını buldun mu sanki? Bulduysan beni de aydınlat zira ben bulamadım.

— Yok ben de bulamadım.

— Ee?

— İlla bir anlam bulmak zorunda mısın? Kalıp gibi herkes anlam arıyor. Hayatı akışına bırak ve ne kadar saçma

veya imkânsız olursa olsun gelecekte yapmak istediğin bir şeye bağlan. O zaman belki anlamı bulamazsın ama huzuru bulursun. Ayrıca hayata dümdüz dalmaya da alış. Hayatı bir nehir gibi düşün, akışına kapıl ama gerektiğinde çıkabilmen için gözün sürekli olarak kıyıda olmalı.

Belki böylece en yakın arkadaşın hayatını kaydırmaya çalıştığında yine de ayakta durursun.

Ah! Sanırım biraz aptalım. Anlamayacağını düşünen kimdi? Tabii ki de anlamıştı. Gülmeye başladım. O da gülüyordu. Anlamıştım mantığını. Ancak nasıl yapabileceğimi bilmiyordum. Onu da sordum.

— Yakınlarda bir köy var. Daraldığın bir vakit oraya git ne demek istediğimi anlayacaksın, dedi ve metronun çıkış kapısına doğru ilerledi.

O saatten sonra arkadaşımın bir daha konuşmadım. Sonuçta ben onun kötülüğünü istemiştım ve ona her daim zarar vermeye çalışmıştım. Pişman olsam da köküne kadar hak etmişim.

İşte yıllar sonra buradaydım. O zamandan beridir hayata kasıntı bakmıyordum. Her anın tadını kendi başına çıkarıyordum. Hayatımda beni karamsarlığa sürükleyen herkesle kavga edip yolumu ayırmayı başarmıştım. Artık mutlu olmaya odaklıydım ve anlam bulamıyorum diye bunalımdan bunalıma girmiyordum. Ancak kendime henüz bir hedef koyamamıştım. Yine sinirimin tepemde olduğu bir zaman diliminde yola çıkmış, sonunda buraya ulaşmıştım. Bu köy o köy olmalı diye düşünmüştüm ancak gelin görün ki bu köyde bile insanın canını sömüren tipler vardı. Canım sıkındı. Amcaya baktım. Herkes mutluyken sen neden bu şenlik görselini bozarsın ki? Önce insanlara sonra tekrar amcaya gözlerimi çevirdim.

— Amca huzur... Huzur neden bozulsun?

— İnsanlar yetinmeyi bilmez. Bir bakarsın bu nesil sorunsuzca gelir geçer ancak en iyi ihtimalle bir sonraki neslin hâli harap.

— Bunu bilemezsin.

— Herkesi tek ve yüce bir duygunun etrafına toplamadığın sürece insanlara yaşamayı sevdiremezsin.

— Peki ya toplayabilirsek?

— O zamanda da illaki aykırı olacak ve bu yüce duygunun insanların beynini yıkamaktan ibaret olduğunu söyleyecek insanlar çıkacaktır.

— Neden?

— İnsanlar sonraki nesillerde anılmak için kendini bile öldürür.

Mantıklıydı ancak kabullenemiyordum. Çünkü bunu kabul etmek, mutluluğumun ve arkadaşım ile ulaştığım sonucun yalan olduğunu kabullenmek demekti. Saçmalamayın! Bunu asla yapmazdım. Kalktım, gittim amcanın yanından.

Yürümeye devam ettim. Hafif bir moral bozukluğu ile etrafımdaki gülüşmelere kulak kabartıyordum. Her şey güzel görünüyordu gözüme. Herkes memnun gibiydi. Kuş cıvıltıları, rüzgârın başakları hisırdatması, yerdeki kuru ağaç dalının basınca çıkardığı ses... Her biri kulağıma huzurlu bir müzik gibi çalınıyordu. İstemsizce yüzümde bir tebessüm oluştu. O kadar huzurluydum ki yere uzanıp oracıkta uykuya dalabilirdim. N'olur ya Rabb'im, n'olur kimse gelip bu huzuru bozmasın!

Diyardım ki... Kulağımda çalan senfoniye tırmalayıcı bir sese dönüştüren bir çığlık duydum. İçimde çoktan uykuya yatırdığımı sandığım felaket tellalı yine gün yüzüne çıkmış ve bana "Her şey bitti!" diyordu. Gözlerimi kapadım. Duyduklarımın bir hayal olmasını diledim ve gözlerimi geri açtım. Herkes sesin geldiği yere doğru koşuyordu. Arkamı dönüp amcaya baktım sadece hızlıca uzaklaşan gölgesini görebilmişim. Sesin geldiği eve doğru koştum. Evin içine daldığımda kanım kelimenin tam anlamıyla donmuştu. Karşımda benim yıllar önce hayattan bezdirmeye çalıştığım arkadaşım, kan gölünün orta yerinde duruyordu. Neden ve nasıl diye sormadan bir ses "İntihar!" diye bağırdı. Herkes ağız birliğine varmışçasına "Yine mi?" dedi yarım ağızla. Yok ya, dedim kendi kendime. O mu? Koskoca dünyada "o" mu? Çıktım, uzaklaştım o evden. Galiba yıllar önce yapmaya çalıştıklarım hayatımın en olmaması gereken noktasında gerçekleşti. Derken bir şey fark ettim. Amca ne olay yerine gitmişti ne de iskemlesinde oturuyordu. Etrafta dolaşıp onu aramaya başladım. Kalbim bir yandan hızlı hızlı atıyor bir yandan nefesim sıkışıyor, öbür yandan da başım dönüyor, yalpalıyordum. Etrafıma bir kere daha bakındım. Daha demin katıla katıla gülen erkeklerin aslında düşen çocuk ile dalga geçtiklerini ve tamir ettikleri tavanın da ortak bir şekilde yerlilerin gerçekleştirdiği musibetin sonucu bozulduğunu, genç kızların bilgisayarları ve moda bilgileriyle birbirlerine üstünlük tasladıklarını, annelerin çocuklarının geleceği konusunda dualarının temel konusu

komşularından korunmaları olduğunu, çocukların ise aslında babalarından gördüklerini oyunlarına uyarladıklarını gördüm. Kalbim tam yerinden çıkacak gibiydi ki gözümün ucuyla amcayı gördüm. Yeri kazıyordu. Yanına gittim. Ona bakıp duraksadım. Artık dayanamıyordum, hıçkırarak hıçkırarak ağlamaya başladım. En yakın arkadaşımı kaybettiğim yetmiyormuş gibi bir de ideallerimi kaybetmişim. Ne yapacağımı bilemedim. Amca bir anda konuştu.

— Hoş geldin evladım.

Ancak ben hoş bulmamıştım ve muhtemelen bulmayacaktım. Amcanın dediği şeyin farkına vardım. "Üç kişinin olduğu yerde huzur üç yıldan fazla sürmez." Sürmesi için ise herkesin tek vücut olması lazım ancak maalesef ki bu durumun ihtimali oldukça düşük ve bu benim ne yaparsam yapayım huzurlu olamayacağıma işaret ediyordu. Tek başıma huzurlu olsam ne yazardı? Her türlü insanlar tarafından huzurum mahvedilecekti. Hem... hem benim huzuru bulmaya ne hakkım vardı ki... bunca kötülük yapmış olan ben, hayatında umutları olan tek kişiyi katletmiş olan ben. Gerçekten de hakkım var mıydı? Ta en baştan aklımdan ne geçiyordu? Bunu nasıl becerebilmişim? Gölünü de almaya hiç de çabalamamıştım. Ben naptım... ne yapacağım, ne yapmam gerekiyor? Amca... amca... amca... Bana yol göster, bir şey söyle! Neden böyle bakıyorsun ki? Tüm suç benim değil mi? Amca-

"Dostum!" diye haykırdım istemeden. Ayakta duramayacağımı fark edince yere çöktüm. Umutsuzca gökyüzüne baktım. Bir süreliğine öylece durup soluklandım. Ağlamaktan yorulmuş bir hâlde sendeleyerek de olsa ayağa kalktım ve geldiğim yolu gerisin geri yürüdüm. Amca arkamdan seslendi:

— Yolun açık olsun evlat!

Arkama bakıp gülümsedim. Hiçbir şey demeden yoluma devam ettim. Ben bu kısa süreli huzur oyununda çokça eğlenmişim. Hakkımdan da fazla eğlenmişim ve bu kısa süreli eğlencenin sonu göründü. Artık bundan sonra hak ettiğim hayatı yaşamaya adanmıştım kendimi. Kimseye bulaşmadan, yalnız, ezik ve boş kabuk olarak yaşamak şu hâlimde bana en çok uygun şeydi. Belki bu şekilde günahlarımı affettirebilirdim. Arkadaşımla yanına gidince en azından ona uzaktan bakmaya yüz bulabilirim.

Yaprak Dökümü'nde Sessiz Aydın Trajedisi

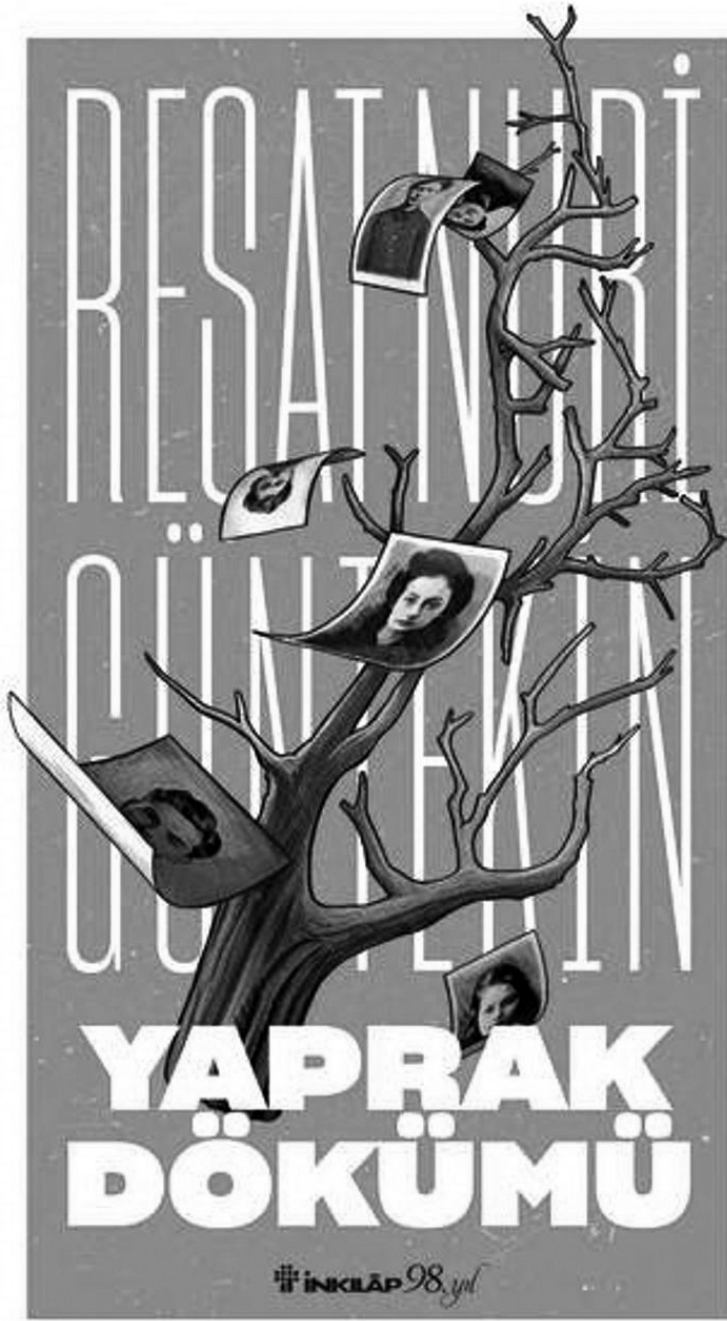
Zeynep Kasapoğlu

Reşat Nuri Güntekin'in *Yaprak Dökümü* adlı eseri, cumhuriyet sonrası yazılan bir romandır. Kitapta ana karakter Ali Rıza Bey'in ailesi içindeki ahlaki yozlaşmalar ve bundan kaynaklı çatışmalar ele alınmıştır. Evin içerisindeki herkes bu tartışmalara karşı çeşitli tepkiler gösterir. Ailenin büyük kızı olan Fikret ise ahlaki yozlaşmaya itiraz eden ama aynı zamanda sesini gür bir şekilde duyuramayan bir karakter olarak karşımıza çıkar. Evde yaşanan onca olaya rağmen fikirlerinden dönmeyen tek karakter olarak romanda ayrı bir yeri vardır.

Fikret her şeyden önce içine kapanık, sessiz bir karakterdir. Hem babası Ali Rıza Bey'in onu "ailenin en görünmeyen kızı" olarak tanımlaması hem de ailedeki kavgalara dahil olmaması, eğlence vakitlerinde hep bir köşeye çekilip kitap okuması buna örnek verilebilir. Bu özellikler aynı zamanda ciddiyetini ve ağırbaşlılığını da simgelemektedir. Kardeşleriyle arasında pek bir yaş farkı olmadığı hâlde onların ikinci bir annesi gibi olduğu belirtilmektedir fakat kitap boyunca kardeşleriyle sempatik bir diyalog kurmamaktadır. Ayşe'yle arasındaki ilişki ise diğerleri kadar net değildir. Ayşe'nin kelime manası "yaşamak" olmasına rağmen romanda ne pek bir diyalogu vardır ne de ayrıntılı bir tasviri. Fikret'in annesi Hayriye Hanım'la araları ise hep çok gergindir ama yine de Fikret'in ev işlerinde annesine yardımcı olmaya devam ettiği görülmektedir. İlk ciddi çatışma, Hayriye Hanım'ın Leyla ile Necla'nın lüks isteklerini önceleyip evin ihtiyaçla-

rını karşılamamaya başladığında ortaya çıkar ve Fikret "Biz köpek miyiz anne?" diye çıkışır. Bu çatışmada ismi Ayşe'yle birlikte zikredilir. Fikret sürekli annesini bu tür konularda tenkit eder ancak Hayriye Hanım diğer kızlarının arzuları için koşuşturmaya, kendini tüketmeye devam eder. Barınma ihtiyacını dahi geri planda tutan bu aile ile Reşat Nuri Güntekin, aile kurumunun ne denli duygu temelli bir yapısı olduğunu vurgular.

Her ne kadar Ali Rıza Bey Fikret'i güzel görse de o, toplum tarafından çirkin olarak tanımlanır. Gözünün altındaki beni yüzünün en dikkat çeken yönlerinden biridir. Güzel olmadığından dolayı "en azından okusun" zihniyetiyle okula verilen Fikret için okutulmak dahi bir ödül olarak gösterilmemiştir, aslında sadece bir eksikliğin yüzüne vuruluşudur. Yine de kitaplarla arası iyi olan Fikret, ailede kitap okuduğu belirtilen tek karakterdir. Bu alışkanlığı onun farkındalığını artırmış ve -ismiyle müsemma- fikir dünyasını geliştirmiştir. Bu sayede kendi fikirlerine hep sadık kalmıştır, babası ve ağabeyi gibi hiçbir zaman fikirlerinden caymamıştır. Çünkü aslında Ali Rıza Bey'in gördüğü gibi "itaatkâr" biri değil, ne yaptığıнын ve hanede neler olduğunu farkında olan tek aile ferdidir. Yozlaşmayı her daim reddetmiş ve değerlerinden ödün vermemiştir. Kardeşlerinin Batılı eğlencelere kendilerini kaptırdığı, bencil ve çıkarıcı davranışlar sergilediği vakit Fikret'in duruşu hiçbir zaman değişmemiştir. Ancak bu direniş, sessiz olduğundan dolayı somut bir

karşılık bulmamıştır. Okuduğu onca kitap ve sahip olduğu malumatına rağmen içine kapanık ve sert olduğu için ailesini hiçbir şekilde etkileyemeyip değiştirememesi de oldukça trajiktir. Burada yazarın aydınlara doğrudan bir eleştirisi olduğunu görmek mümkündür: Bulduğumuz durumu anlamakla yetinip olaylara üstten bakmanın, hiçbir şekilde aksiyona geçmemenin ne kadar etkisiz ve boşluğa sürükleyici olduğunu ele alır.

Fikret'in en büyük noksanlıklarından bir diğeri ise ailesiyle arasında dengeli bir köprü kurmaya çalışmamasıdır. Bir önceki paragrafta bahsedildiği üzere kendisinin her zaman açık bir tavır olmuş ve hiçbir gri alana tahammülü olmamıştır. Dolayısıyla bir süre sonra evden bir nevi kaçıp gitmek istemesi oldukça mizacına uygun bir karardır. Bu sebeple ailenin en zıt bireyi olarak dökülen ilk yaprak olmuştur. Ek olarak yazarın,

Fikret'i eşleştirdiği adamın dul ve çocuklu olması tesadüf değildir. Onu öz bir anne olarak çizmemesi bir kez daha diğer kardeşlerinden daha az kadınsı olduğunu, çirkinliğini, antipatikliğini ve "okumuşluğunu" pekiştirmiştir. Daima salt fedakâr olma rolü biçilmiştir onun için. Aynı zamanda öksüz çocuklarla ilgilenip yüce duygularla fedakârlıklar yapmasına rağmen anlatıcının onun bu yönüne pek dikkat çekip takdir ettiği bir bölümün olduğu da söylenemez. Yazar hem hikâyede hem de anlatıcının bakış açısında karaktere verilmesi gereken değeri vermez. Kısacası ne abla olabilmıştır ne de bir anne. Fikret, kardeşleri Necla ve Leyla'nın İstanbul'da lüks yerlere gittiği vakit, onun yaşamak için sadece Üsküdar'dan Pendik'e gitmesi de yerleşik olana bağlılığının veya "yerinde sayısının" göstergesi olarak yorumlanabilir. Bütün bunları ise diğer kardeşlerin hayat anlatımından daha kısa ve kapalı örmesiyle inceden inceye yazar, yine Fikret'in kişiliğini işler.

Sonuç olarak Reşat Nuri Güntekin *Yaprak Dökümü*'nde Fikret karakterini içine kapanık, aile bağları güçlü olmayan, okumuş ama çevresine pek bir tesiri olmayan ve sert tavırlı bir kadın olarak çizmiştir. Yazar, bu karakter aracılığıyla hem dönemin toplumsal dönüşümünü eleştirir hem de ahlaki değerlerin erimesinin aile üzerindeki yıkıcı etkilerini gösterir. Kısaca Fikret'in hikâyesi, yaprakları birer birer dökülen bir ailenin en onurlu sesi olmasının yanında sessizliği ile romanda trajik bir yer almıştır.

NEDİR, NASIL SÖYLENİR?

Derleyenler: Abdullah Tarık Gümüş, Mehmet Akif Tekeli

Dost - Ahmet Faruk Karahocagil

Dost; arkadaş, kardeş, refik, yoldaş... Aynı yolu yürüten kimselerin sadece yolu değil aynı gönlü paylaşması. O kimseler ki aralarına Allah'tan bir rahmet olarak ülfet inşa olunmuştur. Onlar birbirleri için dayanaktır, birbirlerine zorluklarda kuvvet vericidirler. Herkesin dostu olmalıdır, zaten fitratından ötürü insan kendiliğinden arar dostu, dayana-cak omza ihtiyacı vardır çünkü...

"Önümüz açık, bize yolu yürümeye arkadaş lazım."

Namaz - Muhammed Esat Okuyan

Her an bir soru vardır akılda: Acaba şu anda yapabileceğim daha hayırlı bir iş var mıdır? Ancak beş vakit var ki insanın kainat üzerindeki konumu ona istisna olmadıkça bildirilmiştir. Namaz bizlere verilen bir yükten çok omuzlarımızı hafifleten bir tekliftir. Allahu-taala bizlere tabiri caizse bir indirim sunmuş ve ona iman edip namazını kılan ve de büyük günahlardan uzak duranları müjdelemiştir. Bunu yanlış anlamamak lazım tabii ki, yapılan zulme karşı durmak Müslüman'a emredilmiştir. Ancak farzımuhal namaz olmasa bizler ne bu bedeli ödeyebilirdik ne de ahireti kazanabilirdik... Bu da aslında Rabb'imizin bizleri sevdiğinin bir göstergesi ki bizlere namaz diye bir hediye vermiş.

"Namaz dinin direğidir."

Öğrenci - Muhammet Tekiner

Öğrenci, bir dağın yamacından doğan kaynak sudur. Gün geçtikçe kendine yeni kaynaklar ekleyerek çoğalır. Kâh derin vadilerden geçer kâh yüksek dağları aşar. Biz ancak uzaktan seyrederiz onu. Ona şekil vermek isteriz ama bu imkansızdır. Zira o kendi yönünü kayalara çarpa çarpa bulacaktır. Amacı ise ovalara bereket olmak, sonunda denize ulaşmaktır. Denize varacak ki parça bütüne kavuşsun, tamamlanması gereken tamamlansın. Doğduğu yer değil vardığı yer konuşulsun.

Öğrenci pınardır, gözedir, gözde olandır.

Öğretmen - Azra Betül Aksay

Bir varlığın kütlesi onun madde miktarı iken bir öğrencinin kütlesi zihnidir. Evrenin en uzak noktasında bile kütle, varlığı değişmezsiniz korunur. Fakat zihnin ağırlıksız olduğu uçsuz bucaksız boşlukta öğrencinin zihnindeki stabil kütleyi yani potansiyelini harekete geçiren "ivme" ve o kütleye yörünge kazanması için yaşamın koordinatlarını okumayı öğreten "uydu" öğretmendir.

"Öğretmen her öğrencinin zihnindeki dilsiz, stabil kütleyi keşfeden bir kâşif ve onu kendi şahsına münhasır yörüngesine fırlatan mukadderat ivmesidir."

Saygı - Betül Dila Nur Topcu

Saygı insanın önce kendine karşı duruşudur. Kendi değerini bilen bir insan çevresini de o kadar iyi tartabilir, kendi değerini bilmeyen kişileri daha iyi görür. Kendine saygı duymak nefsini yüceltmek değil, onu olması gereken yerine koymaktır. Haddini bilmek, sınırını tanımak ve kendi içinde denge kurmaktır. Bu dengiyi dışa yansıtmak için etrafımızdakilere de saygı göstermemiz gerekir, bu ise kişiler etrafımızda değilken bile onlara saygımızı korumamızla olur. Saygı yalnızca yüz yüze gösterilmez, kişinin yokluğunda da ona gösterilen edeptir. İnsan kendine ne kadar sadıksa başkasına da o kadar dürüst olur ve saygı da tam olarak burada başlar: Fark edilmese de aynı kalabildiğinde.

"Saygı bireysel ve toplumsal dengiyi sağlayan, kalpte taşınan bir ölçüdür."

KAIHL - Sedat Cankuluç

Kaihl nitelikli, donanımlı, zeki, parlak öğrencilerin kendilerine ortam bulduğu yerdir. Bu öğrencilerin onlar için ideal olan atmosferi, ortamı kendi başlarına kurmaları imkansızdır, Kartal bu atmosferi oluşturur. Bu da yetmez, aynı zamanda bu atmosferin içinde bu nitelikli öğrencileri kıskırtır, harekete geçirir, yapma isteklerini tetikler. Bütün bu süreçleri geçiren Kaihl öğrencisi bu atmosferin içerisinde kıskırtıldıktan sonra organizasyon kabiliyeti olan lider bireye dönüşür. İşte bu da kanatsız uçabilen Kartalların nasıl yetiştiğini anlatır bize.

"Kaihl, kanatsız uçabilen kuşların üretim merkezidir."

Şiir - Celal Fedai

Şiir usturlap gibidir. Çok daha gelişmiş yapılsa da onunla başlamıştır göklerin keşfi. Gökte görülenler yerdekilerin görüntülerini sarsar. Hayal ile hakikat, yalan ile gerçek karışır birbirine. Fakat yaradılışın hikmeti bu karmaşada parlar. O parıldır şiir.

"Şiirle arası olmayanın kendiyle arası bozuktur."

An - Beyza Soral

"An" geçip giden bir vakit değil, hakikatin ta kendisidir. Dün bir gölge, yarın ise bir hayaldir, kul için var olan yalnızca bu nefestir. Gönül uyanıksa bir an bin yıla bedel, gafletteyse bin yıl bir an kadar boştur. Erenlerin "dem" dediği o ince vakit bir nefes kadar kısa, bir ömür kadar derindir.

"Geldi geçti ömrüm benim
Şol yel esip geçmiş gibi
Hele bana şöyle geldi
Şol göz yumup açmış gibi"

Edebiyat - Güner Özen

Edebiyat muktedirin, güçlünün, varsılın yanında değildir. Dolayısıyla onun diliyle konuşmaz; ezilenin, dışarıda bırakılanın, ötekinin hikâyesini anlatır. Her şeyi dümdüz söylemenin marifet sayıldığı bir çağda edebiyat imgeden, mecazdan, kinayeden, dolaylı olandan yanadır. Edebiyat, insanı ve onun macerasını merak eder. İnsanın cennetten kovulmasıyla başlayan hikâyesinin nasıl ve nereye doğru seyrettiği edebiyatın umurundadır. Edebiyat dilsiz, kekemeye, pelteğe, sözü kesilene, konuşurken yuhalanana söz verir. Çünkü önce söz vardı.

"İnsanın emaneti yüklenmeye cesaret etmesi bir hikâyeyi başlattı. O halde garip cenaze ritüellerine gerek yok çünkü insan var oldukça edebiyat da olacak."

Aşk - Özkan Öztürk

Buna "aşk" derler. Bilmeyen anlamaz, anlamayana da anlatılmaz zaten. Yunus'un dilinden:

"Aşkın beni mest eyledi
Aldı gönlüm hasteyledi
Öldürmeğe kasteyle
Gel gör beni aşk neyledi"
şeklinde ifade edilen budur.

Yunus aslında şifreyi verir: Âşık olanı sadece görebilirsin ama anlayamazsın. "Mest olmuş, hasta olmuş ve ölümü arzular olmuş" dersin. Görürsün, görüşün olur ama duyusun olmaz. Bilinmez hükmü âşıkın. Kavrıyamazsın. Çünkü aklın fıkı başka, aşkın fıkı başkadır. Âşık abdestini kendi kanından alır. Kan sana necis, âşıka naziftir. Aşkın huşusu dalgınlıktır. Vuslatı can fedasıdır. Aşk cezbese gelir, dağıtır aklın heybetini. Geriye sırf kalp kalır. Aşk perhizi eritir fazlalıklarını aklın. Aşk, varlığın (vücut) fit halidir.

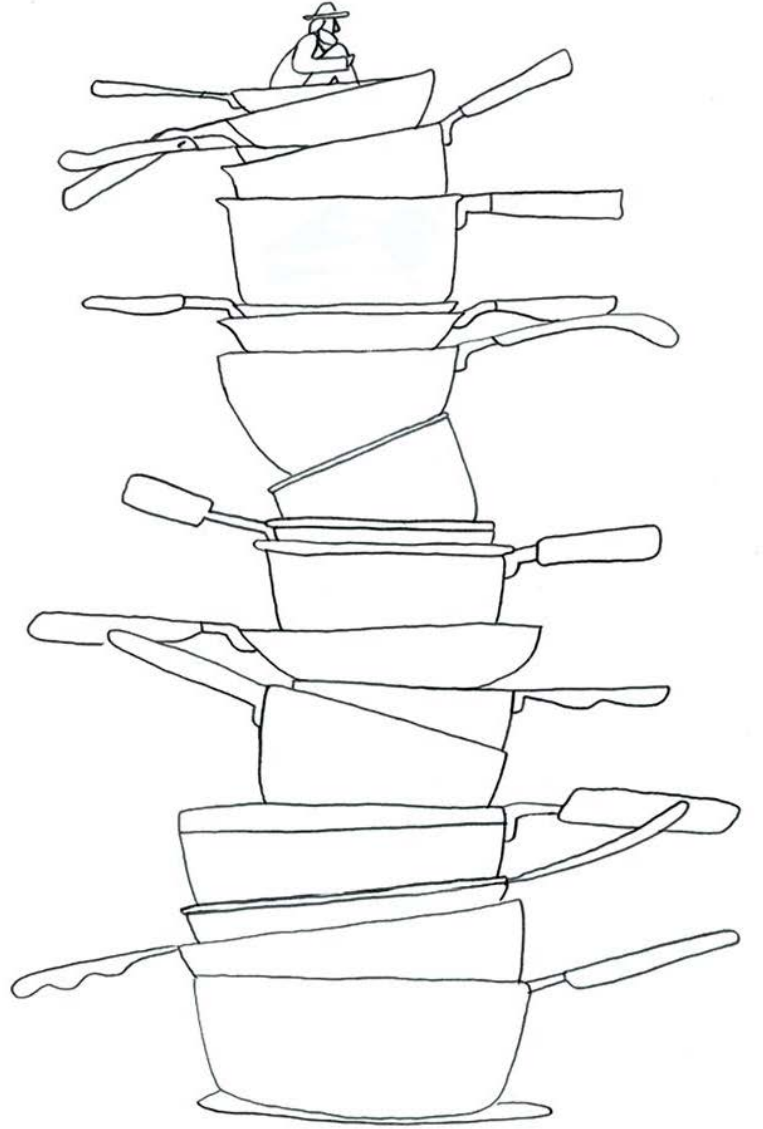
"Aşk, bir ruh adelesidir."

Mutfaktaki İktidar

Edibe Ebrar Şirin

Vasıf Öngören'in *Zengin Mutfağı* adlı eserinde varlıklı bir fabrikatör olan Kerim Bey'in mutfağında çalışan Lütü Usta, Selim, Seyfi, Ahmet ve şoför kızın başından geçenler anlatılmaktadır. Bu karakterler üzerinden 1970'lerde yaşanan, dönemin en büyük işçi ayaklanması olarak tarihe geçen 15-16 Haziran olaylarını ve devamında gelen gergin politik süreçleri ele almaktadır. Bu sayede kitap, karakterlerin görüşlerinin ve hayat tarzlarının nasıl değişime uğradığını konu edinir. Bu metinde yazarın kahramanlar üzerinden dönemin mevcut sınıfsal düzenini ve iktidar ilişkilerini nasıl görünür kıldığı incelenecektir.

Yazar metni mekânsal bağlamda kısıtlamayı tercih etmiş, odak noktası olarak da köşkün mutfağını belirlemiştir. Perdelere ayrılmış metne baktığımızda gelişmelerin ve oyunun mutfak ile sınırlandırılmış olması, yazarın okuyucuyu değişen zaman ve mekân algısından soyutlamak için yaptığını görebiliriz. Aynı zamanda tek odak noktasının kahramanların fikrî gelişimi ve çevresinde yaşananlar olmasının sebebi de budur. Yazar için karakterler ve mekân sadece bir araç, amaçladığı kazanım ve farkındalığı okuyucuya aktarmasını kolaylaştıracak bir unsur olarak kullanılmıştır. Bakıldığında mutfak, herkesin köşkteki buluşma noktası ve sınıfsal düzenin orta yolu olarak konumlandırılmıştır. Dışarıdan karakterler aracılığıyla sürekli haber getirilen bu yer çevresinden izole edilmiştir. Karakterlerden birisi ev sahiplerinden herhangi biriyle bir etkileşimde bulunacağı zaman merdivenleri kullanır. Bunun sebebi kendilerinden sosyal statü olarak üstün olan patronlarının fiziksel olarak da yüksekte konumlanmasıdır. Aslında köşkün içindeki bu kısıtlı mekânda bile yazar bize köşkteki hiyerarşiyi ustaca sezdirmektedir. Eserin hiçbir perdesinde patronun doğrudan diğer karakterlerle diyalog içinde olduğu görülmez lakin her zaman varlığı hissettirilir. Bu sezgi karakterler aracılığıyla sürekli söz ve davranışlarının yukarıdaki otorite figürüne göre oluşturmaları ile

var olur. Örneğin Lütü Usta'nın sürekli diyaloglarında "Kerim Bey'in emri var." kalıbını kullanması, yaptığı ve söylediği her şeyde "On beş yıldır Kerim Bey'in köşkünde aşçılık yapıyorum." ifadesiyle Lütü sıfatının onun benliği hâline gelmesine sebebiyet verir. Yazar patronu hikâyeden soyutlayıp bir dış figür hâline getirmiştir. Bir birey olarak hikâyede onu var kılmayı tercih etmeyip bir tip, genelleşmiş yargı olarak bulundurmıştır eserinde. Sürekli tepede olan bir diktatör; erişilemez, kararları sorgulanamaz, ne dese yapılacak, sözü emir kabul edilen Pehlivan Lütü'nün patronu aslında bir devlet ve bir iktidardır karakterlerin hayatında.

Lütü bağlamında ele aldığımızda ona on beş yıldır kalacak yer vermiş, güvenlik endişelerinden onu soyutlamış, bir nevi ona yeni bir dünya sunmuştur. Köşkün içinde ona verilenler on beş yıldır Lütü'yi sorgulamaktan alıkoymuş, sahip olduğu "Kerim Bey'in mutfağının aşçısı" konumundan ona gururla bahsettirmiştir. Hatta öyle ki kendini tanıtırken kendi sahip olduğu benliğinin yerini alıp önüne geçen bir sıfat olmuştur: "Ben aşçıyım, Pehlivan Lütü derler bana." Ne zaman ki mevcut düzen değişmiş, dış faktörler konağın içinde etkili olmaya başlamış işte o zaman bir şeyler değişmeye başlamıştır Lütü'de. 15-16 Haziran olayları ve devamında yaşanan süreçteki otorite baskısını, kapitalist sistemin bireylere yarattığı zorlukları yazar; devlet-halk atmosferinden alıp köşk sahibi-çalışanlara indirgeyerek aktarmak istediklerini ustalıklı okuyucuya kolay ve anlaşılabilir bir biçimde aktarır. O dönemdeki sınıfsal düzen ve iktidar ilişkilerinin temel unsuru olan "faşizm" kavramı, metinde karşımıza karakterlerin de bilmediği ve süreç içerisinde öğrendikleri bir kavram karşımıza çıkar. Yazarın bu itinalı tercihi, aslında okuyucunun da olayları derinden kavrayabilmesine olanak sağlamış; metinde aşamalı öğretme tekniğiyle karakterlere ve okuyucuya ele alınan temel sorunu anlayıp sentezlemelerine gerek kalmadan öğretmiştir. Faşizm kavramının en büyük tesirini Selim'de görürüz. Aynı zamanda patron da zaten bu kavramın bir sembolü olarak karşımıza çıkar. Dışarıda sıklıkla geçen

köpek havlamaları ise çeşitli olaylar gelişirken bu kavramın sürekli mevcut olduğunu unutmaya imkân vermeden bize hatırlatır. Köpek figürü ise karşımıza leitmotif olarak çıkar.

Benlik gelişimi ve karakter farkındalığı, karakterler açısından pek de kolay yürütülmez. Yazar burada tam da bu ikilemleri ve yaşanan zorlukları monologlar ve diyaloglarla aktarır. Metnin pek çok yerinde karakterlerin bireysel baskılarıyla toplumsal çelişkiler arasındaki ikilemlerine şahit oluruz. İç ve dış çatışmalar, karakterlerin kendilerini ve çevreyi sorgulayarak farkındalığı yüksek bireyler hâline gelmelerine zemin hazırlar. Kız karakterinin dünyası, başta sadece evlilik ve bunun için para biriktirmekten ibarettir. Ancak Selim'in -nişanlanacağı kişinin- zamanla tamamen zıt birine dönüştüğüne tanık olur. En sevdiği insanın faşizm yönündeki değişimini izleyerek kendisi de bu süreçte yoğrulur ve benlik gelişimini tamamlar. "Üzülüyorum usta, yalnız bir şeye yanıyorum: Seyfi abiyi kurtarayım diye yalvarıyordum, kendimi kurtarayım diye yalvardığımı sanmış. İşte sadece buna yanıyorum." Bu durum onu duygusal bir suçluluk içine hapseder. İktidar ise hayatındaki tek amacı elinden alır. Onu büyütür ve tamamen farklı bir insana dönüştürür. Mutfak çalışanları, başlarda duyarsız bir konumdayken sonradan içlerinden birindeki değişimi gözlemleyerek ve deneyimleyerek sonunda sıkışıp kaldıkları o hapishaneden ayrılmayı düşünebilecek kadar cesaret kazandıkları bir raddeye gelmişlerdir.

Sonuç olarak Vasıf Öngören bizlere tüm meseleyi, karakterlerin farklı bakış açıları ve sınıfsal düzen ile iktidar ilişkileri bakımından kısıtlanmış ve indirgenmiş bir mekân tercihi bağlamında kahramanlar üzerinden kapsamlı bir biçimde aktarmıştır. Anlatmak ve kavratmak istediklerini ustaca ter-cihlerde bulunarak pek çok tekniği metnin içine yedirerek okuyucuya sunmuştur.

Baldıran ve Hakikat: Sokrates'i Kim Öldürdü?

Cane Teskiye

Sessizlik. Ne bir tebessüm ne bir nefes... Etrafa bakıyorum yüzler bomboş, gözler açık ama bilinç kapalı. Vicdandansa hiçbir haber yok. Derken... Bir tokmak sesi yankılanıyor bu ıssız mahkeme salonunda. Sessizlik odaya hâkim olmuş; odadaki her bir insanın kalbindeki vicdan duygusunu bastırıyor, susmasını sağlıyor. Salonun ortasında kocaman bir adalet yazısı... Ne ironik. Salonda oturan, havasından geçilmeyen birkaç vekilin ellerinde bir insanın canı... Bir ömür birkaç cümleyle sıkıştırılmış. Bir can iki kuralın arasına hapsedilmiş. Ben kendi kendime soruyorum: Bu muydu adalet? Mazlumun zalime galip geldiği, hakkın yerini bulduğu o kutsal denge bu muydu da biz mi bilmiyorduk? Bazen bir insanın ömrü iki çift lafla, belirlenen iki kuralla bile son bulabiliyor. Peki ama buna kim karar veriyor? Hangi el, insanın kaderine mühür vurma hakkını kendinde bulabiliyor? İşte asıl mesele burada başlıyor. Adaletin yazılı olduğu bir yerde adaletin kendisini bulamayabilirsiniz. Tarihin en acımasız mahkemelerinde çoğu zaman yargılanan, bir suçlu değil hakikatin ta kendisi oluyor. Zira o gün yargılanan bir beden değildi. Yargılanan, insan aklının hürriyetiydi ve o hürriyetin adı ise Sokrates'ti. Bu sahne bir masal değildi, gerçekliğin yüzümüze vurmuş en sert hâliydi. Ne bu sessizlik bir hayal ne bu tokmak bir mecaz ne de bu idam bir benzetmedir. MÖ 399 yılında Atina'da tarihin en meşhur mahkemelerinden biri kurulur. Halkın asayişini sağlamayı amaçlayan, toplumda adaletin temellenmesi için çalışan bir mahkeme olarak bilinirdi. Ancak bu mahkemenin gerçek yüzü Sokrates'ten sonra daha da gün yüzüne çıktı. Çünkü gayesi ne asayiş sağlamak ne de adaleti topluma dağıtmaktı. Tek ve ezeli amacı, toplumda zaten var olan kuralları insanlara aşılacak ve toplum düzenini toplumu düşünmeye yönlendirmeden onlara kuralları dayatarak korumaktı.

Çizer:

Zeşnep Aydın

Sokrates ise bu dönemde insanlara çeşitli sorular sorarak onlara kendilerini sorguluyor, kendilerini keşfetme fırsatı tanıyor, onları düşünmeye davet ederek kendi bilgisizliklerinin farkına varmalarını sağlıyordu. Sokrates'in elinde ne bir silah vardı ne de bir kılıç! Ancak Sokrates'e göre onu güçlü yapan ve kendi benliğini bulmasını sağlayan asıl şey, bilmediği gerçeğini bilmesiydi. Ayrıca insanın en büyük cehaletinin, bilmediği gerçeğini bildiğini sanmasından kaynaklandığını vurgulardı. Ancak görünüşte Atina halkı buna pek hoş bakmıyordu. Çünkü orada herkes kendini bilge ilan etmişti. Kendi benlikleriyle ve cehaletleri ile yüzleşmiyorlar, ona sırt dönmeyi tercih ediyorlardı. Çünkü bu onlar için her zaman daha iyi ve hoş olardı. Burada aslında olayın bağlamı Herodot'un "İnsanlar istemedikleri gerçeğe düşman olurlar." sözüne denk geliyordu. Sokrates bir aynaydı. İnsanlar aynaya bakınca kendilerini görmek yerine aynayı kırmak istediler. İşte tam bu yüzden kendini bilge olarak nitelendirmiş olan bu kesim Sokrates'in yargılanması için ne gerekiyorsa yapmaya hazırды. Oysa Atina kendini özgürlükle tanımlıyordu. Ona göre demokrasi halkın sesiydi. Ancak bu ses bazen hakikati değil korkuyu yükseltiyordu. Çoğunluk her zaman doğruyu mu seçer? Yoksa çoğunluk yalnızca en külfetsiz olanı mı seçer? Belki de Sokrates'in mahkemesi adaletin değil rahat olanın, konforun, dayatılan bu kurallar sonucunda oluşan belirli kalıplardaki insanların topluma oturtmaya çalıştıkları düzenin mahkemesiydi. Bu durumda o mahkeme adaleti arayan bir yer olmaktan oldukça uzaktı. Mahkeme artık hakikati yargılayan bir sahneye dönüştü.

Sokrates bu durumda bir seçim yapmak zorundaydı. Bir yandan onu ecelinden kurtaracak, ona özgürlüğünü vadeden ancak kendi görüşlerinin arkasında durmasına engel olan bir kaçış planı ile oradan sonsuza kadar kurtulacak ve bir daha da oraya dönmeyecek; diğer yanda ise görüşlerinin arkasında duracak, korkusuzca kendi fikirlerini savunmaya devam edecek ve bu uğurda ölecekti. O, bu uğurda ölmeyi tercih ederek kendi görüşlerinin arkasında durdu. Böylelikle baldıran zehrini içip hayatına son verdi. Sokrates aslında toplumun huzuru için bir kurban arması olmuştu. Atina o gün bir filozofu değil kendisini rahatsız eden bir düşünceyi gömmüştü. Baldıran zehri Sokrates'in damarlarında dolaşırken Atina'nın sokaklarında başka bir şey dolaşıyordu: Korku. Çünkü Atina hakikati taşımayı değil gömmeyi tercih etmişti. Sokrates ölmüştü, evet. Fakat asıl trajedi onun ölümü değil, onu öldürmeye karar verenlerin kendilerini hâlâ "adil" sanmasıydı. Belki de Sokrates'in mahkemesi bir filozofun değil bir toplumun vicdanının yargılandığı gündü. Bugün de değişen bir şey yok. İnsanlar hâlâ hakikati aradıklarını söylerken hakikat karşılıklarına çıktığında onu susturacak bir tokmak arıyorlar. Sokrates'i anlamak yalnızca onu tanımak değil, kendimizi de sorgulamaktır. Çünkü bir toplumun gerçek sınavı düşmanla değil, hakikatle karşılaştığında verdiği tepkidir.

Bazı mahkemeler hâlâ hüküm dağıtır. Ancak adalet adına değil konfor adına...

Spor, Kimlik ve Direniş Bağlamında Muhammed Ali'nin Toplumsal ve Kültürel Etkisi

Mehmet Kerem Taş

Muhammed Ali, spor tarihinin en başarılı boksörlerinden biri olmakla beraber XX. yüzyılın toplumsal, kültürel ve ahlaki kırılma noktalarında belirleyici bir figürdür. Ring içindeki atletik üstünlüğü, onu küresel ölçekte tanınan bir sporcuya dönüştürmüştür ancak Ali'yi benzersiz kılan asıl yön sporcu kimliğini toplumsal meseleler karşısında sessiz kalmayan bir duruşla birleştirmesidir. O, sporun fiziksel performans ve rekabetten ibaret olmadığını; buna mukabil kimlik, vicdan ve direnişin görünür hâle geldiği kamusal bir alan olduğunu ortaya koymak için çabalamıştır.

Muhammed Ali'nin spor tarihindeki ayrıcalıklı konumu kazandığı maçlardan ileri gelmemekte, kendisini ifade etme biçiminden kaynaklanmaktadır. Çünkü o, sporcu kimliğini pasif bir rol olarak kabul etmemiş; aksine onu aktif biçimde inşa etme gayreti içinde olmuştur. Kendisini *"The Greatest" (En Büyük)* olarak tanımlaması, yüzeysel bir kibirden ziyade dönemin siyah sporcularına biçilen alçakgönüllü ve itaatkâr rolün reddi olarak okunmalıdır. Diğer taraftan Ali'nin medya ile kurduğu ilişki, spor iletişiminde hep öne çıkan konular arasında olmuştur. Şiirsel dili, mizahı ve meydan okuyan söylemleri onu izlenen bir sporcu yapmakla kalmayıp dinlenen ve tartışılan bir figür olmasına sebebiyet vermiştir. Bu yönüyle Ali, sporcu söyleminin kültürel etki oluşturabilme yönüyle de öne çıkmıştır.

Muhammed Ali'nin toplumsal etkisinin merkezinde Afro-Amerikan kimliğine yönelik güçlü bir temsiliyet yer alır. 1960'lı yıllar Amerika'sında siyah beden çoğunlukla itaate zorlanan ve sınırlandırılan bir konumdayken Ali, bu algıyı tersine çevirme mücadelesinde bulunmuştur. O, siyah olmayı saklanması gereken bir özellik değil gururla ifade edilmesi gereken bir kimlik olarak sunmaya çalışmıştır. Bu bağlamda Ali spor alanında hegemonik beyaz normlara meydan okuyan bir önder olmuştur. Sözleri ve duruşu, siyah sporcuların

başarılarıyla öne çıkan yönlerine ek olarak kendi kimlikleriyle de var olabileceklerini göstermiştir. Onun bu tavrı, sporu siyah bilincin görünür olduğu bir mücadele alanına dönüştürmeye başlamıştır. Bu söylem ve eylemlere eklenebilecek en önemli vakalardan biri ise Muhammed Ali'nin Vietnam Savaşı'na katılmayı reddedip spor tarihindeki en güçlü vicdani itirazlardan birini yapmasıdır. Bu karar ona şampiyonluk kemerlerini, lisansını ve özgürlüğünü kaybettirmiş ancak Ali bedel ödemeyi göze alarak bireysel vicdanın üstünlüğünü savunmuştur. İslam'ı seçip adını değiştirmesi de benzer şekilde kimlik ve inanç özgürlüğü bağlamında değerlendirilmelidir. Ali, bu tercihleriyle sporcunun bedenini olduğu kadar inancını ve ahlaki duruşunu da savunabileceğini gösteren girişimlerde bulunmuştur. Böylece spor onun nezdinde etik bir eylem alanı olarak ifade bulmuştur.

Bu sürükleyici söylem ve eylemler onu zamanla ulusal sınırları aşan küresel bir sembol hâline getirmiştir. Filmler, belgeseller, reklamlar ve sanat eserleri aracılığıyla yeniden üretilen Ali imgesi, onu önemli bir sosyal figüre dönüştürmüştür. Ancak bu figür sportif başarı üzerine sınırlandırılmamalı; direniş, cesaret ve özgünlük değerleri üzerinden anlamlandırılmalıdır. Çünkü bu durum, sporcuların popüler kültürde eğlence unsuru olarak görülmesinin önüne geçerek bulunduğu topluma ilham olabilecek veya o toplumda anlam oluşturabilecek figürler olabileceklerini göstermesi bakımından önemlidir.

Bu minvalde Muhammed Ali'nin mirası, günümüz sporcu aktivizminin temel referans noktalarından biridir. Sosyal adalet, ırkçılık karşıtlığı ve insan hakları gibi konularda söz alan modern sporcular büyük ölçüde Ali'nin açtığı yolu takip etmektedir. Bu yönüyle o, sessiz kalmanın değil sorumluluk almanın ne denli önemli olduğunu göstermiştir.